

DOĞAL BUZ PİSTİ VE KAYAK MERKEZİ YAPIMI FİZİBİLİTE RAPORU

Hanak, ARDAHAN

**T.C. HANAK
KAYMAKAMLIĞI**

DOĞAL BUZ PİSTİ VE KAYAK MERKEZİ YAPIMI FİZİBİLİTE RAPORU

Hanak/ARDAHAN

2019

DOĞAL BUZ PİSTİ VE KAYAK MERKEZİ YAPIMI

FİZİBİLİTE RAPORU

A. YÖNETİCİ ÖZETİ

Bu çalışma, Serhat Kalkınma Ajansı desteği ile Ardahan İli Hanak İlçesi'nde, Doğal Buz Pisti ve Kayak Merkezi Yapımı Fizibilitesinin yaptırılmasına yönelik olarak imzalanan Hizmet Alım Sözleşmesi ve Teknik Şartname kapsamında hazırlanmıştır.

Sosyoekonomik açıdan “geri kalmışlık”, ülkemizin özellikle de doğu bölgelerinin ortak bir sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır. Hanak ilçe merkezinde yaşayan nüfus, sosyal faaliyetlerini, sosyal imkanların eksikliğinde ve coğrafi koşulların etkisi altında yürütmektedir. Bu durum, istihdam oranlarının düşüklüğü ve yüksek işsizlikle birlikte göç nedenleri arasında yer almaktadır.

Ardahan ilinde spor imkanları kısıtlı olup, ihtiyaca cevap vermemektedir. DOĞAL BUZ PİSTİ VE KAYAK MERKEZİ PROJESİ ile yerel halkın spora ilgisinin artması ve ilin turizm kapasitesinin gelişmesi beklenmektedir.

Bu fizibilite çalışması kapsamında yapılan anket ve mülakat çalışmaları sonucunda, katılımcıların tamamına yakını projenin gerçekleşmesi gerektiği yönünde fikir beyan etmiştir. Çalışmada öne çıkan en önemli başlıklardan biri, bölge iklimi ve “az gelişmişlik” arasındaki ilişkiye yapılan atıflardır. Bu konu aynı zamanda projenin yapılma gerekçelerinden birdir. Buna göre iklim; bölgedeki sosyoekonomik olumsuzlukların en büyük nedeni olarak görülmektedir. Başka bir ifadeyle, sert karasal iklimin hüküm sürdüğü ve ortalama sıcaklığın çok düşük olduğu ilçede sosyolojik, ekonomik, kültürel vb. birçok problemin ana nedeninin söz konusu iklim şartları olduğu düşünülmekte ve paylaşılmaktadır. İlçe halkının, dışarıda yeterli zaman geçirememelerinden kaynaklı sosyalizasyon eksiklikleri, çocukların gelişimi ile ilgili olumsuzluklar, ulaşım sorunları, genel olarak ekonomi, istihdam eksikliği, sportif faaliyetlerle ilgili eksiklikler, boş zamanı değerlendirememesi, sosyal ve kültürel etkinliklerde bulunamama vb. birçok konuyu büyük ölçüde iklime bağladığı anlaşılmaktadır. Kısaca, iklimin ilçeyi birçok açıdan dezavantajlı duruma getirdiği düşünülmektedir. Bununla birlikte projenin gerçekleştirilmesi durumunda söz konusu dezavantajların fırsata dönüşen bir etki yaratacağı düşünülmektedir.

Projenin ekonomik ömrü 15 yıl olarak kabul edilmiş ve buna göre finansal ve ekonomik analizler yapılmıştır. Finansal analiz sonuçlarına göre ilk yatırım maliyetleri de dikkate alındığında, proje 9. yılda yatırımı karşılayacak durumda olup, sosyoekonomik faydaları ve kamu yararı projeyi yatırıma değer kılmaktadır. Proje sosyoekonomik olarak önemli oranda katkı sağlamakta ve yüksek kamu yararı içermektedir.

A. EXECUTIVE SUMMARY

This study has been prepared with the support of Serhat Development Agency, within the scope of Service Purchase Contract and Technical Specifications signed for the feasibility of Natural Ice Rink and Ski Center Construction in TRA2 Level 2 Region.

As a socio-economic term, “Backwardness” is a common problem of our country, especially in the eastern regions. The people living in Hanak's district center, carries out its social activities with insufficient social facilities and under the influence of geographical conditions. This situation is among the reasons of migration with low employment rates and high unemployment.

Sports facilities in Ardahan are limited and do not meet the needs. With the Natural Ice Rink And Ski Center Project, it is expected that local people's interest in sports will increase and tourism capacity of the province will improve.

As a result of the surveys and interviews conducted within the scope of this feasibility study, almost all of the participants expressed their opinion that the project should be realized. One of the most important headings in the study is the references to the relationship between “regional climate” and “underdevelopment”. This is also one of the reasons for the project. Accordingly, the climate; It is seen as the biggest cause of socioeconomic problems in the region. In other words, sociological, economic, cultural and so on in the district where the harsh terrestrial climate prevails and the average temperature is very low. The main reason for many problems is thought to be the climatic conditions and shared. It is understood that the people of the district are mostly related to the climate such as lack of socialization due to inadequate time outdoors, negativity about the development of children, transportation problems, general economy, lack of employment, lack of sporting activities, lack of leisure time and social and cultural activities. In short, the climate is thought to make the district disadvantaged in many respects. However, if the project is implemented, it is thought that these disadvantages will have an effect that turns into an opportunity.

The economic life of the project was accepted as 15 years and financial and economic analyzes were conducted accordingly. When the initial investment costs are taken into consideration according to the results of the financial analysis, the project is able to cover the investment in the 9th year and its socioeconomic benefits and public interest make the project worth investment. The project has a significant socioeconomic contribution and has a high public interest.

İÇİNDEKİLER

A. YÖNETİCİ ÖZETİ	i
A. EXECUTIVE SUMMARY	ii
B. ANA RAPOR	1
2. GİRİŞ.....	1
3. PROJENİN TANIMI VE KAPSAMI	2
4. PROJENİN ARKA PLANI	9
4.1. Sosyoekonomik Durum	9
4.2. Sektörel ve/veya Bölgesel Politikalar ve Programlar.....	11
4.3. Kurumsal Yapılar ve Yasal Mevzuat (teşvik ve YİD mevzuatı gibi).....	14
4.4. Proje Fikrinin Kaynağı ve Uygunluğu	17
4.4.1. Projenin Sektörel ve/veya Bölgesel Kalkınma Amaçlarına (politika, plan ve programlar) Uygunluğu.....	17
4.4.2. Projenin Geçmiş, Yürüyen ve Planlanan Diğer Projelerle İlişkisi	19
4.4.3. Projenin Diğer Kurum Projeleri ile İlişkisi	19
4.4.4. Projenin İdarenin Stratejik Planı ve Performans Programına Uygunluğu	20
4.4.5. Proje Fikrinin Ortaya Çıkışı.....	20
5. PROJENİN GEREKÇESİ	21
5.1. Ulusal ve Bölgesel Düzeyde İhtiyaç Analizi.....	21
5.2. Ulusal ve Bölgesel Düzeyde Gelecekteki Talebin Tahmini	49
6. KONAKLAMA VE SPOR HİZMETLERİ SATIŞ-ÜRETİM PROGRAMI	52
6.1. Satış Programı.....	52
6.2. Hizmet Programı.....	52
6.3. Pazarlama Stratejisi (fiyatlandırma, tanıtım ve dağıtım).....	52
7. PROJE YERİ/UYGULAMA ALANI	53
7.1. Fiziksel ve Coğrafi Özellikler	53
7.2. Ekonomik ve Fiziksel Altyapı.....	54
7.3. Sosyal Altyapı (nüfus, istihdam, gelir dağılımı, sosyal hizmetler, kültürel yapı).....	56
7.4. Kurumsal Yapılar.....	58
7.5. Çevresel Etkilerin Ön değerlendirmesi	58
7.6. Alternatifler, Yer Seçimi ve Arazi Maliyeti.....	58
8. TEKNİK ANALİZ VE TASARIM.....	59
8.1. Kapasite Analizi ve Seçimi.....	59
8.2. Alternatif Teknolojilerin Analizi ve Teknoloji Seçimi	59

8.3. Seçilen Teknolojinin Çevresel Etkileri, Koruma Önlemleri ve Maliyeti.....	59
8.4. Teknik Tasarım.....	59
8.5. Yatırım Maliyetleri (inşaat, makine-donanım, il bazında dağılımı vb.).....	61
9. PROJE GİRDİLERİ	62
9.1. Girdi İhtiyacı (ham ve yardımcı maddeler)	62
9.2. Girdi Fiyatları ve Harcama Tahmini	62
10. ORGANİZASYON YAPISI, YÖNETİM VE İNSAN KAYNAKLARI	63
10.1. Kuruluşun Organizasyon Yapısı ve Yönetimi	63
10.2. Organizasyon ve Yönetim Giderleri (genel giderler vb.)	63
10.3. İnsan Gücü İhtiyacı ve Tahmini Giderler	63
11. PROJE YÖNETİMİ VE UYGULAMA PROGRAMI.....	64
11.1. Proje Yürütücüsü Kuruluşlar ve Teknik Kapasiteleri.....	64
11.2. Proje Organizasyonu ve Yönetim	64
11.3. Proje Uygulama Programı (Termin Planı)	64
12. İŞLETME DÖNEMİ GELİR VE GİDERLERİ.....	65
12.1. Üretimin ve/veya Hizmetin Fiyatlandırılması	65
12.2. İşletme Gelir ve Giderlerinin Tahmin Edilmesi	66
13. TOPLAM YATIRIM TUTARI VE YILLARA DAĞILIMI.....	69
13.1. Toplam Yatırım Tutarı (iç ve dış para olarak).....	69
14. PROJENİN FİNANSMANI	69
14.1. Yürütücü ve İşletmeci Kuruluşların Mali Yapısı	69
15. PROJE ANALİZİ	69
15.1. Finansal Analiz	69
15.2. Ekonomik Analiz	75
15.2.1. Projenin Diğer Ekonomik Etkileri (katma değer etkisi vb.)	75
15.3. Sosyal Analiz	76
15.3.1. Sosyal Fayda-Maliyet Analizi	76
15.3.2. Sosyokültürel Analiz (katılımcılık, cinsiyet etkisi vb.)	76
15.3.3. Projenin Diğer Sosyal Etkileri (istihdama katkı vb.)	76
15.4. Bölgesel Analiz.....	77
15.4.1 Projenin Bölgesel Düzeydeki Doğrudan ve Dolaylı Etkileri.....	77
15.5. Risk Analizi	77
16. EKLER.....	78
16.1. Anketler	78
16.2. Doğal Buz Pisti ve Kayak Merkezi Oda ve Restoran Mobilyaları	80

16.3. Doğal Buz Pisti ve Kayak Merkezi Mutfak Ekipmanları.....	81
--	----

TABLolar

Tablo 1 Kış Turizmi Merkezleri	13
Tablo 2 Ardahan İli Konaklama Verileri	22
Tablo 3 Ardahan İli Eserleri.....	23
Tablo 4 Ardahan İlinde Yapılabilecek Aktiviteler	25
Tablo 5 Pist Detayları.....	60
Tablo 6-51 Anket Çalışması Verileri.....	26-45

GÖRSELLER

Görsel 1: Hanak Doğal Buz Pisti ve Kayak Merkezi Uydu Görüntüsü-Yer Bulduru.....	3
Görsel 2: Hanak Doğal Buz Pisti ve Kayak Merkezi Cephe Görseli 3D Çalışması	3
Görsel 3: Hanak Doğal Buz Pisti ve Kayak Merkezi Yan Cephe 3D Çalışması	4
Görsel 4: Hanak Doğal Buz Pisti ve Kayak Merkezi Cephe Çalışmaları	4
Görsel 5: Telesiyej Rotası ve Kayak Pisti Krokisi	5
Görsel 6: Proje Arazisi Üzerinde Vaziyet Planı.....	6
Görsel 7: Tesis Plan Görünüşü ve Mahal Alan Tablosu	7
Görsel 8: Tesisin Yapılacağı Hazine Arazisine Ait Uydu Görüntüsü	8

ŞEKİLLER

Şekil 1 Pist Üst Görünüm	60
Şekil 2 Pist Eğim Grafiği	60

KISALTMALAR

KHGB	Köylere Hizmet Götürme Birliği
KTB	Kültür ve Turizm Bakanlığı
SERKA	Serhat Kalkınma Ajansı
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
URAK	Uluslararası Rekabet Araştırmaları Kurumu

B. ANA RAPOR

2. GİRİŞ

Hanak Köylere Hizmet Götürme Birliği tarafından yapılması planlanan Doğal Buz Pisti ve Kayak Merkezi yatırımının fizibilite etüdünün yapılması ve yatırımın sürdürülebilirliği, sosyal analizinin yapılması, bölgenin sportif ve turistik yaşamına katkısının ve kârlılığının değerlendirilerek ortaya çıkarılması bu raporun amacını oluşturmaktadır.

Çalışma 16 bölümden oluşmaktadır. Yönetici özeti ve giriş bölümlerinin ardından 3. bölümde projenin tanımı ve kapsamı açıklanmış, Doğal Buz Pisti ve Kayak Merkezi'nde yapılacak spor faaliyetleri ile verilen hizmet çeşitleri anlatılmıştır. 4. bölümde arka plan irdelenmiş, Doğal Buz Pisti ve Kayak Merkezinin kurulma amaçları, bölgesel spor, kültür ve turizm politikaları, konu ile ilgili yasal mevzuattan bahsedilmiştir. 5. bölüm, planlanan merkezin gerekçesinin, ihtiyacın ve talebin değerlendirildiği bilgileri içermektedir. Sonraki bölümde, Doğal Buz Pisti ve Kayak Merkezi'nin işletme programı açıklanmıştır. 7. bölümde Ardahan ilinin fiziksel ve coğrafi özellikleri ile sosyal altyapısı ve kurumsal yapıları değerlendirilmiştir. 8. bölüm merkezin kapasitesi ve yatırım maliyetine ilişkin verileri özetlemektedir. Ardından izleyen bölümlerde merkezin proje girdileri, organizasyon yapısı ve yönetim biçimi anlatılmış, öngörülen uygulama programı, gelir gider hesapları, yatırımın yıllara dağılımı ve proje finansmanı anlatılarak proje analizi yapılmıştır.

Fizibilite projesi kapsamında sosyal analizde kullanılmak üzere anket ve odak grup çalışmaları yürütülmüş olup, çalışmanın nicel/anket ayağında basit tesadüfi örnekleme tekniği kullanılmıştır. Çalışmanın nitel/odak grup ayağında ise amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan "kartopu örnekleme" tekniği kullanılmıştır. Çalışmadan elde edilen veriler, nitel ve nicel araştırmaların her ikisinde de kullanılan "betimsel analiz" tekniği ile analiz edilmiştir. Anket ve odak grup çalışmalarında katılımcılar esnaf, memur, öğretmen, işçi, ev hanımı, öğrenci, çiftçi, işsiz, emekli ve serbest meslekle uğraşanlardan oluşmuştur. Yapılan anket ve odak grup görüşmelerinden çıkan ortak sonuç katılımcıların tamamına yakının projenin gerçekleşmesi gerektiği yönünde fikir beyan ettikleri ve gerektiğinde sürece katkı sunmak istemeleridir. Bölgenin özellikle turizm ile kalkınması bu projenin gerekçelerini oluşturmaktadır. Sert iklim koşulları bölgedeki sosyoekonomik olumsuzlukların en büyük nedeni olarak görülmektedir. Bu durum beraberinde farklı problemlere de neden olmaktadır. Projenin bölge halkının sosyal eksiklerini gidereceğini, çocukların gelişimlerine olumlu katkı sağlayacağını, boş zamanlarını sportif aktivitelerle doldurabileceklerini düşünmekteyiz. Projenin gerçekleştirilmesi durumunda söz konusu dezavantajların fırsata dönüşen bir etki yaratacağı düşünülmektedir.

15 yıl olarak düşünülen proje için gerekli ekonomik analizler yapılmıştır. Finansal analiz sonuçlarına göre ilk yatırım maliyetleri de dikkate alındığında, proje 9. yılda yatırımı karşılayacak durumda olup, sosyoekonomik faydaları ve kamu yararı nedeni ile projenin yapılması doğru bir yatırım olacaktır.

3. PROJENİN TANIMI VE KAPSAMI

Projenin adı, “Doğal Buz Pisti ve Kayak Merkezi” olup, proje turizm yatırımı türüne girmektedir. Merkezin 24 ay içinde faaliyete geçmesi beklenmektedir.

Bu çalışma ile Ardahan ilinin Hanak ilçesinde yapılması planlanan “Doğal Buz Pisti ve Kayak Merkezi” fizibilitesi yapılarak, arka planı, gerekçesi, teknik, mali ve sosyal analizi gerçekleştirilmiş ve uygulanabilirlik, sürdürülebilirlik durumu tespit edilmiştir.

Yapılacak Doğal Buz Pisti ve Kayak Merkezi’nde, doğal buz pisti, kayak pisti, telesiyej hattı, kayak evi ve kafeterya/restoran gibi sosyal donatı alanları inşa edilmesi, Hanak ilçesindeki sosyal donatıların çeşitlendirilmesine ve kış turizminden ekonomik gelir elde edilmesine katkı sağlanması hedeflenmektedir. Doğal Buz Pisti ve Kayak Merkezi’nde verilecek kış sporları eğitimleri ile yaşları 4-45 arasında değişen yaklaşık 58.439 kişi buz patenini bir sosyal aktivite olarak hayatlarına kazandırabilecek, bu spora ilgili duyan bireylerin yetişmesine de imkân tanınacaktır. Buz pisti ve kayak merkezinin varlığı ile kış turizminin gelişmesine ve yerel istihdam olanaklarının artmasına katkı sağlanacaktır. Projenin yaratacağı diğer sosyal ve ekonomik katma değerler şu şekildedir:

- Ulusal ve uluslararası profesyonel sporcuların buz pistinde ve kayak merkezinde antrenman yapması ve ilçe tanınırlığının artması
- Turistik faaliyetlerin gelişmesi sebebiyle bölgede yeni girişimlerde artış olması
- Ardahan Üniversitesi’nin tercih edilme oranlarının artması
- İlde bulunan sınır kapılarına yakın ülkelerden gelen turist sayısında artış olması
- Kış mevsimi dışındaki zamanlarda da doğa sporları faaliyetleri düzenleyerek, bu sporların bölgede gelişmesine katkı sağlanması
- İlin göç oranında azalma meydana gelmesi
- İlin yöresel ürünlerinin tanınırlığının artması
- İle gelecek turist sayısının artışı ile altyapı hizmetlerinin gelişmesi, ulaşım imkanlarının artması

Hanak Köylere Hizmet Götürme Birliği projeyi yürüten kuruluş olup, Doğal Buz Pisti ve Kayak Merkezi’nin, Ardahan ili Hanak ilçesinin kuzeyinde, Atalar mahallesi, Büyük Güney mevkiinde yapılması planlanmaktadır. Bu alanda yapılacak tesis yaklaşık 1230 m² olarak projelendirilmiştir. Proje 3D görselleri ve plan çizimleri aşağıda verilmiştir. Yatırımın yapılacağı arazi Hazineye ait olup, Ardahan İli, Hanak İlçesi, 104 Ada, 42 parselde yer almaktadır ve 589.476,48 m² alana sahiptir. Arazi mera niteliğinde olup, Hazineden tahsisinin yapılması sağlanacaktır. İldeki arazilerin %44’ünü meralar, %18’ini tarım arazileri, %12’sini çayırlar, %9’unu orman ve fundalıklar ve %17’sini de tarım dışı alanlar oluşturmaktadır. İl genelinde kullanılmayan ve ihtiyaç fazlası mera alanları bulunmaktadır. Yatırım yapılacak arazide benzer özelliklere sahiptir. Alanın tahsisine ilişkin gerekli çalışmalar Hanak Köylere Hizmet Götürme Birliği tarafından yürütülecektir.

Görsel 1: Hanak Doğal Buz Pisti ve Kayak Merkezi Uydu Görüntüsü-Yer Bulduru

Görsel 2: Hanak Doğal Buz Pisti ve Kayak Merkezi Cephe Görseli 3D Çalışması

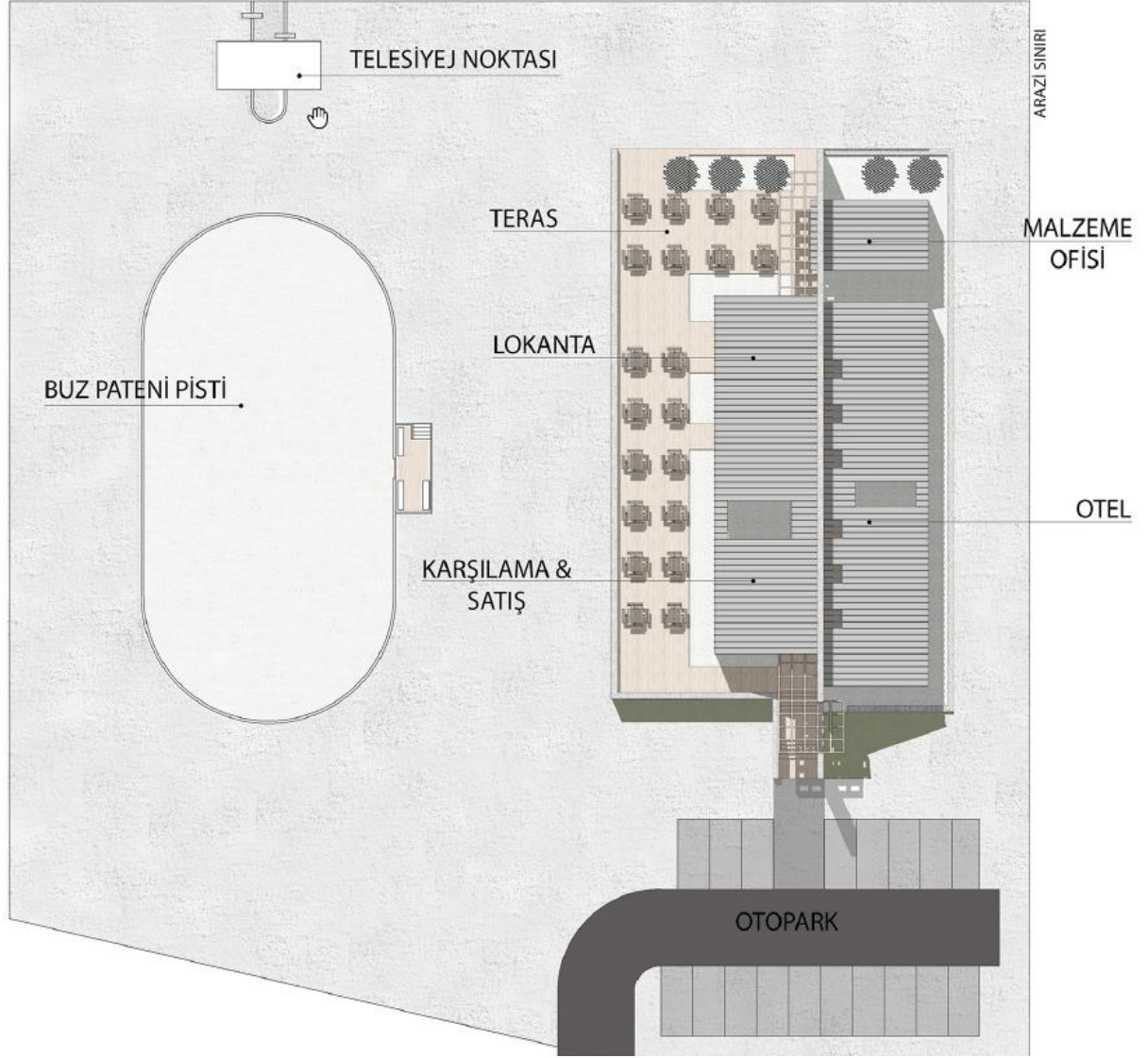
Görsel 3: Hanak Doğal Buz Pisti ve Kayak Merkezi Yan Cephe 3D Çalışması

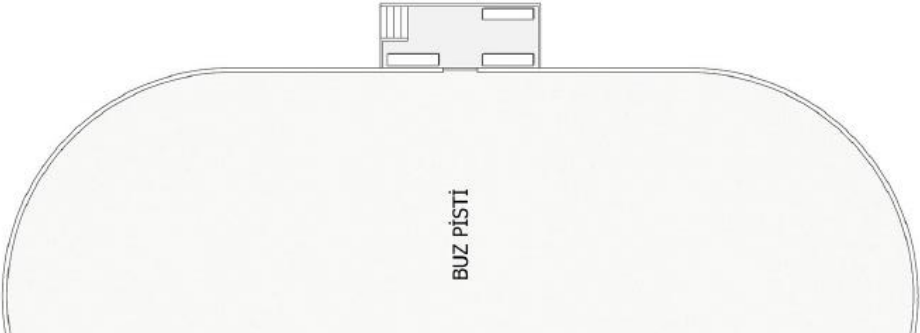
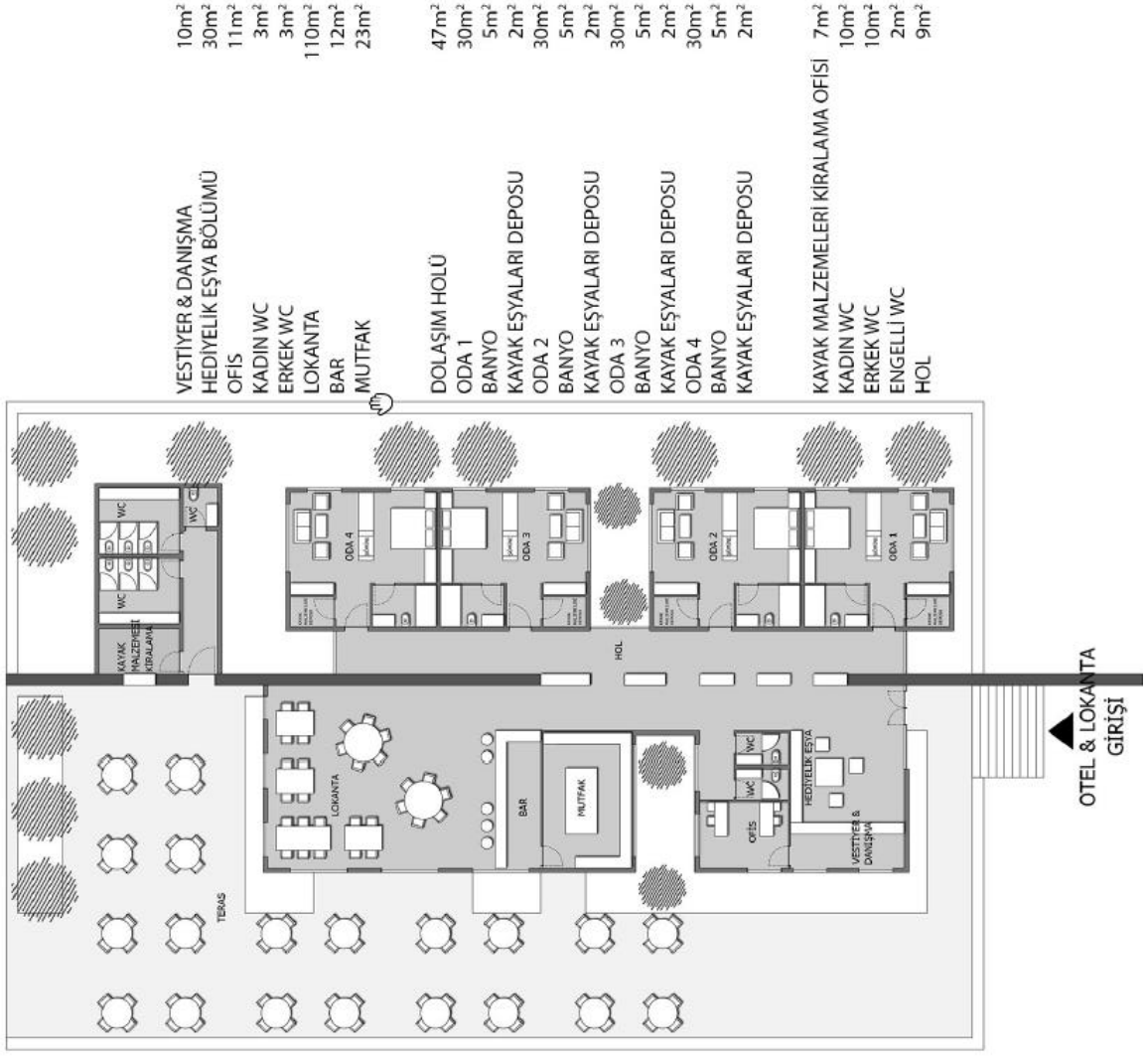
Görsel 4: Hanak Doğal Buz Pisti ve Kayak Merkezi Cephe Çalışmaları

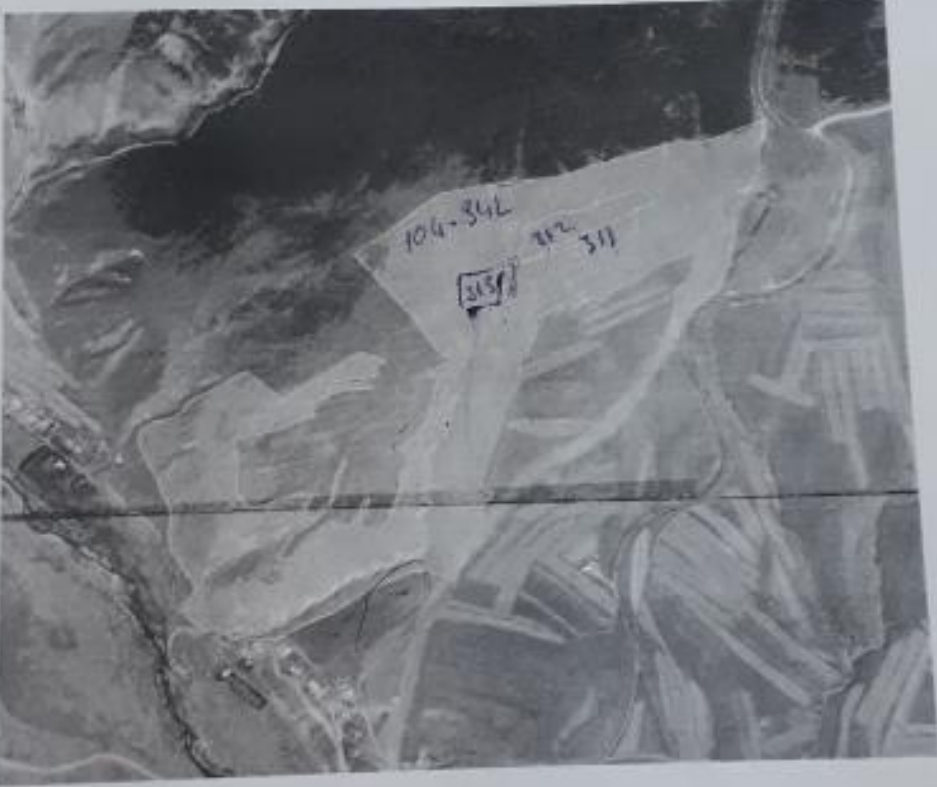
Görsel 5: Telesiyej Rotası ve Kayak Pisti Krokisi

Görsel 6: Proje Arazisi Üzerinde Vaziyet Planı

TKGM Parsel Sorgulama Uygulaması		TAPU VE KADASTRO GENEL MÜDÜRLÜĞÜ			PARSEL BİLGİSİ	
7.2010	H					Mahalle/Köy
II						Araçlar
Yüklenen		Harita				Pafta
Adı	Parsel	Tapu Alanı	Nispet	Mevki		
104	342	101.475,48	Mara			

Görsel 8: Tesisin Yapılacağı Hazine Arazisine Ait Uydu Görüntüsü

Projenin hedef kitlesini;

1. Hanak Köylere Hizmet Götürme Birliği
2. TRA2 Bölgesinde yaşları 4-45 arasında değişen ve buz pateni sporuna ilgi duyan yaklaşık 58.439 kişi
3. Ulusal ve uluslararası profesyonel sporcular oluşturmaktadır.

Projenin nihai yararlanıcıları ise;

- 1.Ardahan İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü,
- 2.Ardahan Üniversitesidir.

Projenin genel amacı Ardahan ilinin ve içinde bulunduğu TRA2 Bölgesinin kalkınması ve rekabet gücü açısından önemli fırsatlardan yararlanılmasına, bölge ekonomisine yönelik tehdit ve risklerin önlenmesine, bölgenin yenilik ve girişimcilik kapasitesinin geliştirilmesine kıs turizminin bir parçası olarak kullanılabilecek doğal buz pistinin ve kayak merkezinin yapılması üzerine yapılacak fizibilite çalışmasıyla katkıda bulunmaktadır.

TRA2 Bölgesindeki spor etkinliklerinin desteklenerek, turizm alanındaki kapasitenin ve gelirlerin artırılmasına yönelik olarak Hanak ilçesine kazandırılacak doğal buz pisti, kayak pisti, kayak evi ve kafeterya gibi sosyal donatı alanlarının arka planını, gerekçesini, teknik, mali araştırmasını yapmak ve sosyal analizini gerçekleştirmek hedeflenmiştir.

4. PROJENİN ARKA PLANI**4.1. Sosyoekonomik Durum**

Ardahan ili, TRA2 Düzey 2 bölgesinde bulunmaktadır. 2011 yılı Kalkınma Bakanlığı İllerin ve Bölgelerin Sosyoekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması'na göre Ardahan ili 71. sırada yer almaktadır. Aynı araştırmaya göre, TRA2 Bölgesi, eğitim ve sağlık hizmetleri göstergeleri ve gelişimi açısından Türkiye ortalamasının altında seyretmekte olup, eğitim durumuna göre Kars 59, Ardahan 63, Iğdır 68 ve Ağrı 79. Sıraya yerleşirken, sağlık hizmetleri açısından Kars ili 68. Ağrı 79. Iğdır 69. ve Ardahan 71. sırada yer almaktadır. Sosyoekonomik alanda yapılan araştırmalar göstermiştir ki, TRA2 bölgesi temel kamu hizmetleri konusunda Türkiye'nin en geri kalmış bölgelerinden birisini oluşturmakta ve kamu hizmetinin nitelik ve nicelik olarak arttırılması bölge açısından hayati önem taşımaktadır.

Ardahan ili ve Hanak ilçesinin konumu ve iklimi birçok sosyolojik problemi de beraberinde getirmektedir. İlçeden dışa doğru gerçekleşen göçler, söz konusu problemlerin başında gelmektedir. Hanak'tan yurt içine ve yurt dışına yapılan göçler, büyük bir oranda iktisadi koşullara bağlı olarak gerçekleşmektedir. İlçe ve çevresinin, ekonomik anlamda gelişmemiş oluşu, büyük oranda doğal çevre koşullarının kısıtlayıcı etkisi ve bununla bağlantılı olarak geçmişte ihmal edilmesi ile açıklanabilir.

Bununla birlikte son dönemlerde, devlet eliyle tüm Türkiye'deki kırsal kesimlerde başlatılan kalkınma hamlesi, bu bölgelerde yaşayan nüfus tarafından beklenen derecede karşılık bulmamıştır. Hanak ve çevresinde, arazinin sahip olduğu potansiyelin ortaya çıkardığı ya da

çıkarcacağı başta hayvancılık olmak üzere ekonomik faaliyet türleri, yerel nüfus tarafından yeterince sahiplenip benimsenmemektedir. Özellikle yeni nesil, ebeveynlerinin yürütmüş oldukları faaliyetleri sürdürüp geliştirmek yerine, yönünü batı illerine yani büyükşehirlerle çevirmişlerdir. Dolayısıyla yeni nesil nüfus için tarım ve hayvancılık, Hanak ve çevresinde kısa vadede ve sadece geçim amaçlı gerçekleştirilmesi mümkün olan ve geleceği olmadığı söylenerek göçü kaçınılmaz hale getiren bir olgu haline dönüştürülmüştür (Gevker, 2018: 96).

Ardahan'ın da dâhil olduğu bölge genelinde kentleşme oranları yurdun diğer bölgelerine nazaran daha düşük seviyelerde seyretmektedir. Ardahan ilinde nüfusun yaklaşık %65'inin köylerde yaşaması, önemli ticaret merkezlerine olan uzaklık ve coğrafi etkenlerden dolayı tarım ve hayvancılığın il ekonomisinde önemli bir paya sahip olduğu görülmektedir. Uzun ve sert geçen kış koşulları nedeni ile meyve ve sebze yetiştiriciliğinden ziyade büyükbaş hayvancılık Ardahan ili için temel geçim kaynağını teşkil etmektedir. İlde büyük ölçekli sanayi işletmeleri yerine üretimin küçük ölçekli imalathanelerde yapılması ve geleneksel ticaret anlayışının hâkim olması ilin ekonomik yapısını etkileyen bir diğer göstergedir.

Ardahan ilinin ticari yapısı, büyük oranda süt ve süt ürünleri, et ve et ürünleri ile organik bal üretimine dayanmaktadır. Büyükbaş hayvancılık, arıcılık ve kaşar peyniri üretimi Ardahan'ın temel geçim kaynaklarını oluşturmaktadır. Yılda yaklaşık 110 bin baş büyükbaş ve 20 bin baş küçükbaş hayvan il dışına sevk edilerek burada kurbanlık ve/veya doğrudan kesime verilmektedir. Üretilen hayvansal ürünlerin 2015 yılındaki ekonomik değeri yaklaşık olarak 970 milyon TL'dir. Ayrıca, kaz yetiştiriciliği ve az miktarda su ürünleri üretimi de gerçekleştirilmektedir. Ardahan'da üretilen tarımsal ürünler (Arpa, buğday, korunga, fiği, patates, kuru fasulye, vb.) öz tüketim ve hayvansal yem ihtiyacını karşılamak üzere tüketilmektedir. Tarımsal ürünlerin doğrudan satışı noktasında önemli bir değeri yoktur. Sanayi, turizm ve ticaret gibi sektörler yeterince gelişmemiş olup, bunların il ekonomisindeki payları oldukça düşüktür.

İlde iklim koşullarının zorlayıcı olması sosyal hayatı da önemli ölçüde etkilemektedir. Ardahan ilinde 10 adet kamuya ait spor tesisi bulunmakta olup, 2 adet tiyatro salonu vardır. Sosyal donatıların ve sosyal faaliyetlerin yetersizliği, eğitim imkanlarının sınırlılığı ve istihdam olanaklarının çok kısıtlı olması bölge halkının büyük şehirlere göç etmesinde en önemli etkenler arasında yer almaktadır. 2017 yılı TÜİK verilerine göre net göç hızı -%0,1730 düzeyinde olup, verdiği göç aldığı göçün çok üzerinde gerçekleşmektedir. 2018 yılı TÜİK verilerine göre işsizlik oranı %5,3 olarak gerçekleşmiştir.

Ardahan ili önemli tarihi, doğal ve turistik değerlere sahiptir. Urartu, Med, Pers, Roma, Sasani, Selçuklu, İlhanlı, Karakoyunlu, Akkoyunlu, Safevi ve Osmanlı uygarlıklarına ev sahipliği yapan yörede birçok tarihi eser ve kalıntı bulunmaktadır. Anadolu'nun kuzeydoğusunda bir serhat şehri konumundaki Ardahan'da çok sayıda tarihi kale ve kuleler, cami ve köprüler, şapel ve kiliseler, çeşme ve hamamlar ilin tarihi ve kültürel mirasını oluşturmaktadır. İlin kültürel, tarihi ve turistik yapısına rağmen, potansiyelinin çok altında yatırım ve turizm geliri elde etmektedir. Yapılacak proje ile turizm gelirlerinde artış yaratılması ve tanınırlık düzeyinin yükselmesi beklenmektedir. İlde bulunan Ardahan Üniversitesi bünyesinde Turizm işletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu bulunmakta olup, bu okulda eğitim gören öğrencilerin proje konusu merkezde staj yapmaları ve istihdam edilmeleri planlanmaktadır.

4.2. Sektörel ve/veya Bölgesel Politikalar ve Programlar

Ardahan'ın turizm potansiyelini oluşturan tarihi ve coğrafi varlıkların yanı sıra kültürel ve sportif olgular da bulunmaktadır. Gün geçtikçe turizm eğilimlerinde doğaya yönelim artmaktadır. Kentsel yoğunluğu atmak isteyen insanlar kitle turizminin alternatifi olan ve birçok farklı adla tanımlanan sürdürülebilir turizm, doğa turizmi, ekoturizm, yeşil turizm, kırsal turizmi Ardahan'da uygulamak mümkündür. Bunun yanında Ardahan'ın kendine has birçok kültürel ve folklorik özellikleri de bulunmaktadır (Demir ve Çevirgen, 2006; Hacıoğlu ve Avcıkurt, 2008).

TRA2 Bölgesinde nüfusun genç olması nedeniyle spor tesisleri önem arz etmektedir. TRA2 Bölgesinde 34 spor tesisi Ağrı ilinde, 11 spor tesisi Kars ilinde, 10 spor tesisi Ardahan ilinde ve sadece 5 adet spor tesisi Iğdır ilinde bulunmakta olup, Ağrı'da bulunan 4 adet özel sektöre ait tesis haricinde tüm tesisler kamu idaresinde bulunmaktadır.

Serhat Kalkınma Ajansı'nın 2014-2023 Bölge Planında özellikle Ardahan Merkez, Posof ilçeleri ve Iğdır Tuzluca ilçesinde doğa ve trekking turizminin altyapısının oluşturulmasına, Çıldır Gölünün su sporları ve göl turizmine uygun şekilde ve planlı gelişiminin sağlanması amacıyla planlama ve altyapı çalışmalarının tamamlanmasına yönelik çalışmaların sürdürüleceği belirtilmiştir. Bölge planının gelişme eksen 4-Rekabet Edebilirlik başlığı altında, öncelik 4.2 Turizmde Marka Olunması altındaki tüm tedbirler turizmin gelişimine yönelik planları içermektedir.

Ardahan İl Yatırım Destek ve Tanıtım Stratejisi Belgesinde, Ardahan Kış Turizm Stratejisinin hazırlanacağı belirtilmiştir.

Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi'nde, TRA2 bölgesinin öncelikli turizm değerlerine ulaşım altyapısı iyileştirileceği ve söz konusu alanlara erişimde toplu taşıma hizmetlerinin sürekliliğinin sağlanacağı ifade edilmektedir. Buna örnek olarak; Kars Kağızman Çengilli Kilisesine ve Ardahan Şeytan Kalesi'ne ulaşım ve aydınlatma imkânlarının iyileştirilmesi gösterilebilir. Komşu bölgeler ile iş birliği içerisinde bölgeler arası ulaşım altyapısının iyileştirileceği belirtilmiştir.

Devlet Planlama Teşkilatı tarafından hazırlanan Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi belgesinde; Öncelik 1.2: Kırsal Ekonominin Çeşitlendirilmesi başlığı altında, kırsal alandaki doğal ve kültürel varlıkların zenginliği ve çeşitliliği turizm ve rekreasyon faaliyetlerinin geliştirilmesi açısından önemli bir potansiyel arz etmektedir denilmektedir ve bu kapsamda; turizm ve rekreasyon faaliyetleri ile bunlarla ilgili hizmetlerin iyileştirilmesi; tanıtım faaliyetlerinin etkinleştirilmesi; kırsal alanlarda turizmde yapılanma ve fon yaratma, potansiyeli olan bölgelerde turizme uygun alt ve üst yapı geliştirme modellerinin oluşturulması; turizmin ekonomik ve çevresel etkilerinin tespiti ve takibinin kurumsallaştırılması, turizmin sürdürülebilir kılınması suretiyle turizmin kırsal alan ekonomisine katkısı artırılacaktır şeklinde ifadeler belirtilmiştir.

Türkiye Turizm Stratejisi 2023 ve Eylem Planı 2013, ülkemizin doğal, kültürel, tarihi ve coğrafi değerlerini koruma-kullanma dengesi içinde kullanmayı ve turizm alternatiflerini geliştirerek ülkemizin turizmden alacağı payı arttırmayı hedef almaktadır.

Türkiye Turizm Stratejisi 2023 Belgesi'nde belirlenen stratejik yaklaşımlar çerçevesinde yapılacak çalışmalar tamamlanması, geliştirilmesi öngörülen bölgelerdeki altyapı ve konaklama

ihtiyaçlarının karşılanması durumunda, 2023 yılında, 63 milyon turist, 86 milyar \$ dış turizm geliri ve turist başına yaklaşık 1350 \$ harcamaya ulaşılması öngörölmektedir.

Türkiye Turizm Stratejisi 2023 Belgesi'nde, Turizmin çeşitlendirilmesi stratejisi başlığında kış turizmine ilişkin aşağıdakiler belirtilmiştir.

- Ülkemizde kış turizmine elverişli alanların tespiti ve değerlendirmesi için kapsamlı bir analiz çalışması yapılacaktır.
- Varış noktası olabilecek şekilde belirlenen kış turizm bölgeleri ile termal turizm, költür ve kongre turizmi, dağ ve doğa turizmi gibi alternatif turizm türleri birlikte değerlendirilecek ve geliştirilecektir.
- Öncelikli olarak geliştirilecek alanlar kapsamında, ilgili yerel yönetimler ve Valilik ile işbirliği içerisinde yapılacak planlama alışmaları, Költür ve Turizm Bakanlığı tarafından sağlanacak arazi tahsis teşvikleri, altyapı çalışmaları ile geliştirilecektir.
- Kış turizminin gelişimi için özellikle ülke içi turizm teşvik edilecek ve gençler daha fazla bu spora yönlendirilecektir.

Sanayileşmenin şehirlerde meydana getirdiği hava kirliliği ve çalışma hayatının yoğun temposu insanların kış turizmi faaliyetine katılması hususunda istekli olmasına neden olmaktadır. Költür ve Turizm Bakanlığınca yayınlanan bilgilere göre, insanların kış turizmi hizmetlerinden faydalanabileceği merkezler ile plan aşamasında olan merkezler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

No	TM / KTKGB	PLAN DURUMU		YATAK KAPASİTESİ		MEVCUT MEKANİK TESİSLER		
		ÇDP	NİP/ÜİP	Mevcut	Hedef	Adet	Kapasite (kişi/saat)	Uzunluk (m.)
1	Erzurum Palandöken KTKGB	VAR	VAR	2466	8850	19	24563	22018
2	Bursa Uludağ II. Gelişim Bölgesi KTKGB	VAR	VAR	2250	3500	22	15000	16145
3	Bolu Köroğlu Dağı KTKGB	VAR	VAR	1713	4000	14	10000	10380
4	Kayseri Erciyes KTKGB	VAR	VAR	1072	6000	13	19300	21832
5	Kastamonu Çankırı Ilgaz KTKGB	VAR	VAR	1217	1300	6	5639	5983
6	Kars Sarıkamış KTKGB	VAR	VAR	1013	12000	4	5348	6263
7	Kocaeli Kartepe KTKGB	VAR		800	1000	4	6400	3250
8	Isparta Davraz Dağı KTKGB	VAR	VAR	467	1600	4	3800	3621
9	Sivas Yıldız Dağı KTKGB	VAR	VAR	110	1600	3	3000	4547
10	Çankırı Ilgaz Kadınçayırı Yıldıztepe KTKGB		VAR	80	400	1	1200	1588
11	Ardahan Yalnızçam Uğurludağ KTKGB	VAR	VAR	74	4250	3	2800	5250
12	Bayburt Kop Dağı KTKGB	VAR	VAR	60	810	1	600	1220
13	Gümüşhane Zigana KTKGB	VAR	VAR	40	470	1	843	661
14	Erzincan Ergani Dağı KTKGB	VAR	VAR		8000	3	3450	6967
15	Denizli Tavas Bozdağ KTKGB	VAR	VAR		2250	3	2400	3822
16	Samsun Ladik Akdağ KTKGB		VAR		800	1	800	1360
17	Aksaray Hasan Dağı KTKGB	VAR	VAR	97	1235			
18	Mersin Tarsus Gülek Karboğazı KTKGB	VAR			8000			
19	Gümüşhane Çakırgöl KTKGB	VAR	VAR		5600			
20	Antalya Alanya Akdağ KTKGB	VAR	VAR		3000			
21	Muğla Eren Dağı KTKGB	VAR			1500			
22	Gümüşhane Süleymaniye KTKGB	VAR			1180			
23	Artvin Kafkasör KTKGB	VAR	VAR		2000			
24	Düzce Gölyaka Kardüz Yaylası KTKGB	VAR	VAR		380			
25	Malatya Hekimhan Yamadağı KTKGB	VAR						
26	Rize İkizdere Ovit Dağı KTKGB							
27	Antalya Akseki Göktepe KTKGB	VAR	VAR		450			
28	Bitlis Sapgözü Kış Sporları TM							
29	Konya Derbent Aladağ KTKGB	VAR						
	TOPLAM	25	21	11459	80175	102	105143	114907
	FAAL OLAN TURİZM MERKEZLERİMİZ (9ADET)							
	TAM ANLAMIYLA FAAL OLMAYAN MERKEZLERİMİZ (7 ADET)							

Tablo 1: Kış Turizmi Merkezleri

Tablo 1’de görüldüğü üzere, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından 21.06.2016 tarihinde güncellenen verilere göre, Türkiye’de toplam 29 adet kış turizm merkezi bulunmaktadır. Bu merkezlerden 9 tanesi faal olarak hizmet veren kış turizm merkezleridir.

Henüz plan aşamasında olan ve tamamı faal durumda olmayan toplam 20 adet kış turizm merkezi vardır. Kış turizm merkezlerinin toplam yatak kapasitesi 11.207 adettir. 2023 Türkiye Turizm Stratejisi kapsamında hedeflenen yatak kapasitesinin kış turizmi merkezlerinde 79.345 olduğu belirtilmiştir (<http://www.ktbyatirimisletmeler.gov.tr>). Yatak kapasitesi en fazla olan kış turizm merkezi 2466 kişilik kapasite ile Erzurum Palandöken’dir. Ayrıca 2023 Türkiye Turizm Stratejisi hedefi kapsamında Palandöken’in 8850 kişilik yatak kapasitesine ulaşması beklenmektedir.

İlin sahip olduğu Türkgözü ve Çıldır-Aktaş sınır kapıları il ekonomisinin yapısal değişiminde önemli rol alabilecek zenginliklerdir. Söz konusu kapıların daha aktif olmasını sağlayacak destekleyici politikalar yardımıyla, il genelinde yeni iş kollarının oluşması, istihdam seviyesinin yükselmesi, yeni yatırımların il geneline çekilmesi, Türkiye'nin Kafkasya ve Orta Asya'ya açılmasında lojistik merkezi olması sağlanabilir. Bununla birlikte ilde gerçekleşen genç nüfus göçünün azaltılması, sosyal imkânların geliştirilmesi sağlanabilir. (Topçuoğlu, 2016)

4.3. Kurumsal Yapılar ve Yasal Mevzuat (teşvik ve YİD mevzuatı gibi)

Ülkemizde Kültür ve Turizm Bakanlığı; kültürel değerleri yaşatmak, geliştirmek, yaymak, tanıtmak, değerlendirmek ve benimsetmek, tarihî ve kültürel varlıkların tahribini ve yok edilmesini önlemek, yurdun turizme elverişli bütün imkânlarını ülke ekonomisine olumlu katkı sağlayacak şekilde değerlendirmek, turizmin geliştirilmesi, pazarlanması, teşvik ve desteklenmesi için gerekli önlemleri almak, kültür ve turizm konularıyla ilgili kamu kurum ve kuruluşlarını yönlendirmek ve bu kuruluşlarla iş birliğinde bulunmak, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve özel sektör ile iletişimi geliştirmek ve iş birliği yapmak üzere kamu hizmeti yürütmektedir. Ardahan ilinde, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü yer almaktadır.

Proje kapsamında yürütülecek faaliyetlerle ilgili bir diğer kuruluş ise Gençlik ve Spor Bakanlığıdır. Gençliğin kişisel ve sosyal gelişimini destekleyici politikaları tespit etmek, farklı genç gruplarının ihtiyaçlarını da dikkate alarak gençlerin kendi potansiyellerini gerçekleştirebilmelerine imkan sağlamak, karar alma ve uygulama süreçleri ile sosyal hayatın her alanına etkin katılımını sağlayıcı öneriler geliştirmek ve bu doğrultuda faaliyetler yürütmek, ilgili kurumların gençliği ilgilendiren hizmetlerinde koordinasyon ve iş birliğini sağlamak, gençlik çalışma ve projeleri yapmak, bu çalışma ve projeleri desteklemek, bunların uygulama ve sonuçlarını denetlemek, spor faaliyetlerinin plan ve program dâhilinde ve mevzuata uygun bir şekilde yürütülmesini gözetmek, gelişmesini ve yaygınlaşmasını teşvik edici tedbirler almak, spor alanında uygulanacak politikaları tespit etmek ve uluslararası kuralların ve talimatların uygulanmasını temin etmek, Bakanlığın görevleri arasındadır. Ardahan ilinde, Ardahan Gençlik ve Spor İl Müdürlüğüne bağlı 2 adet gençlik merkezi bulunmaktadır.

Ayrıca yatırım yeri mera niteliğinde olduğundan, 4342 sayılı Mera Kanununa tabidir. Bu Kanunun amacı; daha önce çeşitli kanunlarla tahsis edilmiş veya kadimden beri kullanılmakta olan mera, yaylak, kışlak ve kamuya ait otlak ve çayırların tespiti, tahdidi ile köy veya belediye tüzel kişilikleri adına tahsislerinin yapılmasını, belirlenecek kurallara uygun bir şekilde kullandırılmasını, bakım ve ıslahının yapılarak verimliliklerinin artırılmasını ve sürdürülmesini, kullanımlarının sürekli olarak denetlenmesini, korunmasını ve gerektiğinde kullanım amacının değiştirilmesini sağlamaktır. Ardahan ilinde mera alanları oldukça büyük olup, kullanılmayan ihtiyaç fazlası mera alanlarının değerlendirilmesi için Valilikçe çalışmalar yürütülmektedir. Mera Kanunu imar planı kapsamında kalan ya da imar planı kapsamına alınması planlanan yerlerde meraların vasfının değiştirilebileceğini öngörmektedir. Bu kapsamda, mülkiyeti hazineye ait yatırım arazisinin proje amacına uygun olarak kullanılması için arazi tahsisine yönelik çalışmalar Köylere Hizmet Götürme Birliğince yürütülecektir.

Bölgesel Teşvik Uygulamasında, Türkiye 6 Bölgeye ayrılmış olup TRA2 Bölgesinin tüm illeri sektör ayrımının olmadığı ve desteklerin en yoğun uygulandığı 6. Bölgede yer almaktadır. 1.1.2014'ten itibaren asgari 500.000 TL'lik sabit yatırım yapılması ile Bölgesel Teşvik

Uygulamalarının bütün unsurlarından yararlanılabilir. Bölgesel Teşvik Uygulamaları ile sağlanan destekler:

KDV İstisnası

Yatırım Teşvik Belgesi kapsamında yurt içinden ve yurt dışından temin edilecek yatırım malı makine ve teçhizat için KDV ödenmemesi şeklinde uygulanır.

Gümrük Vergisi Muafiyeti

Yatırım Teşvik Belgesi kapsamında yurt dışından temin edilecek yatırım malı makine ve teçhizat için Gümrük Vergisinin ödenmemesi şeklinde uygulanır.

Yatırım Yeri Tahsis

Yatırım Teşvik Belgesi düzenlenen yatırımlar için Maliye Bakanlığınca belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde yatırım yeri tahsis edilebilir.

Vergi İndirimi

Gelir veya kurumlar vergisinin, yatırım için öngörülen katkı tutarına ulaşıncaya kadar indirimli olarak uygulanmasıdır. 1/1/2014 tarihinden itibaren TRA2 Bölgesinin de içinde bulunduğu 6. Bölgede Yatırım Teşvik Belgesi kapsamında yapılacak yatırımlar için Gelir/Kurumlar Vergisi %90 indirimli (%20 yerine %2 olarak) ödenecek olup; bu uygulama ödenmeyen vergilerin toplamı yatırımın %35'i (yatırım OSB'de ise %40'ı) oluncaya kadar devam edecektir. Yatırım döneminde sermaye katkısı sağlanması amacıyla yatırıma katkı tutarının %80'i yatırım döneminde yatırımcının tüm faaliyetlerinden elde edilen kazançlar üzerinden uygulanabilecektir. Türkiye'nin herhangi bir yerinde kayıtlı bir işletme TRA2 Bölgesine yapacağı yatırım için Vergi İndirimi desteğinden yararlanabilir.

Sigorta Primi İşveren Payı, Sigorta Primi İşçi Payı ve İşçi Gelir Vergisi Stopajı Desteği

İşveren tarafından ilgili kurumlara ödenen Sigorta Primi İşveren Payı ve Sigorta Primi İşçi Payının asgari ücrete tekabül eden kısmının Ekonomi Bakanlığınca karşılanması ve Gelir Vergisi Stopajının asgari ücrete tekabül eden kısmının terkin edilmesidir. İş gücü maliyetinin azaltılmasını amaçlayan ve asgari ücretin yaklaşık %40'ına tekabül eden bu destekler, sağlanan ilave istihdam için TRA2 Bölgesinin de içinde bulunduğu 6. Bölgedeki yatırımlarda üst limit olmaksızın sigorta primi işveren payı 7 yıl (yatırım OSB'de ise 9 yıl), sigorta primi işçi payı ve işçi gelir vergisi stopajı 10 yıl boyunca uygulanacaktır.

Faiz Desteği

Yatırım Teşvik Belgesi kapsamında kullanılan en az 1 yıl vadeli yatırım kredileri için sağlanan bir finansman desteğidir. Teşvik belgesinde kayıtlı sabit yatırım tutarının %70'ine kadar kullanılan krediye ilişkin ödenecek faizin veya kâr payının belli bir kısmının Ekonomi Bakanlığınca karşılanmasıdır. TRA2 Bölgesinin de içinde bulunduğu 6. Bölge için sağlanan destek TL cinsi krediler için 7 puan ve döviz cinsi krediler için 2 puandır. Azami Destek Tutarı 900.000 TL'yi ve 5 yılı geçemez. Bu yatırım için faiz desteği ve yatırımın %30'u oranında kredi kullanılması düşünülmektedir.

Büyük Ölçekli Yatırımların Teşviki

Büyük Ölçekli Yatırımların Teşviki kapsamına alınan 12 sektörde yapılacak asgari 50 milyon TL olmak üzere teknoloji ve ar-ge kapasitesini arttıracak ve uluslararası alanda rekabet üstünlüğü sağlayacak sektörüne göre farklı büyüklükte belirlenmiş yatırım projeleri bölgelere göre farklılaştırılmış teşvik araçlarıyla desteklenmektedir. TRA2 Bölgesinin de içinde bulunduğu 6. Bölgede yapılacak Büyük Ölçekli Yatırımlar kapsamında; KDV İstisnası, Gümrük Vergisi Muafiyeti, Yatırım Yeri Tahsis, Vergi İndirimi, Sigorta Primi İşveren Payı, Sigorta Primi İşçi Payı, Gelir Vergisi Stopajı Desteklerinden yararlanılabilir.

Stratejik Yatırımların Teşviki

Stratejik Yatırımların Teşviki, ithalat bağımlılığı yüksek ürünlerin üretimini artıracak yatırımları desteklemek amacıyla tasarlanmıştır. Bu anlamda, asgari 50 milyon TL yatırım tutarı ile yurt içindeki talebin %50'den fazlası ithalatla karşılanan, son bir yılda 50 milyon TL'lik ithalat yapılmış ve yapılacak yatırım ile asgari %40 katma değer sağlanacak ürünlerin üretimi kapsamına giren projeler, herhangi bir bölgesel farklılaştırılmaya tabi olmaksızın Türkiye'nin tüm illerinde, bölgesel veya büyük ölçekli yatırım teşvik uygulamalarına göre teşvik araçlarından daha avantajlı koşullarda faydalanabilmektedir. TRA2 Bölgesinin de içinde bulunduğu 6. Bölgede yapılacak Stratejik Yatırımlar kapsamında; KDV İstisnası, Gümrük Vergisi Muafiyeti, Yatırım Yeri Tahsis, Vergi İndirimi, Sigorta Primi İşveren Payı, Sigorta Primi İşçi Payı, Gelir Vergisi Stopajı Desteği, Faiz Desteği ve KDV İadesinden yararlanılabilir.

Genel Teşvik Uygulamaları

Bölgesel, büyük ölçekli veya stratejik yatırım teşvik uygulamalarından herhangi birinin destek kapsamına girmeyen yatırımlar, teşvik edilmeyen yatırım konuları arasında yer almamak ve öngörülen sabit yatırım tutarını (birinci ve ikinci bölgeler için 1.000.000 TL, diğer bölgeler için 500.000 TL) sağlamak kaydıyla bölge ayrımı yapılmaksızın tüm iller Genel Teşvik Uygulamaları kapsamında desteklenmektedir. Genel Teşvik Uygulamaları kapsamında KDV İstisnası, Gümrük Vergisi Muafiyeti ve TRA2 Bölgesinin de içinde bulunduğu 6. Bölge için Gelir Vergisi Stopajı Desteğinden yararlanılabilir. Bölgede desteklenecek başlıca sektörler ve teşvik sistemine uygun faaliyetler arasında bulunan bu yatırım konusu bölge kurumsal yapıları ve ülke genelinde uygulanan teşvik politikalarıyla uyumlu bir kalkınma sürecini harekete geçirecek niteliktedir.

Serhat Kalkınma Ajansı GÜDÜMLÜ Proje Desteği

TSOP GÜDÜMLÜ Proje Desteği kapsamında desteklenecek projeler Ajans Yönetim Kurulu tarafından 2014-2023 Bölge Planı'ndaki gelişme eksenlerine ve önceliklere, Kış Doğa ve Kültür Turizminde Kapasite Geliştirme SOP içeriğine göre belirlenecek ve Bakanlığın onayına sunulmaktadır. Yatırım yapılacak proje ajans güdümlü proje desteği önceliklerine uygun olup, bu destekten faydalanılabilecektir.

4.4. Proje Fikrinin Kaynağı ve Uygunluğu

TRA2 Bölgesi genelinde halkın zaman geçirip sosyalleşeceği kapalı ve açık hava donatılarının oldukça yetersiz olduğu söylenebilir. Bu durumun temel sebebi bölgenin sert iklim koşullarına sahip olmasıdır. Bu noktadan bakıldığında, bölge hem kültür sanat faaliyetleri hem rekreasyon alanları bakımından dezavantajlı konumdadır. Bu durum, bölgenin nitelikli iş gücü ve sosyal sermayesinin yitirilmesinde ve göç etmesinde olumsuz yönde zemin hazırlamaktadır. Bölgenin şartlarına ve kapasitesine uygun doğal bir buz pistinin ve kayak merkezinin yapılması için bir fizibilite çalışmasına ve bu çalışmayla birlikte bölgenin doğal turizm kaynaklarının kullanılabileceği, turizm gelirlerinin ve spor olanaklarının artırılabilceği bir tesisin hayata geçirilmesine ve sosyal donatıların geliştirilmesine duyulan ihtiyaçtan bu proje fikri doğmuştur.

Yapılacak proje ile bölge halkının buz pateni ve kayak gibi kış sporları alanındaki etkinlikleri desteklenecek; turizm gelirlerinden gelen ekonomik destekler sayesinde nitelikli iş gücüne katkı sağlanarak bölgedeki göç sorununun çözümüne de katkı sağlanacaktır.

Proje, TRA2 bölgesi için yapılan tüm bölge planları ve üst ölçekli planlarda belirlenen hedefler ile uyum içindedir.

4.4.1. Projenin Sektörel ve/veya Bölgesel Kalkınma Amaçlarına (politika, plan ve programlar) Uygunluğu

Serhat Kalkınma Ajansı tarafından yapılan TRA2 Bölgesi 2014-2023 Bölge Planı'nda, TRA2 Bölgesi İl Kültür ve Turizm Müdürlüklerinden elde edilen veriler ve bölge turizm işletmecileri ile yapılan görüşmeler üzerinden yapılan incelemede toplam misafir sayısının düşük sayılarda seyretmesi ve sınır kapısı olan Ardahan ve Iğdır'da bu sayılara taşımacılık için giriş yapan kişilerinde dâhil olduğu düşünülürse, potansiyelin kullanılmadığının ortaya çıktığı belirtilmiştir. Ayrıca, önümüzdeki dönemde, sahip olunan potansiyelin sosyoekonomik gelişmişlik düzeyine en üst seviyede katkı sağlaması için Kars merkez, Sarıkamış ve Ağrı Doğubayazıt ilçelerinin turizm sektöründe öncü konumlarını devam ettirmeleri öngörülmekle birlikte, Ardahan Yalnızçam Kış Sporları Turizm Merkezi, Ardahan Posof ve Iğdır Tuzluca ilçeleri ile Çıldır ve Aktaş Gölleri gereken altyapı ve üstyapı yatırımlarının (yol iyileştirilmesi, restorasyon, bilgilendirme – yönlendirme levhaları, günübirlik ve konaklama tesisleri vb.) yapılması ile yeni turizm odakları olacaktır denilmektedir. Yapılması planlanan Doğal Buz Pisti ve Kayak Merkezi Bölgesel Kalkınma Planları ile örtüşmektedir.

İldeki turizm alanlarının altyapılarının geliştirilmesine ve tamamlanmasına yönelik olarak Serhat Kalkınma Ajansı, DAP İdaresi, Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyesinde girişimlerde bulunacaktır. Yalnızçam Kayak Merkezine telesiyej yapımı, Çıldır Gölüne turizm işletmelerinin yapılması için özel sektör ve kamu alanında bilgilendirmeler yapılacak, turizm alanların altyapı eksikliklerinin giderilmesi için Ardahan Valiliği ve İl Özel İdaresi ile birlikte çalışmalar yapılacaktır. İlin kış turizm potansiyelinin ulusal ve uluslararası olarak tanıtımının yapılması amacıyla tanıtım materyalleri (Broşür web sitesi, katalog vb...) ve kış turizminin geliştirilmesi amacıyla Ardahan Kış Turizm Stratejisi hazırlanacaktır. Ajansın 2019 yılı faaliyet raporunda, Bölgenin tanıtımına ve turizm potansiyelinin değerlendirilmesine yönelik çeşitli çalışmalara devam edildiği, pek çok tanıtım faaliyetinin Ajans eliyle gerçekleştirildiği ve özellikle Geleneksel

Kış Oyunları faaliyeti kapsamında gerçekleştirilen tanıtımın etkili olduğu belirtilmiştir. Yapılacak proje, bölge planları ve ajans programı ile aynı hedefleri taşımaktadır.

Serhat Kalkınma Ajansı 2019 Yılı Çalışma Programında, Kurumsal Dönüşüm Sonuç Odaklı Programı'nın yanı sıra öncelik verilen, "Kış, Doğa ve Kültür Turizminde Kapasite Geliştirme Sonuç Odaklı Programı", "Kadınlar ve Gençlerin Yaşam Şartlarını İyileştirme Sonuç Odaklı Programı" ve "Yöresel Ürünlerin Ticari Değerlerinin Artırılması Sonuç Odaklı Programı" mevcuttur.

ST4- Turizmde Bölgesel Marka Olunması stratejik tercihi, 2014-2023 Bölge Planında Rekabet Edebilirlik gelişme ekseninde Öncelik 4.2 adıyla anılmaktadır. Bu kapsamda genel amaç, Bölgeye kış, doğa ve kültür turizmi için gelen turizm gelirlerini artırmaktır. Özel amaçlar ise; bölgenin doğa ve kültür turizmi varlıklarının bilinirliğinin ve cazibesinin artırılması, turizm işletmelerinin insan kaynakları kapasitesinin güçlendirilmesi ve hizmet kalitesinin artırılması ve turizm sektörü altyapısal eksikliklerinin giderilmesidir.

TRA2 Bölgesi Turizm Çalıştayı ve Sarıkamış Kış Turizmi Çalıştayı'nda ortaya çıkan sonuçlara göre sektöre destek olunması gerekli olan daha birçok alan olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda turizm sektöründe bölgede önemli sorunlar, insan kaynağının niteliği ve hizmet kalitesindeki yetersizlikler, alternatif turizm potansiyelinin yeterince değerlendirilememesi, Bölgedeki tarihi, kültürel varlıkların bilinirliğinin ve görünürlüğünün az olması, kış turizminde marka olma potansiyelinin yeterince değerlendirilemeyişi, bu anlamda ürün geliştirme konusunda yaşanan zorluklar olarak ortaya çıkmaktadır. Bu sebeplerden dolayı, önümüzdeki üç yıl turizm sektöründe insan kaynağının niteliğini, hizmet kalitesini artırmaya yönelik faaliyetlerin yanı sıra Bölgedeki tarihi kültürel varlıkların bilinirliği ve görünürlüğünün artırılması, kış turizminde marka olunmasına yönelik çalışmalar yürütülmesi planlanmaktadır. (2019 yılı çalışma programı-Serhat Kalkınma Ajansı)

2014-2023 Bölge Planında, bölgenin tarihi, doğal ve kültürel zenginliklerinin turizm ekonomisine kazandırılması neticesinde ciddi turizm gelirlerinin elde edilmesi, bu varlıkların korunarak gelecek nesillere aktarılması ve bölgede sürdürülebilir ekonomik kalkınmaya katkı sağlanması mümkün olabileceği ve bu çerçevede bölgenin rekabet seviyesini artıracak tedbirler ilçe düzeyinde belirlendiği ifade edilmiştir. Bölge Planı Vizyonu; doğal zenginliğiyle tanınmış, turizm ve tarımsal ürünleriyle markalaşmış, sınırları aşan kültürel mirasın imkânlarından yararlanmış, rekabet gücü yüksek işletmeleriyle ülkenin Kafkasya ve Orta Asya'ya açılan ticaret ve lojistik merkezi bir Serhat Bölgesi olarak açıklanmıştır.

Türkiye Turizm Stratejisi 2023 yılı hedefleri doğrultusunda, 7 adet tematik turizm gelişim koridoru önerilmektedir. Kış koridoru kapsamında, kış turizminin geliştirilmesi amacıyla çalışmaları sürdürülen "Kış Turizm Master Planı" kapsamında Erzincan, Erzurum, Ağrı, Kars ve Ardahan illerini kapsayan bölgedeki mevcut ve potansiyel kış turizm merkezleri dikkate alınarak oluşturulan koridor boyunca yer alan, doğal, kültürel ve tarihi çekim kaynakları yakın çevredeki diğer değerlerle ilişkilendirilecek ve bölgenin kış turizmine hizmet verebilecek turizm çeşitliliği sağlanacaktır. Erzurum, Erzincan, Kars, Ağrı ve Ardahan illerindeki Erzurum Konaklı ve Gez Bölgeleri ile Ilıca Termal Merkezlerinde yeni konaklama alanları oluşturulacaktır.

Serhat Kalkınma Ajansının hazırladığı “Ardahan İl Yatırım Destek ve Tanıtım Stratejisi” belgesinde, Ardahan ilindeki temel turistik faaliyet Türk vatandaşları açısından iş ziyaretleri ve kamu hizmetini veya askerlik hizmetini gören akrabaların ziyareti şeklinde gerçekleşirken, yurt dışından gelen misafirler ise özellikle sınır ticareti veya taşımacılık yapan kişilerden oluştuğu ve Ardahan ilindeki turizm faaliyetlerinin çok düşük seviyelerde seyrettiği belirtilmekte olup, yapılacak proje ile ilin turizm kapasitesinin gelişmesine katkı sağlanacaktır.

4.4.2. Projenin Geçmiş, Yürüyen ve Planlanan Diğer Projelerle İlişkisi

Hanak Köylere Hizmet götürme Birliği, köy halkının yararına olan; ekonomik, sosyal, eğitsel, kültürel, sınaî, tesis ve hizmetler ile, üye köylerin ekonomik, sosyal kalkınmasını sağlayacak; projeler hazırlamak, bunları desteklemek, yürütmek, tarımsal sınaî ve ticari kuruluşlar kurmak, işletmek veya kuranlara ve işletenlere yardımcı olmakla görevli olup, bu görev doğrultusunda projeler yürütmektedir. Mevcut yatırımlarının büyük bölümü altyapı hizmetlerinin iyileştirilmesine yöneliktir.

4.4.3. Projenin Diğer Kurum Projeleri ile İlişkisi

Doğal Buz Pisti ve Kayak Merkezi Projesi, Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Gençlik ve Spor Bakanlığı’nın yürüttüğü projeler ile doğrudan ilişkilidir.

2016 yılında, Gençlik ve Spor Bakanlığı ile Kültür ve Turizm Bakanlığı arasında, kış sporlarının düzenlenebileceği merkezlerin belirlenmesi ve kış sporlarının ülke genelinde yaygınlaştırılması amacıyla iş birliği protokolü imzalanmıştır. Protokol gereği, kış olimpiyatlarının düzenlenebileceği aday kış turizm merkezinin yanı sıra uluslararası veya ulusal düzeyde kış turizm potansiyeli bulunan, bölgesel düzeyde kış sporlarının ve yarışmaların yapılabileceği, rekreasyon amaçlı günübirlik kayak merkezleri belirlenecek. Protokolle ayrıca yerel düzeyde kayak sporunun öğrenilmesi ve kayak sporunun tabanda tanıtılıp yaygınlaştırılması amaçlanmaktadır.

2018 yılında Ardahan ilinde, Avrupa Birliği ile yürütülen Rekabetçi Sektörler Projesi çerçevesinde, Gençlik ve Spor Bakanlığınca Yalnızçam Kayak Merkezi açılmış ve faaliyete geçmiştir.

Gençlik ve Spor Bakanlığına bağlı olarak hizmet yürüten Türkiye Kayak Federasyonu “Bir Ekonomik Kalkınma Modeli; Kayak Sporunu” projesi çerçevesinde geliştirdiği 2023 hedeflerini şöyle sıralamaktadır:

- Kış sporları yapmaya elverişli bölgelerde kış sporları merkezleri oluşturulması koordine edilerek, bu bölgelerde kış turizminin ve kış sporlarının geliştirilmesi sağlanacak.
- Türkiye’de 4 milyon kişi, sporcu ve/veya seyirci olarak kayak sporu ile entegre edilecek.
- 100 Bölgede 5.000 otel ve 275.000 yatak kapasitesi oluşumunu temin edecek AR-GE çalışmaları tamamlanarak hükümete sunulacak.
- Uluslararası standartlarda çok gelişmiş bir örnek bölgenin, fiilen kurulması için tüm teknik projeler hazırlanacak ve uygulama koordinasyonu sağlanacak.
- 30 bölgesel (Balkan-Asya-Avrupa) Şampiyona ve 10 Dünya Şampiyonası’na ev sahipliği yapılacaktır.
- Yılda 10 milyar Euro gelir getirecek sektörü planlayarak oluşumuna öncülük edilecek.
- 500.000 yeni istihdam oluşturulacak.

- Kayak sporunun yapılmasına olanak veren sanayinin Türkiye’de paralel oluşumuna altyapı oluşturularak yılda 1 milyar \$’lık yeni bir sanayi oluşturulacak.
- Yılda 13,5 milyon turist potansiyeli değerlendirilecek.
- Türkiye Kış Olimpiyatları’na talip olacak.
- 3 adet Kış Sporları Akademisi kurularak işletilecek.
- Türkiye’nin kış sporlarında dünyada ilk 10 içine girecek altyapı oluşumu tamamlanarak, madalya alacak sporcu yetiştirme sistemi kurulacak
- 100.000 ulusal ve uluslararası sporcu yetiştirilecek. Sporcuları olimpiik seviyeye taşıyacak altyapı çalışmaları tamamlanacak.
- Bütün kulüpler uluslararası standartlara getirilecek. Federasyon, kulüp ve sporcu iletişimi sürekli ve sağlıklı kılınacak.

a) Proje ile Eşzamanlı Götürülmesi Gereken Diğer Kurum Projeleri

Proje ile eşzamanlı götürülmesi gereken diğer kurum projesi bulunmamaktadır.

b) Projede Başka Kurum Projesi ile Fiziki Çakışma Oluşmamasına Yönelik Tedbirler

Hanak Köylere Hizmet Götürme Birliği, Hanak Kaymakamlığına bağlı bir kamu kurumu niteliğinde görev yürütmekte olup, Ardahan iline yönelik kısa vadede benzer bir kamu yatırımı bulunmamaktadır. Üst ölçekli planlar çerçevesinde yapılabilecek projeler için ilgili tüm kuruluşlar ile iletişim halinde olduğundan başka kurum projesi ile çakışma olmamasına yönelik tüm tedbirler alınacaktır.

4.4.4. Projenin İdarenin Stratejik Planı ve Performans Programına Uygunluğu

Hanak Köylere Hizmet Götürme Birliği, Hanak Kaymakamlığı’na bağlı bir kuruluş olup, bölgenin gelişmesine ve ekonomisine katkı sağlayacak Doğal Buz Pisti ve Kayak Merkezi projesini yatırıma dönüştürmeyi hedeflemektedir. Buna ilişkin hedefler stratejik planda yer alacaktır.

4.4.5. Proje Fikrinin Ortaya Çıkışı

TRA2 bölgesindeki spor tesisi sayısı oldukça düşüktür ve bölgenin ihtiyacını karşılayamamaktadır. Çocukların ve gençlerin herhangi bir spor faaliyeti ile profesyonel olarak ilgilenebilecekleri bir tesis bulunmamaktadır. Bölgedeki göçü engellemek, turizm faaliyetlerine katkı sağlamak özellikle de gençlerin bölgeye ilgisini arttırmak projenin temel çıkış noktası olarak sayılmaktadır. Bölgenin zengin doğal kaynakları ve kış mevsiminin karlı geçmesini avantaja çevirmek için Doğal Buz Pisti ve Kayak Merkezi yapılması fikri ortaya çıkmıştır. Bu proje ile birlikte sportif aktivitelere destek sağlanacak, turizm gelirleri arttırılacak ve ilin kalkınmasına destek olunacaktır.

5. PROJENİN GEREKÇESİ

Bu bölümde ulusal ve bölgesel düzeyde yaşanan gelişmeler, Doğal Buz Pisti ve Kayak Merkezine yönelik mevcut ve gelecekteki ihtiyacın (projeyle duyulan ihtiyacın) nedenleri değerlendirilmiştir. Ulusal ve bölgesel düzeyde Doğal Buz Pisti ve Kayak Merkezine olan ihtiyacın nedenleri incelenmiş ve ardından ulusal ve bölgesel düzeyde gelecekteki tahmini ihtiyaç değerlendirilmiştir.

5.1. Ulusal ve Bölgesel Düzeyde İhtiyaç Analizi

Ardahan ili ve Hanak ilçesi de çok büyük oranda coğrafi ve iklimsel şartlardan dolayı sosyoekonomik problemlere ev sahipliği yapan yerlerden biri olarak öne çıkmaktadır. Bu durum da sosyal ve ekonomik açıdan bölgeye yatırımların artırılmasını gerekli kılmaktadır.

Ardahan ili Hanak ilçesi özellikle turizm açısından eksik kalmaktadır. Aşağıda bölge ile ilgili genel bilgilere yer verilmiştir. Bu bilgiler ışığında hem yerel halkın sosyal ve kültürel eksiklikleri hem de turizmin eksiklikleri gözlemlenmektedir. Yapılan anket çalışmasında da yine bölgesel veriler dahilinde hedef kitlenin özelliklerine ulaşarak kitlenin ihtiyaçları da belirlenmiştir. Projenin gerçekleştirilmesi yerel halk tarafından desteklenen ve istenen bir durumdur. Ekonomik aktivitelerin ve bölgeye olan ilginin artması ile birlikte ilde ve ilçede canlılık beklenmektedir.

Hanak'ın ilçe merkezinde yaşayan nüfus, coğrafi koşulların etkisinde ve kontrolünde sosyal faaliyetlerini yürütmektedir. “Şehirsiz isteklerin” karşılanma oranı, ilçe merkezinin sahip olduğu potansiyel paralelinde çok düşük kalmaktadır. Hanak ilçe merkezinde yer alan sosyal tesis ve donatıları, Atatürk ve Hürriyet caddeleri üzerinde yoğunlaşan ve genel olarak yiyecek, içecek maddeleri tüketimine yönelik faaliyet gösteren kiraathane, kafe ve lokantalardan meydana gelmektedir. Özel sektör tarafından işletilmekte olan bu tesisler dışında, Hanak Öğretmenevi kısıtlı da olsa nüfusun sosyalleşebildiği tek kamu kuruluşudur (Gevker, 2018: 117).

İlçenin kuzeyinde, Gürcistan yolu üzerinde bulunan lokal ormanlık bölge içindeki mesire alanı da insanların gezmek, dinlemek ve piknik yapmak amacı ile kullandıkları en yakın doğal çevre unsurudur. İlçe merkezinde, iklim koşullarının elverdiği ölçüde dışarda yürütülebilen sosyal faaliyetlerin en önemli mekanları parklardır. Bu anlamda Hanak ilçe merkezinde yer alan en büyük park alanı, Necmi Kadioğlu Parkı'dır. İlçe merkezinde yaşayan nüfus ve özellikle de kamu kurumlarında çalışan personel sinema, spor, alışveriş ve diğer kültürel etkinliklerini Ardahan il merkezi, Kars ve Erzurum gibi şehirlerden karşılamaktadır (Gevker, 2018: 118).

Hanak ilçe merkezinde konaklama hizmetleri, bir kamu kuruluşu olan Hanak Öğretmenevi ve iki özel otel ile sağlanmaktadır. Öğretmenevi 3 oda 15 yatak kapasiteli, özel sektöre ait iki otel ise 22 oda 50 yatak kapasitelidir. Özel oteller, belediye işletme belgesine sahip tesislerdir. Ayrıca ilçe merkezinde belediyeye ait bir misafirhane ve bunun yanında ilçede boru hattı projeleri ilgili faaliyet gösteren BOTAŞ'a ait bir misafirhane de bulunmaktadır (Gevker, 2018: 195). Ardahan ilinde ise toplam 27 konaklama tesisi, 1194 yatak kapasitesi bulunmaktadır. (2018 yılı Kültür ve Turizm Bakanlığı verileri, <http://yigm.ktb.gov.tr/Eklenti/62462,2018turizmgenelistatistiklerpdf.pdf?0>).

Turizm sektöründeki nitelikli tesis sayısının az olması (8 adet Turizm İşletme Belgeli konaklama tesisi bulunmaktadır), hizmet sunum standartlarının düşük olması ve ulusal ve uluslararası tanıtımının yetersiz olması sektörün önemli sorunlarıdır. İl için önemli turizm değerleri olan

Yalnızçam Kayak Merkezinde altyapı çalışmaları büyük oranda tamamlanmış olmasına rağmen otel işletmeleri (1 Adet) ve telesiyej hatlarının sayısı (1400 m ve 650 m'lik iki hat) ve niteliği yeterli düzeyde değildir. Buradaki çalışmalar devam etmektedir. Çıldır ve Aktaş Göllerinde ise turizm altyapısı ve tesisleşme bulunmamaktadır. Yalnızçam Kayak Merkezi ve Aktaş & Çıldır Göllerine ilişkin proje çalışmaları yapılmaktadır. SERKA tarafından hazırlanan, Ardahan İli Yatırım Destek ve Tanıtım Stratejisi Raporunda, Ardahan'ın marka değerine sahip ürünlerinin coğrafi işaretinin alınması ve yatırım tanıtım organizasyonlarının gerçekleştirilmesi çalışmaları yürütülecektir. Yalnızçam Kayak Merkezinin tanıtılması ve ilin kış turizm potansiyelinin ulusal ve uluslararası olarak tanıtımının yapılması amacıyla tanıtım materyalleri (Broşür web sitesi, katalog vb...) ve kış turizminin geliştirilmesi amacıyla Ardahan Kış Turizm Stratejisi hazırlanacaktır denilmektedir. (Ardahan İli Yatırım Destek ve Tanıtım Stratejisi, 2016)

Ardahan ilindeki temel turistik faaliyet Türk vatandaşları açısından iş ziyaretleri ve kamu hizmetini veya askerlik hizmetini gören akrabaların ziyareti şeklinde gerçekleşirken, yurtdışından gelen misafirler ise özellikle sınır ticareti veya taşımacılık yapan kişilerden oluşmaktadır. Ardahan ilindeki turizm faaliyetleri çok düşük seviyelerde seyretmekte olup, konaklama verileri aşağıdaki gibidir. İldeki en önemli kış turizmi merkezi, Yalnızçam Kayak Merkezidir. Proje ile ilin kış turizmi kapasitesi artacaktır. Aşağıda Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın 2017 yılı verileri tablo halinde verilmiştir.

TURİZM İŞLETME BELGELİ KONAKLAMA TESİSLERİNDE TESİSLERE GELİŞ, GECELEME,													
İLLER	İLÇELER	TESİSE GELİŞ SAYISI			GECELEME			ORTALAMA KALIŞ SÜRESİ			DOLULUK ORANI(%)		
		YABANCI	YERLİ	TOPLAM	YABANCI	YERLİ	TOPLAM	YABANCI	YERLİ	TOPLAM	YABANCI	YERLİ	TOPLAM
Ardahan	Damal		568	568		1 940	1 940	0,00	3,42	3,42	0,00	41,45	41,45
	Merkez	1 144	19 091	20 235	3 517	48 987	52 504	3,07	2,57	2,59	2,55	35,53	38,08
	Posof	542	11 065	11 607	864	23 638	24 502	1,59	2,14	2,11	1,94	52,95	54,89
	Toplam	1 686	30 724	32 410	4 381	74 565	78 946	2,60	2,43	2,44	2,34	39,83	42,17

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, <https://yigm.ktb.gov.tr/TR-201123/eski-bultenler.html>

Tablo 2: Ardahan İli Konaklama Verileri

Ardahan İl Kültür Turizm Müdürlüğü'nün ilçelerde gerçekleştirdiği temel faaliyet kütüphane hizmete açmaktır. Hanak'ta kütüphane bulunmaktadır. Kültür ve Turizm Müdürlüğü en son Damal ve Çıldır'da kütüphane hizmete açmıştır. Ardahan İl Kültür Turizm Müdürlüğü ile yapılan görüşmelerde, turizm faaliyeti açısından Ardahan Merkez ve Çıldır'da, doğa ve yaban hayatına yönelik ise Posof'ta çalışmalar gerçekleştirdikleri belirtilmiştir. Ardahan'da tarihi ve turistik pek çok yer ve kültürel yapı bulunmaktadır, ancak bunların potansiyelinden yeterince faydalanılamamaktadır.

ARDAHAN

TAŞINMAZ KÜLTÜR VARLIKLARI	
Anıt ve Abideler	3
İdari Yapılar	4
Kültürel Yapılar	19
Şehitlikler	13
Askeri Yapılar	25
Dinsel Yapılar	30
Mezarlıklar	30
Sivil Mimarlık Örneği	17
Kalıntılar	17
TOPLAM	158

Kaynak: <https://kvmqm.ktb.gov.tr/TR-44799/illere-gore-korunmasi-gerekli-tasinmaz-kultur-varligi-i-.html>

Tablo 3: Ardahan İli Eserleri, 2018 yılı verileri

Ardahan Yalnızçam bölgesi 2010 yılında Bakanlar Kurulu Kararı ile turizm merkezi ilan edilmiş, 2012 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından Ardahan İl Özel İdaresi'nce hazırlanan imar planları onaylanmıştır. Söz konusu merkez Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın ülkemizde kış turizmi yapılan iller listesinde ve haritasında yerini almıştır. Gerekli altyapı ve tesisleşmenin tamamlanması, akabinde bu potansiyelin tanıtımıyla birlikte ilin turizm sektörü de canlanacaktır. Bu noktada gelecek dönemde turizm sektöründe yeni işletmeler açılması ve istihdam gerçekleşmesi beklenmektedir. (Ardahan İli Yatırım Destek ve Tanıtım Stratejisi, 2016)

Hanak İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü ile yapılan görüşmelerde ise Hanak ilçesinde yalnızca Çok Programlı Lisede spor salonu bulunduğu ve bunun da kısmen İlçe Gençlik Spor Müdürlüğüne kullanıldığı belirtilmiştir. Bu salonda güreş, boks, kickbox, muai thai sporlarına yönelik etkinlikler düzenlenebilmektedir. 1 adet de halı saha bulunmaktadır. 250 metrekarelik bir alanda eğitim amaçlı bir kayak pisti de yer almaktadır. İl Müdürlüğünden görevlendirilen eğitmenler ile haftada 2 gün ilk sene 74 ikinci sene toplam 83 öğrenciye kayak sporu öğretilmiştir. Özel sektör desteğiyle 25 tane kızak ve 40 kayak takımı alınarak bu eğitimleri gerçekleştirebilmiştir. Eğitim alanı belediye ve KHGB makine-ekipmanları yardımıyla hazırlanmıştır. Bu eğitim alanı mevcut durumda herhangi bir kuruma tahsis edilmemiştir. İlçede spora ilişkin tüm etkinlikler burada düzenlenmektedir. Kurumlar arası voleybol turnuvası düzenlenmiştir. İlçenin iklimi ve yeryüzü koşulları doğa sporlarına uygun olsa da bununla ilgili bir çalışma, dernek veya aktivite bulunmamaktadır.

Hanak, tarihi, ekolojik ve kültürel açıdan zengin bir coğrafyaya sahip olup, burada yapılacak bir tesis, ilçede bulunan diğer tarih, turizm ve kültür varlıklarının da görünürlüğünün artmasını sağlayacaktır. Bu varlıklardan bazıları şunlardır: Urartulara ait, Karakale Örenyeri, Çayağzı Kalesi, Sevimli Kalesi, Kırnav Kalesi, Kışla Hanak (Avcılar) Kalesi şeklinde sıralanabilir. İlçe ve çevresinde ayrıca, birçok tarihi cami, kilise ve manastır mevcuttur. Tarihi değerlerin yanı sıra ilçenin yaylaları da özellikle yaz turizmi potansiyeli taşımaktadır.

Proje kapsamında konaklama hizmeti, restoran-kafe hizmetleri verilmesi planlanmakta olup, kayak ve buz pateni gibi kış sporları yapma imkânı sağlanacaktır. Yaz mevsiminde proje kapsamında, restoranın kır lokantası şeklinde hizmet vermesi, go-kart, paintball, tırmanma, yamaç paraşütü, dağ yürüyüşü, dağ bisikleti, kampçılık, atla gezinti ve çocuklara yönelik uçurtma faaliyetleri gibi doğa sporları faaliyetleri düzenlenmesi hedeflenmektedir.

Ardahan ilinde yapılabilecek doğa sporları ve kültür aktiviteleri açısından ilçelere göre değer/aktivite tablosu aşağıda verilmiştir. Bu tablodan da görüldüğü üzere Ardahan ili ve Hanak ilçesi zengin bir kaynağa sahiptir.

Aktivite/değer	Göle İlçesi	Damul İlçesi	Hanak İlçesi	Pınar İlçesi	Çıldır İlçesi	Merkez İlçesi
Değerler toplamı	9	10	10	20	22	20
Canyoning/kanyon yürüyüşü (C)					X	
Mağaracılık (M)			X		X	
Dağ bisikletçiliği (DB)	X	X	X	X	X	X
Dağ-yayla gezisi imkanı (DG)	X	X	X	X	X	X
Peyzaj güzelliği/fotosafari (PF)		X		X	X	
Yaylada konaklama/kamping (YK)	X	X	X	X	X	X
Aktif yaylacılık (AY)	X	X	X	X	X	X
Kuş gözlemciliği imkanı (KuG)				X	X	X
Sportif olta balıkçılığı imkanı (SOB)	X	X	X	X	X	X
Milli park vb sahalar (MP)						X
Kış sporları potansiyeli (KSP)					X	X
Aktif kış sporları merkezi (KSM)						X
Estetik göl/baraj olan yerler (EGB)				X	X	X
Botanik gezilerine uygun saha (BOG)				X	X	X
Yabana hayatı geliştirme sahası (YHGS)				X		
Garantili yaban hayatı gözlemi (GYHG)				X	X	X
Ormanaltı florası tanıma gezi imkanı (Mantar ve benzeri dahil) (FGI)				X		X
Endemik Bitkilerin Gözlemi (EBG)	X	X	X	X	X	X
Dokusu bozulmamış kırsal miras gezisi (köyler) (KMG)				X	X	
Yayla gezisi imkanı (Ya)	X	X	X	X	X	X
Yaya gezi imkanı (Y)	X	X	X	X	X	X
Tarihi eserler, sit alanı (Ts)				X	X	X
Peyzaj değeri yüksek yerler,fotoğrafik yerler (P)				X	X	X
Kanyon görme imkanı (Cn)					X	
Botanik gezisi imkanı (Bt)				X	X	X
Atla geziye uygun (At)	X	X	X	X	X	X

Kaynak: Ardahan İli Turizmi Master Planı 2013-2023

Tablo 4: Ardahan İlinde Yapılabilecek Aktiviteler

Ulusal ve bölgesel düzeyde ihtiyaç analizini yapmak ve projenin sosyoekonomik ve kültürel etkilerini ortaya koymak amacı ile Ardahan ili, Hanak ilçesinde anket çalışması ve odak grup görüşmeleri gerçekleştirilmiştir.

Çalışmanın nitel/odak grup ayağında amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan “kartopu örnekleme” tekniği kullanılmıştır. Buna göre çalışmanın nicel verilerine temel oluşturan örnekleme, 93 erkek, 38 kadın olmak üzere 131 kişiden oluşmaktadır. Nitel verilere temel oluşturan 2 odak grup görüşmesi için ise örneklem toplamda 18 kişi olarak alınmıştır. Birinci odak grup görüşmesi 8 erkek 5 kadından; 5 kişiden oluşan ikinci odak grup görüşmesinin tamamı kadınlardan oluşmaktadır.

Daha önce de belirtildiği üzere Hanak’ın güncel genel ilçe merkezi nüfusu 3008’dir. 18 yaş ve üstü nüfusu ise 2261’dir. Buna göre anketler için alınan örneklem, evrenin %5,79’una tekabül etmektedir.

Çalışmadan elde edilen veriler, nitel ve nicel araştırmaların her ikisinde de kullanılan “betimsel analiz” tekniği ile analiz edilmiştir. Anketlerden elde edilen bulgular, “SPSS” veri analiz programı ile analize tabi tutulmuştur.

Katılımcıların demografik özelliklerini belirten olgusal veriler ve örneklemin cinsiyet, yaş, eğitim durumu, medeni durum, meslek, gelir durumu, hane halkı sayısı, hanede çalışan kişi sayısı gibi bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 5: Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Cinsiyet	Kişi Sayısı	Yüzde (%)
Kadın	38	29,0
Erkek	93	71,0
Toplam	131	100,0

Tablo 5'e göre anket uygulanan 131 kişinin %29'u erkek, %71'i kadındır.

Tablo 6: 1. Odak Gruba Ait Demografik Veriler

Katılımcılar	Cinsiyet	Yaş Aralığı	Eğitim Durumu	Medeni Durum	Meslek
Odak 1.1	Erkek	54-60	Üniversite	Evli	Öğretmen
Odak 1.2	Erkek	54-60	Üniversite	Evli	Memur
Odak 1.3	Kadın	26-32	Üniversite	Bekar	Öğretmen
Odak 1.4	Erkek	26-32	Üniversite	Bekar	Öğretmen
Odak 1.5	Kadın	26-32	Üniversite	Bekar	Memur
Odak 1.6	Erkek	40-46	Üniversite	Evli	Memur
Odak 1.7	Erkek	26-32	Lisansüstü	Evli	İşçi
Odak 1.8	Kadın	26-32	Üniversite	Bekar	Öğretmen
Odak 1.9	Erkek	47-53	Üniversite	Evli	Memur
Odak 1.10	Erkek	26-32	Üniversite	Bekar	Memur
Odak 1.11	Kadın	33-39	Üniversite	Bekar	Memur
Odak 1.12	Erkek	54-60	Lise	Evli	İşçi
Odak 1.13	Kadın	26-32	Üniversite	Bekar	Öğretmen

Tablo 7: 2. Odak Gruba Ait Demografik Veriler

Odak 2.1	Kadın	19-25	Üniversite	Bekar	Öğretmen
Odak 2.2	Kadın	26-32	Üniversite	Bekar	Öğretmen
Odak 2.3	Kadın	26-32	Üniversite	Evli	Memur
Odak 2.4	Kadın	33-39	Üniversite	Bekar	Öğretmen
Odak 2.5	Kadın	26-32	Yüksekokul	Bekar	Öğretmen

Çalışma alanı olan Hanak'ta toplamda 2 odak grup görüşmesi yapılmıştır. Tablo 2.1 ve 2.2'ye göre ilk odak grupta 8'i erkek, 5'i kadın 13; ikinci odak grupta ise 5 kadın olmak üzere toplamda 18 kişi ile görüşme yapılmıştır. Odak grup görüşmelerinin demografik açıdan kısmi bir heterojenliğe sahip olduğu görülmektedir. Çalışma açısından bir "handikap" olarak değerlendirilebilecek bu durumun, bölgenin toplumsal yapısından ve kurumsal yapısındaki birtakım "eksikliklerden" kaynaklandığı belirtilmelidir. Bununla birlikte, örneklemin temsiliyet derecesinin artırılması açısından hedeflenen anket sayısının üstüne çıkılmış ve karşılaştırmalar yapılarak söz konusu "eksikliğin" büyük ölçüde giderildiği anlaşılmıştır. Nitekim odak grup görüşmeleri ile anketlerden elde edilen bulguların da tutarlı olduğu görülmektedir.

Tablo 8: Katılımcıların Yaş Dağılımları

Yaş grupları	Kişi sayısı	Yüzde(%)
.15-18	3	2,3
.19-25	23	17,6
.26-32	42	32,1
.33-39	18	13,7
.40-46	16	12,2
.47-53	10	7,6
.54-60	11	8,4
.61-67	5	3,8
.75-81	2	1,5
.82 ve üzeri	1	,8
Toplam	131	100,0

Örneklemin yaş dağılımının verildiği Tablo 3'e göre katılımcılar, 19-60 yaş aralığında yoğunlaşmaktadır. Buna göre %32,1'le 26-32 yaş aralığında olan katılımcılar ilk sırada yer almaktadır. 82 ve üzeri yaşta olanların oranı ise 1 kişi ile %0,8'dir.

Tablo 9: Katılımcıların Eğitim Durumu

Eğitim Durumu	Kişi sayısı	Yüzde(%)
Okuryazar değil	2	1,5
İlkokul	8	6,1
Ortaokul	21	16,0
Lise	47	35,9
Yüksekokul	14	10,7
Üniversite	35	26,7
Lisansüstü	4	3,1
Toplam	131	100,0

Katılımcıların eğitim durumuna bakıldığında, %35,9 ile lise mezunlarının ilk sırada olduğu görülmektedir. En düşük orana sahip olan okuryazar olmayanların oranı ise %1,5'tir.

Tablo 10: Katılımcıların Medeni Durumu

Medeni Durum	Kişi sayısı	Yüzde(%)
Bekar	50	38,2
Nişanlı	6	4,6
Evli	73	55,7
Boşanmış	1	,8
Eşi Ölmüş	1	,8
Toplam	131	100,0

Anket uygulananların medeni durumlarının gösterildiği Tablo 5'e göre, katılımcıların %55,7'si evli; %38,2'si ise bekindir. Nişanlı olanların oranı %4,6; boşanmış ve eşi ölmüş olanların oranı ise %0,8'dir.

Tablo 11: Katılımcıların Meslek Durumu

Katılımcının Mesleği	Kişi sayısı	Yüzde(%)
Çalışmıyor	7	5,3
İşçi	21	16,0
Memur	27	20,6
Öğretmen	11	8,4
Esnaf	29	22,1
Turizmci	1	,8
Çiftçi	9	6,9
Ev hanımı	3	2,3
Öğrenci	3	2,3
Emekli	1	,8
Serbest meslek	1	,8
İŞKUR	8	6,1
Diğer	10	7,6
Toplam	131	100,0

Tablo 6'ya göre katılımcıların %22,1'i esnaf, %20,6'sı ise memurdur. Bu meslekleri sırasıyla işçi, öğretmen, diğer meslekler, çiftçi, İŞKUR çalışanı, çalışmayan, ev hanımı, öğrenci, emekli ve serbest meslekle uğraşanlar takip etmektedir. Esnafın örneklem içinde yoğun olarak bulunmaları, ilçede esnaf sayısının görece fazla olmasından kaynaklanmaktadır.

Tablo 12: Katılımcıların Gelir Durumu

Gelir Durumu	Kişi sayısı	Yüzde(%)
Geliri yok	18	13,7
.500-1000 TL	12	9,2
.1001-2000 TL	29	22,1
.2001-3000 TL	16	12,2
.3001-4000	22	16,8
.4001-5000	17	13,0
.5001 ve üzeri	16	12,2
Cevap yok	1	,8
Toplam	131	100,0

Katılımcıların gelir durumlarının verildiği Tablo 7 incelendiğinde, gelirlerinin 500 ile 4000 TL arasında yoğunlaştığı görülmektedir. Katılımcıların %13,7'si, hiçbir gelirleri olmadığını beyan etmişlerdir. Burada, Tablo 6 ile Tablo 7 arasındaki ilişkiye bakıldığında, ilk bakışta bir tutarsızlık olduğu görülmektedir. Ancak her iki tablo nitelik açıdan incelendiğinde durumun farklı olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim Tablo 6'da çiftçi, ev hanımı, öğrenci vb. gibi seçenekleri işaretleyenlerin büyük çoğunluğu, gelir sahibi olmadıklarını belirtmişlerdir. Buradan hareketle, daha önce de değinilen, bölgedeki iş olanaklarının kısıtlı olması veya sürekli olmaması –ki örneklem %6'dan fazlası İŞKUR çalışanıdır- bölgedeki özel ve resmi istihdam olanaklarının artırılmasını elzem kılmaktadır. Bu durumun dolaylı olarak bölgeden dışa doğru verilen göçlerle de ilişkisi bulunmaktadır.

Tablo 13: Ailede Yaşayan Kişi Sayısı

Ailedeki Kişi Sayısı	Kişi sayısı	Yüzde(%)
.1 Kişi	5	3,8
.2-3 Kişi	33	25,2
.4-5 Kişi	64	48,9
.6-7 Kişi	21	16,0
.8-9 Kişi	6	4,6
.10 kişi ve üzeri	2	1,5
Toplam	131	100,0

Katılımcıların niceliksel aile yapısına bakıldığında, 2-5 (%74,1) kişilik ailelerin yoğunlukta olduğu görülmektedir. 6-7 kişilik ailelerin oranı %16; 8-9 kişilik ailelerin %4,6; tek başına yaşayanların %3,8 ve 10 kişi ve üzeri sayıya sahip olan ailelerin %1,5 oranına sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Tablo 14: Katılımcıların Ailede Çalışan Kişi Sayısına Göre Dağılımı

Ailede Çalışan Kişi Sayısı	Cevap sayısı	Yüzde(%)
Yok	13	9,9
Bir Kişi	61	46,6
İki Kişi	38	29,0
Üç Kişi	13	9,9
Dört Kişi	5	3,8
Beş ve üzeri	1	,8
Toplam	131	100,0

Tablo 9'a göre, katılımcıların %46,6'sında ailede çalışan yalnızca 1 kişi bulunmaktadır. Ailesinde 2 kişi çalışanların oranı %29 ile ikinci sıradadır. Örneklemin %10'una yakınında ailede çalışan kimse bulunmamaktadır. Bu oran, meslek ve gelirle ilgili tablolardaki bulgularla tutarlı olarak görülmektedir.

Anket ve odak grup görüşmelerinden elde edilen bulgulardan, ilçe halkının yapılması planlanan projeyle ilgili yeterli bilgiye sahip olmadığı, ancak görüşlerinin bu çalışmada dikkate alınmasından dolayı büyük bir memnuniyet duydukları anlaşılmaktadır. Aşağıda anketler üzerine düşülen bazı notlardan alıntılar ve konuyla ilgili tablolar verilmiştir.

"Bu anket için, ayrıca düşünülen projede fikrimize başvurulduğu için teşekkür ederim. Yıllar sonra geldiğim memleketimde hiçbir şeyin değişmemiş olduğunu görmek, ayrıca ülke gelişirken, yenilenirken Hanak'ta değişiklik olmaması sosyal alan kısıtlılığı, beni bir hayli üzdü. Umarım bu proje gerçekleşir... Tekrar teşekkür ederim. Başarılar..." (Anket 38: Kadın, 33-39 yaşında).

"Buna ön ayak olan her kim varsa Allah razı olsun. Bizi de işin içine kattıkları için ayrıca teşekkür ederim. Hanak açısından olumlu etki yaratacağına inanıyorum. Bizim buradaki halk bu tür faaliyetlerden uzak yaşamaktadır. En azından yetişen çocuklar bu tür faaliyetlerden faydalanır. Düşüncelerimiz ve Hanak'a yapılacak her türlü yatırım önemlidir. Teşekkürler..." (Anket 69: Erkek, 33-39 yaşında).

Anket 38'de yer alan bu ifadeler, aşağıda değinilecek olan problemler açısından bir ön bilgi niteliği taşımaktadır.

Tablo 15: Yapılacak Olan Proje Hakkında Yeterli Bilgi Var

Katılımcının Proje Hakkındaki Bilgisi	Kişi sayısı	Yüzde(%)
Kesinlikle Katılıyorum	25	19,1
Katılıyorum	27	20,6
Kararsızım/Fikrim Yok	14	10,7
Katılmıyorum	25	19,1
Kesinlikle Katılmıyorum	40	30,5
Toplam	131	100,0

Tablo incelendiğinde, katılımcıların %60'ından fazlasının yapılması planlanan proje hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları anlaşılmaktadır. Alan çalışması sırasında bir dezavantaj olarak

karşılaşılan bu durum, anketör ve odak grup görüşmecilerinin katılımcılara yaptıkları ön açıklamalarla giderilmiştir.

Tablo 16: Kayak Merkezi İçin Belirlenen Yer Çok Uygundur

Proje Yerinin Uygunluğu	Kişi sayısı	Yüzde(%)
Kesinlikle Katılıyorum	70	53,4
Katılıyorum	39	29,8
Kararsızım/Fikrim Yok	20	15,3
Katılmıyorum	1	,8
Kesinlikle Katılmıyorum	1	,8
Toplam	131	100,0

Daha önce de belirtildiği üzere katılımcıların önemli bir bölümünün proje hakkında yeterli bilgisi bulunmamaktadır. Dolayısıyla söz konusu tesislerin nerede yapılacağı ile ilgili de bir bilgi eksikliği bulunmaktadır. Yine anketör ve görüşmeciler tarafından bir ön bilgilendirme yapılmış ve bu olumsuzluk giderilmeye çalışılmıştır. Katılımcıların %83'ünden fazlası tesislerin yapılması planlanan yerin uygun olduğunu düşünmektedirler.

Tablo 17: İlçeye Buz Pisti ve Kayak Merkezi Yapılmalıdır

İlçeye Buz Pisti ve Kayak Merkezi Yapılmalıdır	Kişi sayısı	Yüzde(%)
Kesinlikle Katılıyorum	111	84,7
Katılıyorum	16	12,2
Kararsızım/Fikrim Yok	3	2,3
Katılmıyorum	1	,8
Toplam	131	100,0

Katılımcıların %97'sine yakınının kayak merkezi ve buz pistinin yapılması gerektiği ile ilgili görüş beyan ettikleri anlaşılmaktadır. Odak grup görüşmelerinden ve anketlerden çıkan bir sonuca kısaca değinilirse; katılımcılar tarafından projenin birçok sosyoekonomik problemin giderilmesi açısından bir etki yaratacağı düşünülmektedir. Bu düşünce, aynı zamanda projenin genel amaçlarıyla da örtüşmektedir.

Daha önce de değinildiği üzere Hanak'ın coğrafyası, sahip olduğu iklim koşulları sosyoekonomik açıdan birçok probleme neden olmaktadır. İklim, Hanak'taki söz konusu problemlerin tek nedeni olmasa da en önemli nedenlerin başında geldiği de yadsınamaz bir gerçek olarak ön plana çıktığı görülmektedir.

Tablo 18: Bölge iklimi ekonomik/sosyal/kültürel vb. birçok açıdan İlçe için Dezavantajlar Yaratmaktadır

Bölge ikliminin dezavantajları	Kişi sayısı	Yüzde(%)
Kesinlikle Katılıyorum	67	51,1
Katılıyorum	32	24,4
Kararsızım/Fikrim Yok	15	11,5
Katılmıyorum	11	8,4
Kesinlikle Katılmıyorum	6	4,6
Toplam	131	100,0

“Bölge iklimi ekonomik/sosyal/kültürel vb. birçok açıdan ilçe için dezavantajlar yaratmaktadır.” ifadesine katılım durumlarının verildiği yukarıdaki tabloda, katılımcıların %75,5’inin söz konusu ifadeye katıldıkları anlaşılmaktadır. Odak grup görüşmelerinden elde edilen bulgular da bu bulguları destekler niteliktedir. Aşağıda, söz konusu görüşmelerde konuyla ilgili öne çıkan bazı alıntılar verilmiştir:

“Biz yıllardır genel olarak iklimin sıkıntılarından dolayı birçok problem yaşadık; bunun için de Hanak bir türlü gelişmedi, boş verin gelişmeyi geriledik; ama her açıdan; ister sosyal olsun ister ekonomik olsun her alanda sıkıntılar yaşıyoruz.” (Odak 1.1).

“Ben yaklaşık 40 yıllık devlet memuruyum ve doğduğumdan beri Hanak’tan uzun süreli kopmadım. Biliyor musunuz, bundan 40-50 yıl önce burada sinema vs. vardı. İnsanlar burada tiyatroya gidiyorlardı ama zamanla özellikle de iklimin yarattığı problemler, buranın hem nüfusunu düşürdü hem de sosyal ve ekonomik hayatı bitirdi.” (Odak 1. 2).

“Bir başka sorun da insanların burada yazın olması ve kışın olmamasıdır. Bu da iklimden kaynaklanıyor.” (Odak 1.4).

Bazı doğal süreçlerin yarattığı dezavantajların, uygun planlama ve girişimlerle avantaja dönüştürülebileceği bilinmektedir. Bu bağlamda krizlerin “fırsatlar penceresi” açabileceği de ilgili literatürde vurgulanmaktadır (Odabaş, 2010). Buradan hareketle, bu çalışmanın da temel şiarlarından olan “iklimden kaynaklı dezavantajların avantaja dönüştürülebileceği” savı, fırsatlar penceresi açma olarak değerlendirilebilir. Zira genelde Ardahan ve özelde de Hanak, bu fırsatlar için doğal ve neredeyse sınırsız bir “hammadde”ye sahiptir: Kış ve kar. Katılımcıların da bu durumun farkında oldukları ve destekledikleri aşağıdaki tabloda görülmektedir:

Tablo 19: İklimden Kaynaklı Dezavantajlar Bu Projeyle Avantaja Dönüştürülebilir

	Kişi sayısı	Yüzde(%)
Kesinlikle Katılıyorum	93	71,0
Katılıyorum	30	22,9
Kararsızım/Fikrim Yok	6	4,6
Katılmıyorum	2	1,5
Toplam	131	100,0

Katılımcılara; “iklimden kaynaklı dezavantajlar bu projeyle avantaja dönüştürülebilir” ifadesine katılımlarının sorulduğu tabloda %94’e yakın bir oranda olumlu yanıt alınmıştır. Bu bulgular odak grup görüşmelerinden elde edilen verilerle de desteklenmektedir. Aşağıda odak grup görüşmelerinden konuyla ilgili öne çıkan bazı alıntılar verilmiştir:

“Eğer kayak merkezi yapılırsa ekonomik yönden çok fazla artışı olacaktır Hanak’a. Yani bu proje kendi potansiyelini yaratacaktır.” (Odak 1.5).

“Kayak merkezinin/buz pistinin yapılması turizmin gelişmesine, Hanak ve Ardahan’ın kalkınmasına ve dolayısıyla Türkiye’nin de kalkınmasına vesile olacaktır. Çünkü buraya sadece yerli değil, yabancı turistler de gelecektir.” (Odak 1.3).

Yukarıda iklimin genel olarak dezavantajlar yarattığı yönünde bilgiler verilen tabloya paralel olarak daha spesifik ifadelerle söz konusu dezavantajlılık durumu aşağıdaki tablolarda açılmaya çalışılmıştır.

Tablo 20: İklİmİden Dolayı Spor Faaliyetleri Yetersizdir

	Kişi sayısı	Yüzde(%)
Kesinlikle Katılıyorum	87	66,4
Katılıyorum	32	24,4
Kararsızım/Fikrim Yok	5	3,8
Katılmıyorum	2	1,5
Kesinlikle Katılmıyorum	5	3,8
Toplam	131	100,0

Sporun birçok farklı boyutu ve türü bulunmaktadır. Bununla birlikte, spor genel olarak ele alındığında, çoğunlukla yaz mevsiminde veya açık havada uygun iklim koşullarında yapılan aktiviteler şeklinde algılanmaktadır. Söz konusu algılanma biçimi katılımcıların görüşlerinde de ortaya çıkmaktadır. Katılımcıların, “İklİmİden Dolayı Spor Faaliyetleri Yetersizdir” ifadesine katılma oranlarına bakıldığında, bu oranın %90’ın üzerinde olduğu görülmektedir. Odak grup görüşmelerinde de benzer verilerin elde edilmiştir. Aşağıda odak grup görüşmelerinde konuyla ilgili bazı alıntılara yer verilmiştir:

“Özellikle de gençler ve çocukların spor aktiviteleri çok sınırlı. Kapalı spor alanları da bulunmayınca daha kötü oluyor bu durum. Spor faaliyetlerinin kışın yapılabileceği bir yer olsa gençler kahvede zaman geçirme yerine oraya giderler; çocuklar da bilgisayar başında zaman geçirmek yerine oraya giderler.” (Odak 1.8).

“Burada biz spor dediğimizde aklımıza futbol, voleybol gibi şeyler geliyor. Bu sporlarda burada kışın yapılamaz, kapalı yerimiz yok çünkü.” (Odak 1. 9).

Tablo 21: Yapılacak Olan Proje Spor Alanında Faaliyet Alanı Açacaktır

	Kişi sayısı	Yüzde(%)
Kesinlikle Katılıyorum	91	69,5
Katılıyorum	37	28,2
Kararsızım/Fikrim Yok	2	1,5
Katılmıyorum	1	,8
Toplam	131	100,0

İklİmİden kaynaklı, başka bir deyişle iklİme bağlanan diğer bir problem alanı ise sosyalleşme konusunda kendisini göstermektedir. Yılın uzun bir döneminin kış mevsiminde, daha doğru bir ifadeyle görece çok soğuk geçmesi, “dışarıda” birlikte geçirilen zamanın da kısalmasına neden olmaktadır. Bu durum her yaştaki kesimi, farklı derecelerde de olsa, etkilemektedir. Özellikle kadınlar ve çocukların söz konusu olumsuzluktan daha çok etkilenen iki “kırılgan kesim” olduğu

söylenebilir. Zira çocukların yarı uzak ve uzak çevrede sosyalleşme ortamı bulamaması ve sağlıklı bir şekilde sosyalleşememesinin, onlar açısından ilerleyen yaşlarda birçok problem alanı yaratacağı bilinmektedir (Adak vd., 2016; Arı, 2008; Morgan, 2011; Kağıtçıbaşı ve Cemalcılar, 2014; Plotnik, 2009; Zencirkıran, 2015). Yine çoğunlukla, “kamusal alan” dışında “özel alanda” vakit geçirmek durumunda olan “ev hanımları” için, dışarıda benzer sosyoekonomik tabakada olan kadınlarla vakit geçirmek, başka bir ifadeyle sosyalleşmek, önemli işlevleri yerine getirmektedir. Aşağıda konuyla ilgili ifadelerin yer aldığı tablolar ve alıntılar verilmiştir.

Tablo 22: Komşularla Dışarıda Çok Fazla Vakit Geçiremiyorum

	Kişi sayısı	Yüzde(%)
Kesinlikle Katılıyorum	70	53,4
Katılıyorum	40	30,5
Kararsızım/Fikrim Yok	7	5,3
Katılmıyorum	9	6,9
Kesinlikle Katılmıyorum	5	3,8
Toplam	131	100,0

Katılımcıların, “Komşularla dışarıda çok fazla vakit geçiremiyorum.” ifadesine %84’e yakın bir oranda “kesinlikle katılıyorum” ve “katılıyorum” cevabını verdiği görülmektedir. Bu oran, kadın katılımcılarda %100’e yakındır.

Tablo 23: Çocuklar Çoğunlukla Evde Olduklarından Dolayı Sosyalleşemiyorlar

	Kişi sayısı	Yüzde(%)
Kesinlikle Katılıyorum	96	73,3
Katılıyorum	26	19,8
Kararsızım/Fikrim Yok	5	3,8
Katılmıyorum	1	,8
Kesinlikle Katılmıyorum	3	2,3
Toplam	131	100,0

“Çocuklar Çoğunlukla Evde Olduklarından Dolayı Sosyalleşemiyorlar” ifadesine katılma oranı ise %93’ten fazladır. Odak grup görüşmelerinde de bu bulguları destekleyen görüşler mevcuttur:

“Çocuklar sosyalleşme yerine asosyalleşiyorlar. Çünkü çoğunlukla içerdeler; okul haricinde akranlarıyla vakit geçiremiyorlar. Kapalı alanlar da olmadığı için hep evde kalıyorlar” (Odak 1. 13).

“Bir başka konu da çocukların sosyalleşememesinden kaynaklı davranışlarına yansıyan olumsuzluklardır. Konuyla ilgili yeterli bilgiye sahip olmayan aileler de işte, bizim çocuk çok asabi falan diyorlar. Çocuk ne yapsın? Enerjisini atamıyor, arkadaşlarıyla yeterince zaman geçiremiyor...” (Odak 2. 4)

Tablo 24: Bölgedeki Olumsuzluklar Kadınları Daha Çok Kötü Etkiliyor

	Kişi sayısı	Yüzde(%)
Kesinlikle Katılıyorum	73	55,7
Katılıyorum	46	35,1
Kararsızım/Fikrim Yok	5	3,8
Katılmıyorum	3	2,3
Kesinlikle Katılmıyorum	4	3,1
Toplam	131	100,0

Yine, “Bölgedeki Olumsuzluklar Kadınları Daha Çok Kötü Etkiliyor” ifadesine katılma oranının %91’e yakın olduğu görülmektedir. Ayrıca 2. Odak grup görüşmesinde de konuyla ilgili bazı spesifik bulgular elde edilmiştir. Hanaklı olmayan kişilerin olduğu söz konusu odak grupta kadınların deneyim ve gözlemlerini aktardıkları bazı alıntılar aşağıda verilmiştir.

“Bence buranın temel sorunu iklimden ziyade biraz toplumsal yapıyla ilgili. Tabii ki iklim ve coğrafya çok etkili ama kadınlarda bu durum daha da kötü. Mesela ben burada dışarıda vakit geçiren çok az kadın görüyorum. Kadınlar genelde evdeki işlerle ve hayvanlarla vs. gibi şeylerle uğraşıyorlar dışarıya pek fazla çıkamıyorlar. Yılın büyük bir bölümü kış olunca bu problem daha da çekilmez hale geliyor bence...” (Odak 2.3).

Yukarıdaki tablolara paralel olarak, projenin gerçekleştirilmesi durumunda söz konusu edilen problemlerin giderilebilmesi noktasında çok büyük bir inanın olduğu görülmektedir. Aşağıda konuyla ilgili ifadeler yer verilen tablolar verilmiştir.

Tablo 25: Yapılacak Olan Proje İlçe Halkının Sosyalleşmesi Üzerinde Olumlu Etki Yaratacaktır

	Kişi sayısı	Yüzde(%)
Kesinlikle Katılıyorum	99	75,6
Katılıyorum	29	22,1
Kararsızım/Fikrim Yok	3	2,3
Toplam	131	100,0

Projenin yapılmasının, ilçe halkının sosyalleşmesi üzerinde olumlu etki yaratacağı ifadesini katılma durumunun %98’e yakın bir oranda olduğu görülmektedir.

Tablo 26: Yapılması Planlanan Proje Kadınlar Açısından İstihdam, Sosyalleşme vb. Konularda Ayrıca Alan Yaratacaktır

	Kişi sayısı	Yüzde(%)
Kesinlikle Katılıyorum	72	55,0
Katılıyorum	41	31,3
Kararsızım/Fikrim Yok	8	6,1
Katılmıyorum	7	5,3
Kesinlikle Katılmıyorum	3	2,3
Toplam	131	100,0

Projenin kadın istihdamı açısından ayrıca alanlar açacağı ile ilgili ifadeye katılanların oranı ise %84’ün üstündedir. Bu bulgunun aşağıdaki tabloyla birlikte ele alınması anlamlı olacaktır. Zira

odak grup görüşmelerinde bu durum aşağıdaki tablo bağlamında da değerlendirilmiştir. Aşağıda, söz konusu görüşmelerden ilgili alıntılar verilmiştir:

“Burada hayvancılık işinin yükü kadınların sırtında. Kadınların ürettiği süt ürünlerinin vb. diğer ürünlerin pazarlanabileceği bir alan olması, oranın ayrıca bir iş alanı olması anlamına gelir. Kadınlar, ürettiklerini orada satabilirler.” (Odak 1. 11).

Tablo 27: Yapılması Planlanan Projenin Bölgenin Yöresel Ürünlerinin Tanıtılması ve Pazarlanması Üzerinde Olumlu Etkileri Olur

	Kişi sayısı	Yüzde(%)
Kesinlikle Katılıyorum	95	72,5
Katılıyorum	30	22,9
Kararsızım/Fikrim Yok	4	3,1
Katılmıyorum	2	1,5
Toplam	131	100,0

Projenin gerçekleşmesinin yöresel ürünlerin tanıtılması ve pazarlanması üzerinde olumlu etkiler yaratacağı yönündeki ifadeye katılma oranı %95’in üzerindedir.

Tablo 28: Yapılması Planlanan Projenin Çocukların Gelişimi ve Sosyalleşmesi Üzerinde Olumlu Etkisi Olacaktır

	Kişi sayısı	Yüzde(%)
Kesinlikle Katılıyorum	95	72,5
Katılıyorum	30	22,9
Kararsızım/Fikrim Yok	4	3,1
Katılmıyorum	1	,8
Kesinlikle Katılmıyorum	1	,8
Toplam	131	100,0

Projenin çocukların gelişimi üzerinde olumlu etkilerinin olacağı ile ilgili ifadeye katılma oranı %95’in üzerindedir. Konuyla ilgili odak grup görüşmeleri ve anket notlarından alıntılar da aşağıda verilmiştir:

“Çocuklar dışarı çıkamayınca ne yapacaklar, mecbur telefonla, tabletle oynuyorlar. Böyle olunca da ne sosyalleşebiliyorlar ne de zekâ olarak gerektiği gibi gelişebiliyorlar” (Odak 2. 3).

“Yeterli oyun parkımız yok, var aslında ama kışın gidilemiyor. Bu da çocuklar üzerinde olumsuz etki yaratıyor. Yapılacak yerde bunun da düşünülerek hareket edilmesi gerekmektedir” (Odak 1.5).

Hanak ilçesinde gerek coğrafi yapısı ve konumu, gerekse nüfusundan dolayı özel ve kamu yatırımlarının kısıtlı olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum, “ekonomik geri kalmışlığın” ve istihdam eksikliğinin de temel nedenleri arasındadır. İlçe halkının da bu durumdan çok büyük oranda muzdarip olduğu ve bu yönde “güçlenme” derecesinde bir hissiyat içinde oldukları anlaşılmaktadır. Buradan hareketle yapılması planlanan projenin gerek söz konusu eksikliklerin giderilmesi gerekse de bölge halkının algısının değiştirilmesi açısından gerçekleşmesi elzem görülmektedir. Aşağıda, katılımcıların işsizlik, kamu ve özel yatırımla ilgili görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 29: İlçe ve Çevresinde Yeterince İş Olanakları Vardır

	Kişi sayısı	Yüzde(%)
Kesinlikle Katılıyorum	11	8,4
Katılıyorum	12	9,2
Kararsızım/Fikrim Yok	6	4,6
Katılmıyorum	35	26,7
Kesinlikle Katılmıyorum	67	51,1
Toplam	131	100,0

Katılımcıların yaklaşık %78'i ilçe ve çevresinde yeterince iş olanağı olmadığını belirtmişlerdir. Hanak'ın ekonomik yapısına bakıldığında, katılımcıların algısı ve objektif durum arasında bir tutarlılık olduğu görülmektedir. Zira Hanak'ta istihdam olanakları kısıtlıdır. Bu durumun, bölgeden dışarıya doğru gerçekleşen göç hareketleri üzerinde de etkili olduğu söylenebilir. Aşağıda konuyla ilgili alıntılar ve tablolar verilmiştir.

Tablo 30: Katılımcıların Ailesinde İş Nedeniyle Göç Etme Durumu

	Kişi sayısı	Yüzde(%)
Yok	94	71,8
Bir Kişi	17	13,0
İki-üç Kişi	8	6,1
Dört-altı Kişi	10	7,6
Yedi ve üzeri	2	1,5
Toplam	131	100,0

Tablo incelendiğinde katılımcıların %28,2'sinin ailesinde en az bir kişinin iş nedeniyle başka bir yere göç etmiş olduğu görülmektedir.

Projenin gerçekleşmesi durumunda, bölgede kısmi de olsa göçlerin azalması yönünde bir etkinin oluşacağı söylenebilir. Nitekim ilçeden dışarıya dönük göç hareketleri büyük çoğunlukta ekonomik orijinlidir. Aşağıda, katılımcıların konuyla ilgili görüşlerinin yer aldığı tablo ve alıntılar verilmiştir.

Tablo 31: Yapılması Planlanan Proje Bölgeden Dışarıya Doğru Olan Göçleri Azaltacaktır

	Kişi sayısı	Yüzde(%)
Kesinlikle Katılıyorum	54	41,2
Katılıyorum	47	35,9
Kararsızım/Fikrim Yok	21	16,0
Katılmıyorum	7	5,3
Kesinlikle Katılmıyorum	2	1,5
Total	131	100,0

Tablo 26'ya göre, katılımcıların "Yapılması Planlanan Proje Bölgeden Dışarıya Doğru Olan Göçleri Azaltacaktır." ifadesine katılma oranının %77'nin üzerinde olduğu görülmektedir.

Konuyla ilgili fikri olmayanların oranı da düşünüldüğünde bu sayının daha yüksek olduğu söylenebilir.

“Buranın nüfusundan fazla dışarıda Hanaklı var. Gençlerimiz iş olanağı bulamadıkları için sürekli dışardalar. Oğlum var benim dışarıda; torunlarımı sevemiyorum mesela. Burada bu proje yapılırsa gençlerimizin en azından bir bölümü çalışmak için bir yere gitmez” (Odak 1. 2).

Sonuçta, yapılması planlanan projeyle istihdam olanaklarının artacağı söylenebilir. Zira projenin çeşitli alanlarında çalışacak olanların dolaysız istihdam açısından faydası ve yeni iş olanaklarına dolaylı etkisi açısından bir potansiyele sahip olacağı da beklenen faydalardan biridir. Ayrıca turizmin canlanmasıyla birlikte özel yatırımın canlanacağı da söylenebilir. Aşağıda konuyla ilgili alıntılar ve tablo verilmiştir.

“Buraya böyle bir şey yapılırsa, hem orada çalışacaklar hem de yeni açılacak iş alanları sayesinde gençlerimiz dışarıya çalışmak için gitmek zorunda kalmazlar. Buradakiler de iş olanağı bulmuş olur.” (Odak 1.7).

Tablo 32: Yapılması Planlanan Proje Bölgedeki İşsizlik Oranını Düşürecektir

	Kişi sayısı	Yüzde(%)
Kesinlikle Katılıyorum	62	47,3
Katılıyorum	40	30,5
Kararsızım/Fikrim Yok	17	13,0
Katılmıyorum	7	5,3
Kesinlikle Katılmıyorum	5	3,8
Toplam	131	100,0

Projenin ilçedeki işsizlik oranını düşüreceğini düşünenlerin oranı %78 civarındadır. Yukarıdaki tablolarla ilişkili olacak şekilde ilçedeki özel ve kamu yatırımının mevcut durumu ve projeden sonraki muhtemel durumla ilgili katılımcıların görüşleri Tablo 26, 27 ve 28’de verilmiştir.

Tablo 33: İlçede Yeterli Özel Sektör Yatırımı Yoktur

	Kişi sayısı	Yüzde(%)
Kesinlikle Katılıyorum	91	69,5
Katılıyorum	22	16,8
Kararsızım/Fikrim Yok	5	3,8
Katılmıyorum	7	5,3
Kesinlikle Katılmıyorum	6	4,6
Toplam	131	100,0

Kararsız olanlarla birlikte, “İlçede Yeterli Özel Sektör Yatırımı Yoktur” ifadesine katılma oranının %90’ın üzerinde olduğu görülmektedir.

Tablo 34: İlçede Yeterli Devlet Yatırımı Yoktur

	Kişi sayısı	Yüzde(%)
Kesinlikle Katılıyorum	77	58,8
Katılıyorum	30	22,9
Kararsızım/Fikrim Yok	12	9,2
Katılmıyorum	6	4,6
Kesinlikle Katılmıyorum	6	4,6
Toplam	131	100,0

Tablodan, yine kararsız olanlarla birlikte, “İlçede Yeterli Devlet Yatırımı Yoktur” ifadesine katılım oranının %90’ın üzerinde olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 35: Yapılacak Olan Proje Özel Sektörün Bölgede Yatırım Yapmasını Sağlayacaktır

	Kişi sayısı	Yüzde(%)
Kesinlikle Katılıyorum	88	67,2
Katılıyorum	31	23,7
Kararsızım/Fikrim Yok	10	7,6
Katılmıyorum	1	,8
Kesinlikle Katılmıyorum	1	,8
Toplam	131	100,0

Yukarıdaki tabloya paralel olarak “Yapılacak Olan Proje Özel Sektörün Bölgede Yatırım Yapmasını Sağlayacaktır” ifadesine katılma oranı ise %91 civarındadır.

Katılımcıların büyük oranda Hanak’ın Türkiye’de tanınan bir ilçe olmadığını düşündükleri anlaşılmaktadır. Bununla birlikte yapılması planlanan projenin, Hanak’ı Türkiye’de ve dünyada tanınır bir yer haline getireceğiyle ilgili düşünceleri olduğu anlaşılmaktadır. Aşağıda ilgili tablolar verilmiştir.

Tablo 36: Hanak Türkiye’de Çok Tanınan Bir İlçedir

	Kişi sayısı	Yüzde(%)
Kesinlikle Katılıyorum	10	7,6
Katılıyorum	11	8,4
Kararsızım/Fikrim Yok	15	11,5
Katılmıyorum	36	27,5
Kesinlikle Katılmıyorum	59	45,0
Toplam	131	100,0

Kararsız olanlarla birlikte, katılımcıların %84’ünün “Hanak Türkiye’de Çok Tanınan Bir İlçedir” ifadesine katılmadıkları anlaşılmaktadır.

Tablo 37: Yapılacak Olan Proje Hanak’ın Türkiye’de Tanınmasını Sağlayacaktır

	Kişi sayısı	Yüzde(%)
Kesinlikle Katılıyorum	80	61,1
Katılıyorum	36	27,5
Kararsızım/Fikrim Yok	9	6,9
Katılmıyorum	4	3,1
Kesinlikle Katılmıyorum	2	1,5
Toplam	131	100,0

Yapılması planlanan projenin Hanak’ın Türkiye’de tanınmasını sağlayacağını düşünenlerin oranı %88,6’dır.

Tablo 38: Yapılacak Olan Proje Hanak’ın Dünyada Tanınmasını Sağlayacaktır

	Kişi sayısı	Yüzde(%)
Kesinlikle Katılıyorum	51	38,9
Katılıyorum	28	21,4
Kararsızım/Fikrim Yok	30	22,9
Katılmıyorum	14	10,7
Kesinlikle Katılmıyorum	8	6,1
Toplam	131	100,0

Yapılması planlanan projenin Hanak’ın dünyada tanınmasını sağlayacağını düşünenlerin oranı ise %60’ın üzerindedir.

Çıldır ve Sarıkamış, Hanak ilçesine yakın iki ilçedir. Coğrafi açıdan bu kadar yakın yerlerde bulunmalarına rağmen söz konusu iki ilçeyle Hanak arasındaki “gelişmişlik” farkı dikkat çekmektedir. Farklı dinamikler olmakla birlikte, bu ilçelerde “turistik” yerlerin bulunuyor olmasının, gelişmişlik farkının nedenlerinden biri olduğu söylenebilir. Aşağıda konuyla ilgili katılımcıların düşüncelerine yer verilmiştir.

Tablo 39: Hanak Sarıkamış’tan Daha Çok Gelişmiş Bir İlçedir

	Kişi sayısı	Yüzde(%)
Kesinlikle Katılıyorum	10	7,6
Katılıyorum	5	3,8
Kararsızım/Fikrim Yok	13	9,9
Katılmıyorum	30	22,9
Kesinlikle Katılmıyorum	73	55,7
Toplam	131	100,0

Hanak’ın Sarıkamış’tan daha gelişmiş bir ilçe olduğu ifadesine katılma oranına bakıldığında, yalnızca %12’ye yakın bir oranın olumlu cevap verdiği görülmektedir. Başka bir ifadeyle, katılımcıların %88’i Hanak’ın Sarıkamış’tan daha az gelişmiş olduğunu kabul ettikleri söylenebilir.

Tablo 40: Hanak Çıldır'dan Daha Çok Gelişmiş Bir İlçedir

	Kişi sayısı	Yüzde(%)
Kesinlikle Katılıyorum	21	16,0
Katılıyorum	35	26,7
Kararsızım/Fikrim Yok	15	11,5
Katılmıyorum	34	26,0
Kesinlikle Katılmıyorum	26	19,8
Toplam	131	100,0

Hanak Çıldır'dan daha çok gelişmiş bir ilçedir sorusuna, katılımcıların yakın oranda olumlu ve olumsuz cevaplar verdiği görülmektedir. Söz konusu iki ilçenin sosyodemografik ve ekonomik durumları Hanak'la karşılaştırıldığında bu verinin anlamlı olduğu söylenebilir.

Yukarıdaki iki tablonun daha anlamlı olması/anlaşılabilmesi açısından, katılımcıların söz konusu farkın nedenleriyle ilgili görüşleri bağlamında değerlendirilmesi gerekmektedir. Aşağıda, konumuzla ilişkili olacak şekilde, katılımcıların bu konudaki düşüncelerine yer verilen tablolar ve alıntılara verilmiştir.

Tablo 41: Sarıkamış'ın Hanak'tan Daha çok Gelişmiş Olmasının En Önemli Nedeni Turizmdir

	Kişi sayısı	Yüzde(%)
Kesinlikle Katılıyorum	78	59,5
Katılıyorum	29	22,1
Kararsızım/Fikrim Yok	11	8,4
Katılmıyorum	12	9,2
Kesinlikle Katılmıyorum	1	,8
Toplam	131	100,0

Tablo incelendiğinde "Sarıkamış'ın Hanak'tan Daha çok Gelişmiş Olmasının En Önemli Nedeni Turizmdir" ifadesine katılma oranının %82'ye yakın olduğu görülmektedir.

"... Şimdi tamam; Sarıkamış buradan daha büyük bir ilçe ama aynı iklime ve coğrafyaya sahip. Aramızdaki bu uçurumun en büyük nedeni oradaki kayak merkezidir. Dolayısıyla buraya da benzer bir tesis yapılırsa burası da gelişecektir" (Odak 1.6).

Tablo 42: Çıldır'ın Hanak'tan Daha Çok Gelişmiş Olmasının En Önemli Nedeni Turizmdir

	Kişi sayısı	Yüzde(%)
Kesinlikle Katılıyorum	60	45,8
Katılıyorum	35	26,7
Kararsızım/Fikrim Yok	11	8,4
Katılmıyorum	17	13,0
Kesinlikle Katılmıyorum	8	6,1
Toplam	131	100,0

"Çıldır'ın Hanak'tan Daha Çok Gelişmiş Olmasının En Önemli Nedeni Turizmdir" ifadesine katılma oranının ise %73'e yakın olduğu görülmektedir. Tablo 41 ve Tablo 42'de görüldüğü gibi iki grup bulgu arasında bir tutarlılık olduğu ve katılımcıların gelişmişlik düzeyini büyük oranda turizme bağladığı anlaşılmaktadır. Bununla birlikte, anketlere düşülmüş notlardan, Sarıkamış ve Hanak'ın yatırım açısından karşılaştırıldığı ve Hanak aleyhine yatırım açısından bir haksızlık

yapıldığı ile ilgili görüşlerin olduğu belirtilmektedir. Aşağıda söz konusu notlardan bazı alıntılar yapılmıştır:

“Baksan Sarıkamış da ilçe biz de. Oraya yapılmış bir kayak merkezi, dünyanın her yerinden turist alıyor. Buraya da onun gibi bir şey yapsalar, burası da çok kısa zamanda gelişir. Yaparlarsa çok iyi olur ama bence yapmazlar” (Anket 95).

“Biz üvey evlat gibiyiz, Sarıkamış’a yapılan bize de yapılsa şahlanırsınız.” (Anket 38).

Hanak’ın birçok yayla ve tarihi değeri olan alanları bulunmaktadır. Bununla birlikte söz konusu yerlerin gerek ulusal ve gerekse uluslararası tanınırlığa yeterince sahip olmadığı söylenebilir. Aşağıda katılımcıların konuyla ilgili görüşlerinin olduğu tabloya ve odak grup görüşmelerinden alıntılara yer verilmiştir.

Tablo 43: Hanak’ın Tarihi ve Yaylalar Başta Olmak Üzere Birçok Turistik Yerleri Bulunmakta Ama Çok Fazla Bilinmemektedir.

	Kişi sayısı	Yüzde(%)
Kesinlikle Katılıyorum	63	48,1
Katılıyorum	31	23,7
Kararsızım/Fikrim Yok	13	9,9
Katılmıyorum	14	10,7
Kesinlikle Katılmıyorum	10	7,6
Toplam	131	100,0

Katılımcıların %72’ye yakını “Hanak’ın Tarihi ve Yaylalar Başta Olmak Üzere Birçok Turistik Yerleri Bulunmakta Ama Çok Fazla Bilinmemektedir” ifadesine olumlu yanıt verdikleri anlaşılmaktadır.

“İlçemiz hem tarihi hem de tabiat açısından çok zengin bir ilçedir. Biz yalnızca, örneğin Karadeniz’de olduğu gibi pazarlayamıyoruz bu değerlerimizi. O yüzden de buraya yolu düşmeyen ya da özellikle araştırmayanlar, buranın bu zenginliklerinden haberdar olamazlar” (Odak 1.12).

Yapılması planlanan projenin, söz konusu yerlerin tanınmasında etkili olacağı gibi dolaylı bir etki de yaratacağı söylenebilir. Katılımcıların da bu çıkarımı destekleyici görüşler beyan ettikleri anlaşılmaktadır. Aşağıdaki tabloda ve alıntılarda konuyla ilgili katılımcıların görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 44: Yapılacak Olan Proje Hanak’ın Diğer Turistik Yerlerinin Tanınmasını Sağlayacaktır

	Kişi sayısı	Yüzde(%)
Kesinlikle Katılıyorum	86	65,6
Katılıyorum	34	26,0
Kararsızım/Fikrim Yok	7	5,3
Katılmıyorum	3	2,3
Kesinlikle Katılmıyorum	1	,8
Toplam	131	100,0

Katılımcıların %92’sine yakını, yapılması planlanan projenin, Hanak’ın diğer turistik yerlerinin de tanınmasını sağlayacağını düşünmektedirler.

“Şimdi bu proje gerçekleşirse eğer, duruma sadece kayak pisti olarak bakmamak lazım. Bunun yanında ilçenin tanınmasına da katkıda bulunacaktır. Mesela birçok tarihi yerlerimiz

yaylalarımız var ama tanınmıyor maalesef. İşte kayak yapmak için buraya gelenler, bu yerleri de görecek ve belki de yazın bu defa da yaylalar, tarihi yerler için geri gelecekler...” (Odak 1.1).

Bu tür projeler, yapıldıkları bölgede sosyoekonomik yapıyı dönüştürecek potansiyeller barındırmaktadır. Dolayısıyla da bulundukları bölgenin ekonomilerine dolaysız ve dolaylı katkıları da bulunmaktadır. Bu bağlamda ilçenin “canlılık” kazanmasının ekonomik faaliyette ön saflarda yer alan esnaflar üzerinde de olumlu etkiler yaratacağı söylenebilir. Katılımcıların da bu görüşü benimsedikleri anlaşılmaktadır. Aşağıda konuyla ilgili tablo ve anketlere düşülen notlardan alıntılar verilmiştir.

Tablo 45: Yapılacak Olan Proje Esnafların Daha Çok Kazanç Elde Etmesini Sağlar

	Kişi sayısı	Yüzde(%)
Kesinlikle Katılıyorum	86	65,6
Katılıyorum	37	28,2
Kararsızım/Fikrim Yok	5	3,8
Katılmıyorum	2	1,5
Kesinlikle Katılmıyorum	1	,8
Toplam	131	100,0

Tabloya 40’a göre “Yapılacak Olan Proje Esnafların Daha Çok Kazanç Elde Etmesini Sağlar” ifadesine katılma oranı %94 civarındadır.

“Hanak, her ne kadar küçük olsa da belli bir esnaf potansiyeli var. Bu, ilçenin geneli açısından bir artıdır. Esnaflar için ise ayrıca artıdır. Çünkü burası ne kadar canlanırsa o kadar çok kazanacaklardır” (Anket 70: Erkek, 26-32 yaşında)

Sosyal açıdan önemli olan bir başka olgu da “suç”tur. Odak grup görüşmelerinde “ilgili” kişilerin beyanlarından, Hanak’ta suç oranlarının görece düşük olduğu anlaşılmaktadır. Bununla birlikte, projenin dolaylı bir etkisinin de bölgede zaten düşük olan suç oranlarının daha da düşmesine neden olacağı söylenebilir. Zira ilgili literatür incelendiğinde çalışmama/işsizlik ile suç arasında bir ilişki olduğunu belirten birçok çalışma olduğu görülmektedir. Konuyla ilgili tablo ve alıntılar aşağıda verilmiştir.

Tablo 46: Yapılması Planlanan Projenin Gençlerin Suça Bulaşmasını Engelleyici Bir Etkisi Olacaktır

	Kişi sayısı	Yüzde(%)
Kesinlikle Katılıyorum	69	52,7
Katılıyorum	39	29,8
Kararsızım/Fikrim Yok	13	9,9
Katılmıyorum	10	7,6
Total	131	100,0

Tablo incelendiğinde, “Yapılması Planlanan Projenin Gençlerin Suça Bulaşmasını Engelleyici Bir Etkisi Olacaktır” ifadesine katılma oranının %82’nin üzerinde olduğu görülmektedir. Odak grup görüşmesinde de destekleyici bulgular elde edilmiştir.

“Hanak çok fazla adli vakanın gerçekleştiği bir yer değil. Ciddi olarak değerlendirilebilecek suçlar çok az gerçekleşiyor. Adli vakalar genellikle gençler arasındaki anlaşmazlıklardan kaynaklanıyor. Yine de bu projeyle, gençlere hem uğraşı hem de iş olanağı açısından bir faaliyet alanı yaratılacağı için suç oranlarını düşürücü bir etkiye sahip olacağını düşünüyorum” (Odak 1. 10).

“Hanak’ta şu anda esnafar arasında en fazla yeri kiraathaneler işgal ediyor. Gençlerin bu kahvehanelerden başka zaman geçirebilecekleri nerdeyse hiç yer yok. Ee iş de yok. Böyle olunca gençlerin birbirleriyle yoktan yere uğraşmaları söz konusu oluyor. Vakti çok olan insan boş şeylerle uğraşır, suça bulaşır... Proje gençlere uygun bir şekilde gerçekleştirilirse, gençler birbirleriyle uğraşmaktansa gidip orada bir aktivite yaparlar” (Odak 1.1).

Tüm bu bulgular göz önünde bulundurulduğunda, projenin gerçekleşmesi durumunda ilçeye birçok sosyoekonomik ve kültürel katkılar sağlayacağı söylenebilir. Burada değinilmesi gereken başka bir konu; ilçede projenin mikro ölçekte deneyimlendiği ve olumlu yönde etkiler yarattığı şeklinde yorumlanabilecek bazı gelişmelerin olduğudur. Gençlik ve Spor İlçe Müdürlüğünün özveriyle, imkân ve kaynak yaratarak Hanak’a kazandırmış olduğu küçük kayak pisti, özellikle genç nüfus açısından olumlu katkılarda bulunmuştur. Bu sayede yirminin üzerinde kişiye kayak sporunun öğretildiği, ulusal ve uluslararası müsabakalara katılacak düzeye getirildiği belirtilmektedir.

Sosyoekonomik boyutu bulunan projelerde, projenin yapılması planlanan yerde bulunan yerel halkın görüşlerine başvurmak, hem halkın motivasyon ve aidiyet duygularının pekiştirilmesinde hem de projenin şekillenmesinde önemli katkılar sağlamaktadır. Bu fizibilite çalışmasının sosyal boyutunun olması, söz konusu kabulün bir yansıması olarak değerlendirilebilir. Bu çalışmanın genelinde de böyle bir yaklaşım benimsenmekle birlikte, çalışmanın bu bölümünde, yapılması planlanan projenin nicelik ve nitelik açısından “olması gereken”le ilgili ilçede yaşayanların görüşlerine başvurulmuştur.

Aşağıda, katılımcıların yapılması planlanan projede olması gereken niteliklerle ilgili düşüncelerine yer verilmiştir.

Tablo 47: Yapılması Planlanan Tesisler İçerisinde Kafe vb. Sosyal Alanlar Olmalı

	Kişi sayısı	Yüzde(%)
Kesinlikle Katılıyorum	99	75,6
Katılıyorum	26	19,8
Kararsızım/Fikrim Yok	3	2,3
Katılmıyorum	2	1,5
Kesinlikle Katılmıyorum	1	,8
Toplam	131	100,0

Yukarıda değinilen genel problemlerden bağımsız olmayacak şekilde, katılımcıların “Yapılması Planlanan Tesisler İçerisinde Kafe vb. Sosyal Alanlar Olmalı” ifadesine katılma oranı %95’in üzerindedir. Katılım oranının bu kadar yüksek olmasının nedeninin, ilçede yeterli sosyal mekân olmamasından kaynaklandığı söylenebilir.

Tablo 48: Yapılması Planlanan Tesisler İçerisinde Otel Olmalıdır

	Kişi sayısı	Yüzde(%)
Kesinlikle Katılıyorum	98	74,8
Katılıyorum	27	20,6
Kararsızım/Fikrim Yok	4	3,1
Katılmıyorum	2	1,5
Toplam	131	100,0

“Yapılması Planlanan Tesisler İçerisinde Otel Olmalıdır” ifadesine katılma oranı %95’in üzerindedir. Bu oran yüksekliği, yine ilçedeki eksikliklerden kaynaklanmaktadır. Nitekim ilçede yeterli barınma imkanları bulunmamaktadır. Odak grup görüşmelerinde de bu olumsuzluklarla

ilgili görüşler sunulmuştur. Özellikle de başka yerlerden Hanak’a gelenler için bu durum büyük bir problem olarak görülmektedir. Aşağıda odak grup görüşmelerinden, konuyla ilgili bazı alıntılar verilmiştir:

“Buraya gelen özellikle memurlar, bir ev bulana kadar özellikle barınma açısından büyük sıkıntılar yaşıyorlar... Ayrıca bazen görüyoruz dışarıdan turistler geliyor, kalamadıkları için merkeze gidiyorlar, gerçi merkezde de yeterli yer yok.” (Odak 2.1).

Tablo 49: Yapılması Planlanan Tesisler Uluslararası Kış Sporları Yapılabilecek Şekilde Dizayn Edilmelidir

	Kişi sayısı	Yüzde(%)
Kesinlikle Katılıyorum	87	66,4
Katılıyorum	36	27,5
Kararsızım/Fikrim Yok	5	3,8
Katılmıyorum	1	,8
Kesinlikle Katılmıyorum	2	1,5
Toplam	131	100,0

Katılımcıların yaklaşık %94’ü, yapılması planlanan tesislerin uluslararası kış sporlarına uygun şekilde dizayn edilmesi gerektiğini istemektedirler. Buradaki düşünceler “ütöpik” olarak değerlendirilmesi yerine rasyonel olarak görülmelidir. Zira, yakın zamanda yine yakın bir il olan Erzurum’da “Uluslararası Kış Olimpiyatları”nın bir ayağı gerçekleştirilmiştir.

Tablo 50: Yapılması Planlanan Tesislerde Teleferik Olmalıdır

	Kişi sayısı	Yüzde(%)
Kesinlikle Katılıyorum	98	74,8
Katılıyorum	26	19,8
Kararsızım/Fikrim Yok	3	2,3
Katılmıyorum	3	2,3
Kesinlikle Katılmıyorum	1	,8
Total	131	100,0

“Yapılması Planlanan Tesislerde Teleferik Olmalıdır” ifadesini katılım oranı da yine %95’e yakındır.

Elde edilen bulgulardan, ilçe halkının bu durumdan memnun olduğu ve ilerleyen süreçlerde de görüşlerine başvurulması gerektiğini düşündükleri anlaşılmaktadır. Konuyla ilgili bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 51: Projenin Her Aşamasında Halkın Fikirleri Alınmalıdır

	Kişi sayısı	Yüzde(%)
Kesinlikle Katılıyorum	106	80,9
Katılıyorum	19	14,5
Kararsızım/Fikrim Yok	5	3,8
Katılmıyorum	1	,8
Total	131	100,0

Tablo incelendiğinde, “Projenin Her Aşamasında Halkın Fikirleri Alınmalıdır” ifadesine katılma oranının %95’in üzerinde olduğu görülmektedir. Odak grup görüşmelerinde de benzer bulgular elde edilmiştir:

“Bizim burada toplanıp bu konuyu tartışmamız, kendimizi söz sahibi olarak görerek önemli hissetmemize neden oluyor. Bundan sonra da biz ve ulaşılabilecek herkesin fikrinin alınması projenin sağlığı açısından gereklidir” (Odak 1.9).

“Ben buralı olmamama rağmen fikrimizin alınması hoşuma gitti. Buradakilerin gururunu daha da fazla okşar bu tavır. Bence burada, her kesime ulaşılmalı ve fikirleri alınmalıdır” (Odak 2.5).

Proje kapsamında yapılması planlanan tesislerin yalnızca kış mevsimi değil, aynı zamanda yaz mevsiminde de hizmet verecek ve turist çekecek şekilde dizayn edilmesi gerektiği, katılımcılarca paylaşılan bir diğer düşüncedir. Ayrıca ilçede eksik olan sinema vb. kültürel ve sosyal faaliyet mekanlarının da yer alması gerektiği dile getirilmektedir:

“Oraya madem bir kez bir yer yapılıyor o halde yalnızca kış mevsimine hitap etmesin. Oraya yazın da yapılabilecek aktiviteler eklensin ki, turistler yazın da gelsin, orada konaklasın; yaylaları tarihi yerleri gezsin” (Odak 1.6).

Ayrıca bölge halkının genelde aileleriyle ve özelde de kadınların zaman geçirebileceği mekanlar olması gerektiği yönünde bir görüş bulunmaktadır:

“Hem burada yaşayan ve buralı olmayanlar hem de buralı olanlar oraya ailece gidip zaman geçirebilmeli; bu şekilde inşa edilmeli orası” (Odak 2. 3).

“Kadınlar burada sosyal açıdan çok dezavantajlı durumdadır. Orası yapılırken mekânsal olarak, kadınların tek başlarına gidip oturacağı yerler olmalı” (Odak 2. 4).

Tesislerin, “sürekli pazar” niteliğinde olan mekanlar da barındırmaları gerektiği belirtilmektedir. Bu yolla yöresel ürünlerin ve kadınların ürettikleri diğer ürünlerin satılması yoluyla kadınlar açısından ayrıca bir istihdam alanı oluşacağı düşünülmektedir:

“Tesisler yapılırken küçük küçük dükkanlar yapılmalı ve bu dükkanlar kadınlara tahsis edilerek kadın girişimciliği teşvik edilebilir. Bu yerler yaz kış sürekli açık olmalı...” (Odak 1. 7).

Bununla birlikte, yerel halkın söz konusu tesislerden faydalanamayacağı yönünde kaygılarının da olduğu belirtilmelidir:

“Eğer orası sadece zenginlerin gidebileceği bir yer olacaksa, buranın halkı da oraya gidip zaman geçiremeyecekse, boşuna yapacaklar demektir. Yani orası özel bir şirkete verilirse durum böyle olur. O yüzden bunların dikkate alınması gerekir” (Odak 1. 4).

Araştırmanın alan çalışmasından elde edilen bulgulardan çıkan sonuçlar aşağıdaki gibi özetlenebilir.

Örneklemin yaş, eğitim, gelir durumu, meslek durumları vb. açıdan heterojen bir yapıya sahip olduğu söylenebilir. Bununla birlikte anket uygulananların cinsiyet açısından dengeli olmadıkları belirtilmelidir. Nitekim cevaplayıcıların %29’u kadın, %71’i erkektir. Bu durumun, bölgenin toplumsal yapısı ile ilgilidir. Söz konusu “eksikliğin” çalışmada metodolojik hatalar yaratmaması adına, daha önce tek odak grup görüşmesi olarak planlanan görüşmeler, 2 odak grup görüşmesine çıkarılmış ve 2. odak gruptaki katılımcıların tamamı kadın olarak belirlenmiştir.

Katılımcıların %60'a yakın bir oranda projeye ilgili yeterli bilgiye sahip olmadıkları anlaşılmış; bu eksiklik anketör ve görüşmecilerin ön bilgilendirmeleriyle giderilmiştir. Buradan hareketle projenin sosyokültürel ve ekonomik yapıya uygun bir şekilde gerçekleştirilebilmesinin yanında, halkın uyumu ve motivasyonu açısından da önemi göz önüne alınarak, ilerleyen süreçlerde halkın bilgilendirilmesi için bazı bilgilendirme toplantılarının yapılması önerilmektedir.

Katılımcıların tamamına yakınının projenin gerçekleşmesi gerektiği yönünde fikir beyan ettikleri ve gerektiğinde sürece katkı sunmak istedikleri anlaşılmaktadır.

Çalışmada öne çıkan en önemli başlıklardan biri, bölge iklimi ve "az gelişmişlik" arasındaki ilişkiye yapılan atıflardır. Bu konu projenin yapılma gerekçelerinden birdir.

Katılımcılar bu bağlamda mevcut durumu ortaya koyan, subjektif olmaktan çok objektif görüşler beyan etme yönünde başarılı bir performans sergilemiştir. Buna göre iklim; bölgedeki sosyoekonomik olumsuzlukların en büyük nedeni olarak görülmektedir. Başka bir ifadeyle, sert karasal iklimin hüküm sürdüğü ve ortalama sıcaklığın çok düşük olduğu ilçede sosyolojik, ekonomik, kültürel vb. birçok problemin ana nedeninin söz konusu iklim şartları olduğu düşünülmekte ve paylaşılmaktadır. İlçe halkının, dışarıda yeterli zaman geçirememelerinden kaynaklı sosyalizasyon eksiklikleri, çocukların gelişimi ile ilgili olumsuzluklar, ulaşım sorunları, genel olarak ekonomi, istihdam eksikliği, sportif faaliyetlerle ilgili eksiklikler, boş zamanı değerlendirememesi, sosyal ve kültürel etkinliklerde bulunamama vb. birçok konuyu büyük ölçüde iklime bağladığı anlaşılmaktadır. Kısaca, iklimin ilçeyi birçok açıdan dezavantajlı duruma getirdiği düşünülmektedir. Bununla birlikte projenin gerçekleştirilmesi durumunda söz konusu dezavantajların fırsata dönüşen bir etki yaratacağı düşünülmektedir.

Bölgede yeterli özel ve kamu yatırımının olmayışı ilçe halkı tarafından da paylaşılmakta ve projenin özel yatırımı çeken bir etki yaratacağı, dolayısıyla istihdam üzerinde de olumlu etkiler yaratacağı ve bölgeden dışa doğru gerçekleşen göçleri azaltıcı bir etkiye sahip olacağı düşünülmektedir. Zira ilçeden dışa doğru gerçekleşen göçlerin büyük oranda ekonomik temelli olduğu bilinmektedir. Bu bulgular ışığında, bölgedeki yatırım eksikliğinin, yöre halkında bir "ikinci sınıf vatandaş" psikolojisi yarattığı ve söz konusu hissiyatın giderilmesi ve aidiyet duygularının pekiştirilmesi açısından projenin önemli bir yerde durduğu görülmektedir.

Projenin, taşıdığı turizm potansiyeli nedeniyle Hanak'ı ulusal ve uluslararası açıdan tanınır hale getireceği ve ayrıca Hanak'ın diğer tarihi ve tabii zenginliklerinin de tanıtılmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda Hanak ile Çıldır ve Sarıkamış'ın karşılaştırılması suretiyle aradaki gelişmişlik farkının büyük oranda turizme bağlandığı anlaşılmaktadır.

Projenin sportif faaliyetler açısından yeni alanlar yaratacağı ve gençler arasında vuku bulan suç oranlarını da düşürücü bir etki yaratacağı düşüncesi paylaşılmaktadır.

Proje Kapsamında yapılması planlanan tesislerin taşınması gereken niteliklerin neler olması gerektiği konusunda katılımcıların, planlananların üzerinde bir beklentileri olduğu anlaşılmaktadır. Buna göre, tesislerin her mevsimde hizmet verecek, "sürekli bir pazar" barındıracak, sosyal ve kültürel mekanlar ile barınma sağlayacak işletmeler olacak, aile ve kadınlara uygun şekilde dizayn edilmesi gerektiği yönünde talepler olduğu görülmektedir. Söz konusu talepler, büyük oranda ilçedeki "eksiklikler" temelinde gelişmektedir. Kısaca, tesislerin dizaynı ile ilgili talep edilenlerin, ilçede olmayan veya gerektiği gibi olmayan sosyokültürel, mekânsal ve ekonomik unsurlar olduğu söylenebilir. Bu taleplerin dikkate alınmasının, Hanaklı olmayan ancak, iş nedeniyle Hanak'ta bulunan nüfusun da daha uzun süre burada kalması üzerinde olumlu etkileri olacaktır. Bu noktada özellikle de projenin milli eğitim ve sağlık personeline katkı sağlayacağı ve ilde ikamet etmelerinin sadece zorunlu görev olmaktan fazlası olacağı düşünülmektedir. Projenin, bölgedeki olumsuzluklardan ve imkansızlıklardan dolayı

bölgeyi bir an önce terk etme düşüncelerinin oluşmaması açısından da büyük katkılar sağlayacağı söylenebilir.

Alan çalışması sırasında, katılımcıların görüşlerine başvurulmaları dolayısıyla, büyük oranda anket ve odak grup görüşmelerini memnuniyetle karşıladıkları görülmüştür. Ayrıca ilerleyen süreçlerde görüşlerine başvurulması gerektiğiyle ilgili kuvvetli bir istekleri olduğu anlaşılmaktadır.

Sonuç olarak katılımcıların tutum ve beklentileri ile gerçekte var olan durum arasında bir örtüşme olduğunun anlaşıldığı anket ve odak grup çalışmasında, katılımcıların görüşleri ile projenin varsayım ve amaçları arasında da bir tutarlılık olduğu söylenebilir. Katılımcıların da paylaştığı üzere, bu proje, ilçe sorunları üzerinde olumlu bir “kelebek etkisi” yaratacak ve birçok problemin giderilmesine ön ayak olarak, ilçenin sosyoekonomik kalkınmasına katkı sağlayacaktır.

5.2. Ulusal ve Bölgesel Düzeyde Gelecekteki Talebin Tahmini

Sanayileşme ve şehirleşmenin hızla artmasından dolayı çalışan insanların tatil yapma ve dinlenme ihtiyaçları son derece önemli bir hal almıştır. Yaşam standardının yükselmesi insanların zihninde yazın tatile çıkmanın yanı sıra kışın da turistik bir faaliyette bulunmayı olanaklı hale getirmesiyle birlikte, kış turizminde gelişme görülmeye başlanmıştır. Bunun neticesinde insanlar, temiz havalı ve bol oksijenli ortamda bulunmak için, karlı ve dağlık alanlara gitmeye başlamış ve bu bölgelere seyahat etme yönelimi içerisinde bulunmuşlardır.

Böylece insanlar, karlı ve dağlık alanlara yapılan seyahatlerle doğa araştırmaları, geziler, yürüme, tırmanma ve kış sporları gibi faaliyetlerin merkezinde yer alan kış turizminin gelişmesine neden olmuşlardır. Kış turizmi potansiyeline sahip olup, bu anlamda turistik ürün ve hizmetlerini tüketicilerin ihtiyaçlarına sunan ülkeler, turizm aktivitelerini tüm yıla yayma hususunda büyük bir avantaj elde etmektedir. Çünkü kış turizminin geliştirildiği dağlık bölgeler sahip olduğu güzel manzaralarla ve serinlikleriyle her mevsim bir turizm destinasyonu olarak turist çekebilmektedir. Kış aylarında kış turizm merkezi olarak kullanılan bu destinasyonlar, yaz aylarında doğa turizmi, kongre turizmi, yayla turizmi, dağ turizmi ve gençlik kampları gibi etkinlikler için de kullanılabilir.

Kış turizmi ülke için gelir yaratıcı bir turistik aktivite olmasının yanı sıra, sportif faaliyetlerin de uygulanması hususunda önemli bir yere sahiptir. Kayak sporu, yürüyüş, tırmanış gibi fiziksel sportif faaliyetler kış turizm merkezlerinde gerçekleşmektedir. Kayak sporu ile ilgilenen insanlar stres atmak için ikamet ettiği destinasyonun yakınında herhangi bir kış turizm merkezine gidip, buradaki sportif faaliyetlerden faydalanabilmektedir. Kış turizmi ile kayak sporu iç içe geçen kavramlardır. Genelde kış turizm merkezlerine gelen turistlerin büyük bir çoğunluğu kayak sporu ile yakından ilgilidir.

Kış turizminin ülke ekonomisine katkılarının yanı sıra, kış turizmi potansiyeli olan destinasyonlara da gelir kapısı, yatırım merkezi ve istihdam olanağı sunması bakımından önemli bir turizm çeşidi olmaktadır. Kış turizmi yatırım merkezlerindeki diğer sektörlerden önemli girdiler sağlayarak, kaynak yaratabilmektedir. Destinasyondaki turizm aktiviteleri sonucunda yapılan turizm harcamalarının büyük bir miktarının bölge halkına gelir sağlaması, turizmin sadece yaz aylarında değil, kış aylarında da istihdam yaratması, bölgenin ekonomik olarak kalkınması bakımından son derece önemlidir. (İlban, vd., 2008: 325,326).

Türkiye sahip olduğu lokasyon avantajı, doğal kaynakları ve mevsim çeşitliliği ile kış turizmi faaliyetleri için gerekli potansiyele sahiptir. Özellikle Erzurum Palandöken başta olmak üzere gerçekleştirilen devlet yatırımları bu potansiyeli açığa çıkarma hedefi gözetmektedir.

Çoğunlukla Rus ve Avrupalı turistler kış turizmi için Türkiye'yi tercih etmektedir. Özellikle Rus turistler, Palandöken ve Uludağ'ı ziyaret etmektedir. Türkiye'nin kış turizmi için turist çeken ülkeler arasında ilk sıralarda yer almasının başlıca sebebi sahip olduğu coğrafi konum avantajıdır. Kış döneminde turistlerin uzak yerlere nazaran daha yakın turistik destinasyonları tercih etmesi bu coğrafi konum avantajı ile açıklanabilmektedir.

Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından, turizm ürününde çeşitlilik sağlanması ve turizm sezonunun 12 aya yayılması ile, değişen turizm talebinin karşılanması amacıyla, turizmin temel dayanak noktası olan doğal ve kültürel değerlerin "Koruma-Kullanma" dengesi göz önünde bulundurularak bölge ve ülke menfaatleri doğrultusunda kullanılmasına yönelik çalışmaların, 02.03.2007 tarih ve 26450 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren Türkiye Turizm Stratejisi kapsamında sürdürüldüğü belirtilmiştir (www.ktbyatirimisletmeler.gov.tr).

Ülkemizdeki kayak merkezleri Tablo 52'de ve bu merkezlerin genel özellikleri aşağıda verilmiştir.

Tablo 52: Türkiye'deki Kış Turizmi Merkezleri

Türkiye'deki Kış Turizmi Merkezleri

No	TM / KTKGB	PLAN DURUMU		YATAK KAPASİTESİ		MEVCUT MEKANİK TESİSLER		
		ÇDP	NİP/UIP	Mevcut	Hedef	Adet	Kapasite (kişi/saat)	Uzunluk (m.)
1	Erzurum Palandöken Kış Sporları TM	VAR	VAR	2466	8850	19	24563	22018
2	Bursa Uludağ II. Gelişim Bölgesi TM	VAR	VAR	2250	3500	22	15000	16145
3	Bohu Köroğlu Dağı KTKGB	VAR	VAR	1713	4000	14	10000	10380
4	Kayseri Erciyes Kış Sporları TM	VAR	VAR	1000	6000	13	19300	21832
5	Kastamonu Çankırı Ilgaz Kış Sporları TM	VAR	VAR	1217	1300	6	5639	5983
6	Kocaeli Kartepe TM	VAR		800	1000	4	6400	3250
7	Kars Sankamış Kış Sporları TM	VAR	VAR	833	12000	4	5348	6263
8	Isparta Davraz Dağı Kış Sporları TM	VAR	VAR	467	1600	4	3800	3621
9	Sivas Yıldız Dağı Kış Sporları TM	VAR	VAR	110	1600	3	3000	4547
10	Çankırı Ilgaz Kadınçayırı Yıldıztepe KTKGB		VAR	80	400	1	1200	1588
11	Ardahan Yalnızçam Uğurludağ Kış Sporları TM	VAR	VAR	74	4250	2	2000	2250
12	Bayburt Köp Dağı TM	VAR	VAR	60	810	1	600	1220
13	Gümüşhane Zigana Turizm Merkezi	VAR	VAR	40	470	1	843	661
14	Erzincan Ergani Dağı KTKGB	VAR	VAR		8000	3	3450	6967
15	Denizli Tavas Bozdağ KTKGB	VAR	VAR		2250	3	2400	3822
16	Samsun Ladik Akdağ Kış Sporları TM		VAR		800	1	800	1360
17	Aksaray Hasan Dağı Kış Sporları TM	VAR	VAR	97	1235			
18	Mersin Tarsus Gülek Karboğazı KTKGB	VAR			8000			
19	Gümüşhane Çakurgöl Kış Sporları TM	VAR	VAR		5600			
20	Antalya Alanya Akdağ Kış Sporları TM	VAR	VAR		3000			
21	Muğla Fethiye Seki Eren Dağı Kış Sporları TM	VAR			1500			
22	Gümüşhane Süleymaniye Kış Sporları TM	VAR			1180			
23	Artvin Kafkasör KTKGB	VAR	VAR		2000			
24	Düzce Gölçaka Kardüz Yaylası KTKGB	VAR						
25	Malatya Hekimhan Yamadağı KTKGB	VAR						
26	Rize İkizdere Ovit Dağı Kış TM							
27	Antalya Alanya Akseki TM							
28	Bitlis Sappgör Kış Sporları TM							
TOPLAM		23	19	11207	79345	101	104343	111907
FAAL OLAN TURİZM MERKEZLERİMİZ (8 ADET)								
TAM ANLAMıyla FAAL OLMAYAN MERKEZLERİMİZ (8 ADET)								

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2016, www.ktbyatirimisletmeler.gov.tr).

Sarıkamış Kayak Merkezi

Kar kalitesinin Alplerle aynı olması ile bilinen Sarıkamış, kar kalınlıklarıyla da her yıl binlerce kayak severin spor yapma ihtiyacını karşılamaktadır. Toplam 12 kilometreyi bulan 5 etaplı pisti, 2500 rakımlı Cıbiltepe'si ile her zorluk derecesinde kayak yapmayı sağlamakta, kayak alanı 2100 -2634 metre yükseklikte, sarıçam ormanları içerisinde yer almaktadır. Normal kış koşullarında 1 buçuk metreyi bulan kar kalınlığı, Aralık – Mart aylarında dağ üzerinde kalmakta, Alp ve kuzey disiplini ve tur kayağı etkinlikleri için çok uygun koşullar oluşturmaktadır. 5 adet telesiyey bulunmaktadır.

Palandöken Kayak Merkezi

Deniz seviyesinden 3 bin 167 metre yüksekliktedir. Normal kış koşullarında 2-3 metre kar yağı alır. Mevsim boyunca, “toz kar” üzerinde kayak yapılır. Aralık – Mayıs ayları arasındaki dönem idealdir. En uzun pisti 12 kilometredir ve slalom ve büyük slalom yarışmaları için 2’si tescilli 40 kadar pist bulunur. 5 telesiyej, 1 teleski, 2 baby lift ve 1 gondol lift (toplamda 9 adet mekanik sistem) hizmet verir. Geceleri ise ışıklandırma sayesinde kayak yapmak mümkündür.

Kartalkaya Kayak Merkezi

Kar kalınlığı 3 metre olan Kartalkaya, Alp kayağı ve tur kayağı için uygun koşullara sahiptir. Kayak alanı 1850 – 2200 metre yükseklik kuşağı üzerinde yer alır. Kayak için en uygun zaman ise 20 Aralık – 20 Mart tarihleri arasındadır. Kış mevsimi başında toz kar, sonunda ise ıslak kar görülür. 2 adet telesiyej, 6 adet teleski ve 3 adet baby lift olmak üzere toplam 11 mekanik sistem vardır.

Erciyes Kayak Merkezi

Normal kış koşullarında kar kalınlığı 2 metre civarında olmaktadır. Erciyes Dağı’nın doğu ve kuzey yamaçlarında yer alan kayak alanları 2200 -3100 metre yükseklikleri arasındadır. Kayak için en uygun zaman 20 Kasım-20 Nisan tarihleri arasındadır. 2 adet teleski ve 1 adet telesiyej olmak üzere 3 adet mekanik sistem mevcuttur.

İlgaz Kayak Merkezi

Toplam 12 km uzunluğunda kayak pistleri vardır. Kar kalınlığı 50 – 200 santimetre arasındadır. Kayak pistleri ise 1800-2000 metre yükseklikleri arasındadır. 1 adet çift iskemleli telesiyej tesisi ile 1 adet teleski vardır.

Davraz Kayak Merkezi

Kuzey disiplini, Alp disiplini gibi dallar başta olmak üzere, tüm kar sporları yapılmaktadır. Aralık – Nisan ayları arasında daha elverişlidir. Kar kalınlığı 2 metreye ulaşmaktadır. Kuzey ve Alp disiplini, tur kayağı, snowboard, tele mark yapılabilir. Uzunluğu 1155 metre olan telesiyej tesisi mevcuttur.

Uludağ Kayak Merkezi

Uludağ Türkiye’nin en iyi kayak merkezlerinden biridir. Özellikle 2.bölge pistlerini daha çok profesyonel kayakçılar ve snowboardcular tercih etmektedir. Uludağ kar kalınlığı yılbaşına doğru yaklaşık 3 metreyi bulmakta, Nisan ayının başında da karlar erimeye başlamaktadır. 1700 m’nin üzerindeki alanlarda Şubat sonunda 150 cm-400 cm arasında kar kalınlığı oluşmaktadır. Merkezde 13 adet teleski, 9 adet telesiyej bulunmaktadır.

Turistler, spor yapmak, temiz dağ havasını solumak, adrenalin arayışı içinde olmak gibi nedenlerden dolayı kış turizmi faaliyeti içerisinde bulunmak isteyebilmektedir. 2017-2018 kayak sezonunda Erzurum’a 20.065 yabancı, 138.092 yerli olmak üzere toplam 158.157 turist gelmiştir. 2014-2015 döneminde Türkiye’de kış sezonundaki geceleme sayıları aşağıdaki gibidir.

Tablo 53. Kış Sezonu Geceleme Sayıları

Ülke	Sezon	Geceleme Sayısı (Milyon Kişi)
Türkiye	Aralık-Mart	23.280,708

Türkiye, 2011 yılında Üniversitelerarası Kış Olimpiyatlarına Erzurum ile ev sahipliği yapmıştır. Türkiye'deki kış turizm merkezlerinde de kayak sporuyla birlikte turizmi tamamlayıcı aktivitelerden faydalanılmalıdır. Türkiye'de kış turizm merkezleri daha da iyileştirilerek Türkiye'nin kış olimpiyatlarına ev sahipliği yapabilmesi sağlanmalıdır. Erciyes Kayak Merkezi 2026 yılında Dünya Kış Spor Olimpiyatları'na ev sahipliği yapmayı hedeflemektedir. Ayrıca Ford Snowboard Dünya Kupası üçüncü kez Erciyes Kayak Merkezi'nde 2018 yılında gerçekleşmiştir. Yine 2019 yılında Erciyes'te IXS Downhill Avrupa Kupası Bisiklet Yarışı düzenlenmiştir. Erciyes örneğinden de görüldüğü gibi Kayak Merkezi ili birçok açıdan canlandırmaktadır. Kış olimpiyatları hem Türkiye'nin tanıtımını sağlayacak hem de olimpiyatları izlemeye gelecek olan birçok turistin ülkeye giriş yapmasını sağlayacaktır. Bunun sonucunda kış turizm gelirlerinde büyük bir artış söz konusu olacaktır. Kış turizmi ülkedeki turizm faaliyetlerinin tüm yıla yayılması sebebiyle önemli bir aktivitedir. Ülkelerin ekonomisine gelir sağlaması ve kış aylarında gelen yabancı turistlerin döviz bırakması kış turizminin önemli özelliklerindendir. Turizmin önemli bir sorunu olan sezonluk istihdam olgusunu en aza indireyecek bir alternatif turizm hareketidir. Kayak sporunun sadece kış aylarında değil yazın da yapılabilmesi için çim kayağı gibi alternatifler vardır.

Proje ile Ardahan'ın ve TRA2 bölgesinin kış turizmi potansiyeli artması ve bölgenin turizm gelirlerinde artış sağlanarak, istihdam oranının artmasına katkı sağlanması beklenmektedir.

6. KONAKLAMA VE SPOR HİZMETLERİ SATIŞ-ÜRETİM PROGRAMI

6.1. Satış Programı

Hanak Köylere Hizmet Götürme Birliğince yürütülecek proje kapsamında, 4 odalı butik otelde en fazla 8 kişilik konaklama hizmeti, restoran bölümünde yiyecek-içecek hizmetleri verilmesi planlanmaktadır. Kış mevsiminde kayak ve buz pateni gibi kış sporları, yaz mevsiminde ise go-kart, paintball, tırmanma, yamaç paraşütü ve dağ yürüyüşü gibi doğa sporları faaliyetleri düzenlenmesi hedeflenmektedir. Satış ofisi bölümünde, spor malzemesi satış ve kiralama hizmeti sağlanacaktır.

6.2.Hizmet Programı

Kurulması planlanan merkez 4 oda, 8 kişilik konaklama kapasitesine sahiptir.

Aralık-Mart ayları arasında kayak ve buz pateni spor faaliyetleri düzenlenecek ve eğitimleri verilecektir. Nisan- Kasım ayları arasında ise go-kart, paintball, tırmanma, yamaç paraşütü ve dağ yürüyüşü gibi doğa sporları organize edilecektir. İlerleyen dönemlerde tesise gelen turistlere yönelik yöresel ürünlerin satılması da hedeflenmektedir.

6.3. Pazarlama Stratejisi (fiyatlandırma, tanıtım ve dağıtım)

Proje kapsamında otel konaklama fiyatları, butik otel ve bölge otel fiyatları baz alınarak belirlenecektir. Restoran menü fiyatları bölge otellerinin ortalama fiyat bandında kalacak şekilde tarifelendirilecektir.

Serhat Kalkınma Ajansı, Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü ve Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü ile koordine içinde olarak, tesisin ve bölgenin tanıtım faaliyetleri yürütülecektir.

7. PROJE YERİ/UYGULAMA ALANI

7.1. Fiziksel ve coğrafi özellikler

Coğrafi yerleşim

Ardahan ilinin, doğusunda Ermenistan, kuzeyinde Gürcistan, batısında Artvin, güneyinde ise Kars ve Erzurum illeri bulunmaktadır. Türkiye'nin Doğu Anadolu Bölgesinin kuzey sınırında beş bin km² alana sahip Ardahan ilinde, Çıldır, Damal, Göle, Hanak ve Posof ilçeleri bulunmaktadır. Hanak ilçe merkezi, Ardahan ilinin kuzeyinde ve il merkezine yaklaşık 26 km uzaklıktadır. İlin rakımı 1800 metredir. Hanak ilçesinin ise; batısında Cin Dağı, Doğusunda Yelatan Dağı ve Oğuz Yaylaları yer almaktadır. Yüzölçümü 547 km² olan ilçede Cin Dağlarından çıkan ve ilçeyi geçen Hanak Çayı bulunmaktadır.

İklim (yağış oranı, nem, sıcaklık, rüzgâr vb.)

Yüksekliğinin fazla olmasına bağlı olarak Doğu Anadolu Bölgesi'nin en soğuk sahalarından biri olan Ardahan ilinin kışları uzun ve sert, yazları ise ılık ve yağışlı bir iklimi vardır. İl genelinde karasal iklim hâkim sürmektedir. Yıllık ortalama sıcaklık 3,7 °C dir. Yıllık ortalama yağış miktarı 574 mm'dir. Sert karasal iklim özellikleri taşıyan Hanak'ta ise yıllık ortalama sıcaklık değeri 4,04°C'dir. Kışın sıcaklık ortalaması -11,3°C iken; yaz sıcaklık ortalaması temmuz ayında en yüksek seviyesinde 15,9 olarak ölçülmüştür.

Toprak ve arazi yapısı ile ilgili bilgiler

Doğu Anadolu bölgesinin Karadeniz Bölgesine komşu olduğu Kuzeydoğu kesiminde yer alan il toprakları yüksek ve engebelidir. Ardahan ili sınırları içinde yüksekliği 3000 m'yi aşan birçok doruk vardır. Çoruh-Kelkit dağlarının en doğu kesimini oluşturan Yalnızçam Dağları Artvin il sınırı boyunca uzanır. İlin kuzeydoğu kesiminde Keldağ (3.033 m.), Doğu kesiminde ise Akbaba Dağı (3.026 m.) yer alır. İl topraklarının güney kesiminin engebeli kısımlarını ise Allahuekber Dağları ile Kısır Dağı oluşturur. İlin toprak yapısına bakıldığında çernozyom ve kestane rengi step toprak yapısına sahip olduğu görülmektedir. İlde ki arazilerin %44'ünü meralar, %18'ini tarım arazileri, %12'sini çayılar, %9'unu orman ve fundalıklar ve %17'sini de tarım dışı alanlar oluşturmaktadır.

Bitki Örtüsü

İldeki yükselti farklılığının 1500-2700 arasında olması, eğimli ya da düz arazi olması güneşe bakı farklılıklarından dolayı bitki örtüsü de çeşitlilik göstermektedir. İl genelinde Kısır Dağının çevresi hariç diğer dağların hemen hemen çoğunun kuzey yamaçları saf sarıçam ormanları ile kaplıdır. Ardahan ilinde araştırmacıların tespit ettiği ve ilgili literatürlerde geçen yaklaşık 1500 kadar bitki türüne rastlanmış olup bunlardan bazıları; sarı çiçekli orman gülü, beyaz çiçekli orman gülü, defne, kartopu, mahlep, kadıntuzluğu, çaban püskülü, ayı üzümü, kızılçık, taşgülü, iğde, üvez, muşmula, ıhlamur, gürgen, kayacık, kuşburnu, böğürtlen, ahududu, kartopu ve barut ağacıdır.

Su Kaynakları ve diğer doğal kaynaklar

Ardahan'da Ayı Gölü, Karagöl, Balık Gölü, Kanlı Göl, Ayaz Gölü, Çıldır ve Aktaş Gölleri bulunmaktadır. Aktaş Gölünün bir bölümü Gürcistan sınırları içinde yer almaktadır. Akarsuları ise Ardahan merkezinden geçen Kura Nehri, Posof Çayı ve Çıldır Karaçay dır (Ardahan İl Çevre Durum Raporu, 2009). Taş ocakları dışında ilde madencilik faaliyeti yürütülmemektedir.

7.2. Ekonomik ve Fiziksel Altyapı

Ardahan ilinde ekonomik faaliyetler büyük ölçüde tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Toplam üretim değeri içerisinde tarımsal üretim payını ifade eden, bitkisel üretim değeri, canlı hayvan değeri ve hayvansal üretim değerlerine ait Tarım ve Orman Bakanlığı 2017 yılı verileri aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.

Tablo:54. Ardahan İli Tarımsal Üretim Değerleri

Bitkisel Üretim Değeri (Ton)	Canlı Hayvan Değeri (baş)
57.810	350.729

Tarım ve hayvancılığın Ardahan ilinin temel geçim kaynağı olmasına rağmen, tarımın büyük oranda iklim koşullarına bağlı olması ilin tarımsal üretimini ve gelişmesini etkilemektedir. Ürünlerin yetiştirme süresi dikkate alındığında, yıllık dekar başına ortalama verimlilik oranının diğer illere göre oldukça düşük olduğu görülmektedir. Hammaddede maliyetlerinin yüksek olması, üretilen ürünlerden yeterince verim alınamaması tarıma duyulan ilgiyi azaltmaktadır (Topcuoğlu, 2015).

Ardahan ilinin yıllar itibarıyla ekonomik faaliyetlere göre gerçekleştirdiği ihracat rakamları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir. İhracat rakamları göz önünde bulundurulduğunda Ardahan ilinde gerçekleşen ihracatın Türkiye'nin toplam ihracatı içerisinde oldukça düşük bir paya sahip olduğu ifade edilebilir. İlin sahip olduğu iki sınır kapısı ve potansiyeli göz önünde bulundurulduğunda gerçekleştirilen dış ticaret oldukça düşük seviyededir. Gerçekleşen ihracat rakamlarının beklenenin altında gerçekleşmesi, sınır kapılarının etkin bir şekilde kullanılamamasıyla, üretim küçük ölçekli imalathanelerde yapılması ve üretim miktarının düşüklüğüyle açıklanabilir. (Topcuoğlu vd., 2016).

Ardahan'ın Dış Ticareti-2015 (1000 \$)

	İhracat	İthalat	Toplam
Ardahan	1.054	155	1.210
TRA2	220.703	115.361	336.062
Türkiye	143.838.871	207.234.359	351.073.230

Kaynak: TÜİK, Bölgesel Göstergeler

Ardahan'ın ihracat yapısı içinde imalat sanayi, madencilik ve taşocaklığı ürün gruplarından önemli bir yere sahiptir. İmalat sanayide alt ürün gruplarına bakıldığında çimento, kireç, alçı, tarım ve orman makineleri, sabun, deterjan, temizlik, kozmetik malzemeleri, madencilik ve taşocaklığı alt ürün grubunda ise tuz görülmektedir. İhraç edilen ürünleri hepsi Ardahan

dışında üretilen mallardır. İlin en önemli dış ticaret ortağı Gürcistan ülkesidir. Gürcistan'ın yanında Azerbaycan, Libya ve İran gibi ülkelere de küçük miktarlarda ihracat gerçekleştirmiştir. Gürcistan ve Azerbaycan'a yapılan ihracat toplam ihracatın %89'unu oluşturmaktadır.

Ardahan, Türkiye'nin en kuzeydoğu ucunda yer almakta olup, ilde demiryolu ve havaalanı bulunmamaktadır. En yakın demiryolu ve havaalanı 90 km mesafedeki Kars ilindedir. En yakın liman ise Artvin, Hopa limanı olup 180 km mesafededir. Ardahan ve Artvin karayolu ulaşım altyapısı bölünmüş yol ve tünel ihtiyaçları bulunmaktadır. Özellikle kış mevsiminde lojistik ulaşım oldukça güçtür. Batı illerinden malzeme getirirken ve bu illere malzeme götürürken yüksek nakliye bedelleri ortaya çıkmaktadır. Bu hususlar göz önünde bulundurulduğunda;

- Ardahan'da veya bölgede hammaddesi bulunan ürünler,
- Komşu ülkelerden daha uygun fiyatlara alınabilen hammaddelerden elde edilen ürünler,

olmak üzere 2 temel unsura dayanan üretim yapısı ortaya çıkmaktadır. Bu unsurların dışında kalan üretimlerin yüksek maliyetler nedeniyle kısa ömürlü olduğu ve sürekliliğinin olmadığı görülmüştür.

Ardahan ili sınırları içinde karayolu ulaşımı; 273 km Devlet Yolu, 90 km il yolu ile sağlanmaktadır. Ardahan'ın elektrik enerji ihtiyacını karşılayan elektrik santrali kurulu gücü 236 MW'dır. Toplam 5 adet elektrik enerji santrali bulunan Ardahan'daki elektrik santralleri yıllık yaklaşık 440 GW elektrik üretimi yapmaktadır.

Hanak ilçe merkezi, Ardahan ilinin kuzeyinde ve il merkezine yaklaşık 26 km uzaklıktadır. İlçe merkezi, Türkgözü Sınır Kapısı üzerinden Gürcistan'a bağlanan karayolu üzerinde yer almaktadır. Ancak ilçe merkezi sınırları içerisinde, bu yolun uluslararası statüsünü belirginleştirecek, tam donanıma sahip olmayan iki petrol istasyonu dışında herhangi bir tesis bulunmamaktadır. (Gevker, 2018: 143-144).

İlçe merkezi ile Ardahan arasındaki ulaşım ise sabit saatlerle çalışan araçlarla değil, genelde köylerden gelen bazı minibüslerin, ilçe merkezinde bekleyip belirli bir yolcu sayısına ulaşması sonucu hareket etmesiyle sağlanmaktadır. Hanak ilçesine bağlı 26 köyden, ilçe merkezine her gün düzenli olarak minibüsler çalışmaktadır. Büyük oranda taşımali eğitim amacıyla sabah gelen minibüsler, akşama doğru köylerine geri dönmektedir. Bunun yanında ilçe merkezinde bulunan taksiler de ilçe merkezi ile yakın ve uzak çevre arasında taşımacılık faaliyetinde bulunmaktadır (Gevker, 2018: 118).

İlçe merkezinin beslenme ve temel ihtiyaç maddelerinin temini, bağlı bulunduğu il olan Ardahan il merkezi ile Kars ve Erzurum'dan toptan olarak sağlanmaktadır. İlçe merkezinde ise nüfusun bu ihtiyaçlarını perakende olarak giderdiği bakkal, market gibi ticari merkezler çeşitlidir ve az da olsa alternatifli bir yapı göstermektedir. İlçede hayvansal gıdaların önemli bir kısmı ekonomik faaliyet grupları içinde büyük bir paya sahip olan hayvancılık faaliyetlerinden karşılanmaktadır. Büyükbaş hayvancılık faaliyetinin bir sonucu olarak üretilen et ve süt ürünleri hem ilçe merkezinin kendi ihtiyacının bir bölümünü karşılamakta hem de çevresindeki merkezlerle yürütülen ticarete, önemli bir gelir kaynağına dönüşmektedir. Büyükbaş hayvancılık faaliyeti yanında arıcılık faaliyeti sonucu ortaya çıkan ürünlerde, ilçenin beslenme ve geçiminde büyük bir öneme sahiptir. Ayrıca düşük sıcaklıklar ve yetiştirme süresi kısalığının bir

sonucu olarak, düşük verime sahip olan tarımsal üretim, kısıtlı olarak talebe cevap verebilmekte ve ihtiyacı karşılamaktan çok uzaktadır (Gevker, 2018: 113).

7.3. Sosyal Altyapı (nüfus, istihdam, gelir dağılımı, sosyal hizmetler, kültürel yapı)

2018 yılı TÜİK verilerine göre Ardahan İli nüfusu 98.907 kişidir. Kilometrekareye 19 kişi düşmektedir. 1992 yılında Kars'tan ayrılarak il statüsüne kavuşmuştur. Ardahan iline ait nüfus yapısı incelendiğinde, nüfusun büyük çoğunluğunun kırsal kesimde yaşadığı gözlemlenmektedir. Hanak ilçe merkezinde 2018 yılı verilerine göre 4030 kişi yaşamaktadır (Hanak İlçe Nüfus Müdürlüğü). Bu rakam köylerle birlikte 10346 kişiye ulaşmaktadır.

İlin ekonomisinin tarıma dayalı olması ve göç olgusu nedeniyle Ardahan, son nüfus sayımlarında negatif bir büyüme sergilemiştir. Ardahan genelinde gerçekleşen göçün büyük çoğunluğunu çalışma çağındaki bireyler oluşturmaktadır.

Hanak ilçe merkezi ve çevresinden sürekli göçlerin yanında, özellikle kış mevsiminde inşaat sektöründe çalışan erkek nüfusun gerçekleştirdiği göçler de söz konusudur. Bunun yanında, ilçe merkezi ve çevresine mevsimlik olarak Ordu, Tokat, Trabzon gibi illerden arıcılık amaçlı ve Elazığ, Diyarbakır gibi illerden ise küçükbaş hayvancılık amaçlı göçerlerin yapmış oldukları göçler mevcuttur (Gevker, 2018: 96)

Çalışma sahası ve çevresinden yurt dışına da göçler gerçekleşmiştir. Bu konuda 1960 yılından itibaren, Batı Avrupa ülkeleri başta olmak üzere, Avrupa'nın diğer ülkeleri ve Arap ülkelerine yapılan işçi göçleri temel başlıklar olmuştur. Ardahan ve Hanak'tan yurt dışına yapılan göçlerin hazırlayıcı nedenleri, genelde yurt içine yapılan göçlerle paraleldir. Kişisel bazı sebepler ve yaşam standartlarını yükseltmeye yönelik gerçekleştirilen bu göç hareketlerinin varış noktası, başta Almanya olmak üzere Fransa, Hollanda ve Belçika'dır. Ayrıca özellikle inşaat sektörü ile alakalı Libya, Suudi Arabistan ve bazı Körfez ülkelerine de az da olsa ilçeden işçi göçleri gerçekleşmiştir (Gevker, 2018: 97-98).

İlin göç vermesinin altında yatan nedenleri şu şekilde sıralamak mümkündür (Topcuoğlu, 2015);

- İklimin sert ve uzun süreli etkileri sebebiyle, tarım ve hayvancılığı dayalı olan Ardahan ekonomisinin bu durumdan etkilenmesi,
- İstihdam alanlarının sınırlı olması ve yeni çalışma sahalarının açılmaması,
- Eğitim, sağlık, ulaşım gibi temel hizmetlerin yeterli seviyede olmaması,
- Bölgede geçmişten beri süregelen güvenlik sorunu algısı yüzünden yatırım yapılmaması ve yeni çalışma sahalarının açılmaması,
- İlin sosyal yaşamı devam ettirecek gerekli rekreasyon (eğlenme ve dinlenme) alanlarına sahip olmaması,
- Bölgede ciddi bir bürokratik sirkülasyon olması dolayısıyla yapılan hizmetlerin kesintiye uğraması,
- İlde gerekli altyapı hizmetlerinin tamamlanmaması dolayısıyla günlük hayatın kesintiye uğraması,
- Geleneksel üretim sistemi olarak görülen tarım ve hayvancılık sektöründe gerekli olan gelişmenin görülmemesi dolayısıyla genç neslin bu sektörlerde çalışmaması,

- Kalifiye ve mesleki eğitim sahibi kişilerin ilde uygun çalışma alanı bulamaması.

Ardahan ilinin istihdam verilerini yıllara göre durumu aşağıdaki tabloda verilmiştir. Çalışan ve işsizlerin toplamının nüfusun kurumsal olmayan sivil nüfusa oranını gösteren işgücüne katılım oranı 2009 yılında 60,6 iken 2013 yılında 62,8'e yükselmiştir. İlde istihdam edilen nüfusun kurumsal olmayan sivil nüfus içindeki payı ise 2009 yılında 58,0 iken, 2013 yılında 59,1 olarak gerçekleşmiştir.

İstihdam, İşgücüne Katılım ve İşsizlik Oranı

Yıllar	İstihdam Oranı	İşgücüne Katılım Oranı	İşsizlik
2009	58,0	60,6	4,2
2010	51,2	55,3	7,5
2011	54,7	59,1	7,4
2012	57,3	60,0	4,4
2013	59,1	62,8	5,8

Kaynak: TÜİK, www.tuik.gov.tr, 2016.

İlde işsizlik oranı ise yıllar itibariyle Türkiye ortalamasının oldukça altında gerçekleşmiştir. İşgücüne katılım oranının artması ve işsizliğin azalması, Ardahan'da çalışma çağında ve isteğinde olan nüfusun ağırlıklı olarak sanayisi gelişmiş, iş alanlarının fazla olduğu illere göç etmesiyle açıklanabilir. Diğer taraftan il ekonomisinde yeni üretim alanlarının oluşturulamaması, işletmelerin küçük ölçekli olması ve sermaye yetersizliği istihdamın yıllar itibariyle önemli bir artış gösterememesinin nedenleri arasında gösterilebilir. (Topçuoğlu vd., 2016)

Türkiye İstatistik Kurumu'nun 2015 İşgücü istatistiği verilerine göre yılı TRA2 bölgesinde istihdam edilen %59,5'i tarım sektöründe, %12,2'i sanayi sektöründe ve %28,3'ü de hizmet sektöründe çalışmaktadır. Tarım sektörün oran çok yüksek olması bölgenin bir tarım bölgesi (Ardahan için tarıma dayalı büyükbaş hayvancılık) olmasının bir sonucudur. Modern tarım uygulamalarına geçilmesi, tarımda makineleşme ile tarım istihdam oranları hızlı bir şekilde düşmektedir. Sanayi ve özellikle hizmet sektörü istihdam oranları dünyada ve ülkemizde olduğu gibi TRA2 Bölgesinde de artmaktadır. Ancak tarımda istihdam kayıpları kadar sanayi ve hizmet sektöründe istihdam yaratılamadığı için il dışına ekonomik nedenlerle göç olmaktadır.

Ardahan'daki işletmelerin %38,4'ünün eleman temininde güçlük çektiği, aynı oranın ise Türkiye genelinde %27,2 olduğu Ardahan İşgücü Piyasası Araştırma (İPA-2016) Raporunda tespit edilmiştir.

İstihdam Edilenlerin Sektörel Dağılımı 2014-2015

Bölge Kodu	Bölge Adı	Tarım (%)		Sanayi (%)		Hizmet (%)	
		2014	2015	2014	2015	2014	2015
TR	Türkiye	21,1	20,6	27,9	27,2	51,0	52,2
TRA2	Ağrı, Ardahan, Iğdır, Kars	59,6	59,5	14,0	12,2	26,4	28,3

Kaynak: TÜİK, İşgücü İstatistikleri

7.4. Kurumsal Yapılar

1958'den önce Ardahan ilçesine bağlı bir nahiye olan Hanak, 1958'de ilçe statüsü kazanmıştır. Hanak Köylere Hizmet Götürme Birliği ise, 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu ile kurulmuştur. Üye köylere kanun ve ilgili mevzuat hükümleriyle verilen görev ve hizmetlerden Birlikçe yapılması talep edilenlerin yerine getirilmesini sağlamaktadır. Köy halkının yararına olan; ekonomik, sosyal, eğitsel, kültürel, sınaî, tesis ve hizmetler ile, üye köylerin ekonomik, sosyal kalkınmasını sağlayacak; projeler hazırlamak, bunları desteklemek, yürütmek, tarımsal sınaî ve ticari kuruluşlar kurmak, işletmek veya kuranlara ve işletenlere yardımcı olmak görevini yürütmektedir. Hanak Kaymakamlığına bağlı olarak hizmet yürütmektedir. Birlik başkanı olarak ilçe Kaymakamı görev yapmaktadır. Köylere hizmet götürme birliğinin meclisi, birlik başkanı, birlik üye köylerin muhtarları ve o ilçeden seçilen il genel meclisi üyelerinden oluşur.

Köylere hizmet götürme birliklerinin bütçesine ilişkin esas ve usuller ile muhasebe ve raporlama standartları, harcama esas ve usulleri, çerçeve hesap planı ile düzenlenecek raporların şekil, süre ve türleri ile bu birliklerin yapacakları ihalelere ilişkin esas ve usuller Maliye Bakanlığının görüşü ile İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılan yönetmelikle düzenlenmiştir. Bu kapsamda, İl Özel İdaresi bütçe gelirlerinin ne kadarının köylere hizmet götürme birliklerine aktarılacağı, Köylere Hizmet Götürme Birliklerinin sunacağı yatırım planı, yıllık çalışma programı ve uygulama projelerine göre il genel meclisince kararlaştırılmaktadır.

7.5. Çevresel Etkilerin Ön Değerlendirmesi

Doğal Buz Pisti ve Kayak Merkezi, Hanak Köylere Hizmet Götürme Birliği tarafından işletilecek olup, tesiste tüketilen gıda ve diğer kaynak atıklar uygun çöp konteynırlarında depolanarak, belli periyotlarda belediyenin çöp toplama araçları vasıtası ile alandan uzaklaştırılacaktır. Atık suların çevreye zararını minimum düzeyde tutmak için foseptik yapılarak belli dönemlerde boşaltılıp tesisten uzaklaştırılması sağlanacaktır. Uzun vadede şehir kanalizasyon şebekesine bağlantı yapılması ve Ardahan atık su arıtma tesisine iletilmesi planlanmaktadır. Merkezin bunlar dışında çevreye olumsuz etkisi beklenmemektedir.

7.6. Alternatifler, Yer Seçimi ve Arazi Maliyeti

Doğal Buz Pisti ve Kayak Merkezi, Hanak ilçesinin kuzeyinde, Atalar mahallesi, Büyük Güney mevkiinde yapılacaktır. Merkezin yapılacağı arazi maliye hazinesine ait olup, 589.476,48 m² alana sahiptir. Bu alanda yapılacak tesis yaklaşık 1230 m² olarak projelendirilmiştir. Merkezi kamu kuruluşu niteliği taşıyan Hanak Köylere Hizmet Götürme Birliği işletecek olup, arazinin Birliğe tahsis işlemlerinin yapılması planlanmaktadır. Bu nedenle arazi maliyeti gideri bulunmamaktadır.

8. TEKNİK ANALİZ VE TASARIM

8.1. Kapasite Analizi ve Seçimi

Hanak bölgesi meteoroloji verilerine göre, yıllık kar yağış miktarı ve don seviyesi incelenmiş ve tesis yapılacak bölgede Aralık-Mart ayları arasında ortalama sıcaklıkların 4 derecenin altında seyrettiği ve bu aylarda buz pistinin aktif olarak kullanılabileceği değerlendirilmiştir. Yaklaşık yedi ay kar altında olmasına rağmen Kayak pistinin kullanımı için Aralık-Mart ayları arasında yeterli kar kalınlığının sağlanacağı göz önüne alınarak işletme projeksiyonu ve kapasitesi belirlenmiştir.

Yaklaşık 1230 m² alana sahip olan Doğal Buz Pisti ve Kayak Merkezinde 4 adet otel odası, 1 restoran ve mutfak, 1 hediyelik eşya satış bölümü, kayak malzemeleri kiralama bölümü ve teras alanı yer almaktadır. Odalar 2 kişilik olarak tasarlanmış olup, toplam konaklama kapasitesi 8 kişiliktir. Restoran kapalı alanı 28, açık teras alanı ise 80 kişiye hizmet verecek kapasitede tasarlanmıştır.

Kısa vadede 20 m genişlikte tek pist kullanılacak olup, teleski hattı 1150 m uzunlukta ve saatte 150 kişi taşıyacak kapasiteye sahip olacaktır.

8.2. Alternatif Teknolojilerin Analizi ve Teknoloji Seçimi

Doğal Buz Pisti ve Kayak Merkezi Aralık-Mart ayları arasında kış sporlarına yönelik iklim koşullarından yararlanarak hizmet verecektir. İlerleyen dönemlerde buz pistinin daha uzun süreli kullanımı planlanacak olursa buna uygun yapay buz pisti ve yapay kar teknolojileri kullanarak sezon süresi uzatılabilir. Kısa vadeli planlar içinde merkezin 4 ay aktif olarak kış sporları için diğer aylarda ise doğa sporları için ziyaretçilere açık olması hedeflenmektedir.

8.3. Seçilen Teknolojinin Çevresel Etkileri, Koruma Önlemleri ve Maliyeti

Konaklama tesisi ve restoran bölümü betonarme bir yapı olup, inşaat işleri sırasında oluşabilecek her türlü atık sahadan hemen uzaklaştırılacaktır. Yapı içinde kullanılacak zemin ve duvar kaplamaları doğaya ve insan sağlığına zararsız ürünlerden seçilecektir. Kullanılacak makine ekipman en yeni teknolojilere sahip olduğundan gürültü seviyeleri çevre gereklerine uygun seviyededir. Seçilen teknolojinin olumsuz çevresel etkisi bulunmamaktadır. İşletmede atık suyun arıtılması amacı ile paket atık su arıtma tesisi kurulacaktır. Bu tesisin maliyeti inşaat maliyetlerine eklenmiştir.

8.4. Teknik Tasarım (süreç tasarımı, makine-donanım, inşaat işleri, arazi düzenleme, yerleşim düzeni, iller bazında dağılım vb.)

Toplam 1230 m² alana sahip olan Doğal Buz Pisti ve Kayak Merkezinde, 4 adet otel odası, 1 restoran ve mutfak, 1 hediyelik eşya satış bölümü, kayak malzemeleri kiralama bölümü ve teras alanı ile 12*25 m boyutunda doğal buz pisti yer almaktadır. Doğal Buz Pisti ve Kayak Merkezi için Mimari Avan projeler tamamlanmış olup, uygulama projelerinin hazırlanması için çalışmalar sürdürülecektir. Bu aşamadan sonra yapım işlerinin gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir.

Hanak kayak pisti, 1137 metre uzunluğunda 20 metre genişliğinde, maksimum eğimi %18 ve ortalama eğimi ise %12 olacak şekilde planlanmıştır. Pistin eğimini gösteren boykesit çizimi Şekil 8.2’de görülmektedir. Orta zorluk seviyesinde kayak yapmaya elverişli olarak planlanan kayak pisti ilerde pist başlangıç bölümünden dallanarak yeni kayak hattı oluşturmaya uygun bir yapıya sahiptir. Pist detaylarına ilişkin bilgiler Tablo 8.1’de verilmiştir. Pistin bulunduğu alanın rakımı 2014m dolaylarındadır.

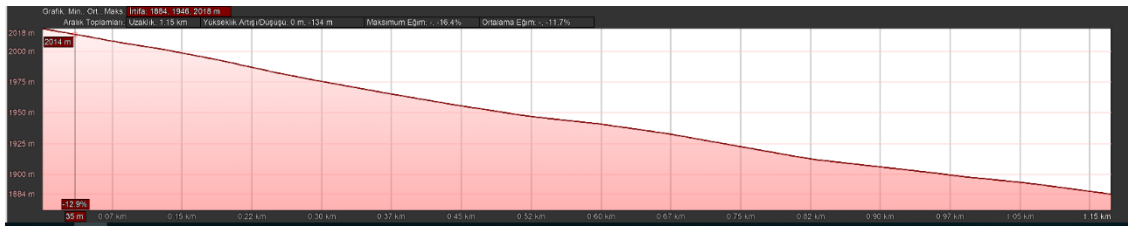
Tablo 8.1 Pist Detayları

Pist Uzunluğu	1137m
Pist Maksimum Eğimi	18%
Pist Ortalama Eğimi	12%
Pist Genişliği	20m
Lift Uzunluğu	1150m

Pist hattında, yarıçapları 70m ve 600m olarak tasarlanmış, 2 adet yatay kurp bulunmaktadır. Kurp yarıçapları ve pist eğimleri orta seviyede kayak yapmaya uygun aralıklardadır.

Şekil 8.1 Pist Üst Görünüm

Şekil 8.2 Pist Eğim Grafiği

Pist altından üst seviyesine kadar çıkacak 1150 metre uzunluğunda sandalyeli ya da t-bar lift yapılması planlanmıştır. Lift detayları, uygulama projesi aşamasında kesinleşecektir.

Konaklama tesisi yanına, 12m * 25 m boyutlarında elips şeklinde üstü açık doğal buz pisti yapılması planlanmıştır.

8.5. Yatırım Maliyetleri (inşaat, makine-donanım, il bazında dağılımı vb.)

Doğal Buz Pisti ve Kayak Merkezinde bulunan konaklama tesisi binasının, yapım-inşaat işleri ve mutfak ve odalarda kullanılacak tefrişat malzemeleri ile kayak ve buz pisti alanında kullanılacak makine ve ekipman giderleri yatırım maliyetlerini oluşturmaktadır. Arazinin maliye hazinesinden bedelsiz tahsisi planlandığı için araziye alımına yönelik bir maliyet bulunmamaktadır.

- Toplam oturma alanı 1230 m² çelik prefabrik bina ve teras alanı (konaklama, restoran ve teras bölümleri dahil)
- Çevre düzeni ve peyzaj işleri
- Buz pisti yapımı (Soğutma sistemi, pist altı borulama, zemin izolasyonu ve kenar bariyerleri)
- Kayak pisti ve telesiyej işleri
- Su deposu ve foseptik yapımı
- Paket atık su arıtma ünitesi
- Kullanılacak makine ve ekipmanlar ile tefrişat malzemeleri
 - Mutfak sıcak-soğuk servis ekipmanları ve pişirme ekipmanları (ekte detayları verilmiştir.)
 - Oda tefrişatı (mobilya, perde, halı vb)
 - Restoran ve teras alanı mobilyaları (masa-sandalye vb)
 - Buz pateni ayakkabıları (230 adet)

Proje Kalemi	Birim	Tutar/Maliyet/Tüketim
Etüt Proje Giderleri		100.000,00 TL
Konaklama/Restoran Yapı Maliyeti	1230 m2	1.000.000,00 TL
Mutfak Ekipmanları Maliyeti		170.000,00 TL
Buz Pisti Yapımı		790.000,00 TL
Buz Pateni Ayakkabıları	230 Adet	127.676,00 TL
Çevre Düzeni ve Temel İşleri		179.047,05 TL
Su Deposu ve Foseptik		245.503,67 TL
Restoran ve Dış Mobilya Ekipmanları		100.016,00 TL
Oda Ekipmanları		100.229,00 TL
Kayak Yeri/Telesiyej Yapımı	1150 m	3.500.000,00 TL
Telesiyej Çevre Düzenlemesi	1150m	150.000,00 TL
Paket Atık Su Arıtma Ünitesi	20 m3/gün	70.000,00 TL
TOPLAM		6.532,471,72 TL

9. PROJE GİRDİLERİ

9.1. Girdi İhtiyacı (ham ve yardımcı maddeler)

Doğal Buz Pisti ve Kayak Merkezinde, işletme faaliyetlerini gerçekleştirmek için enerji ihtiyacını karşılayacak elektrik girdisi ve su, yakıt ve telefon girdi ihtiyacı bulunmaktadır. Ayrıca restoran bölümünde ziyaretçilere sunulacak gıda maddeleri girdi ihtiyacını oluşturmaktadır.

Restoranda kişi başı yemek maliyetlerinin aşağıdaki gibi gerçekleşmesi beklenmektedir.

Açık büfe kahvaltı 9 TL

Çorba 3,5 TL

Etli yemekler, Izgara, Döner vb. 10 TL

Tatlılar 4 TL

Soğuk İçecekler 2 TL, Sıcak içecekler 1 TL

9.2. Girdi Fiyatları ve Harcama Tahmini

Tam kapasitede restoranda günde 120 kişiye hizmet verileceği ve tam menü sipariş edileceği varsayımı ile gıda maliyetleri aşağıdaki gibi hesaplanmıştır.

Açık büfe kahvaltı 9 TL *120 = 1080 TL

Çorba 3,5 TL*120 = 420 TL

Etli yemekler, Izgara, Döner vb. 10 TL*120 = 1200 TL

Salata 3 TL*120 = 360 TL

Tatlılar 4 TL *120 = 480 TL

Soğuk İçecekler 2 TL*120 = 240 TL

Sıcak içecekler 1 TL*120 = 120 TL

İşletmenin Aralık- Mart Ayları arasında tam kapasitede hizmet vereceği, Kasım ve Nisan aylarında talebin %40 seviyelerine düşeceği ve diğer aylarda, doğa sporları vb. aktivitelerle %15 seviyesinde seyretmesi beklenmektedir.

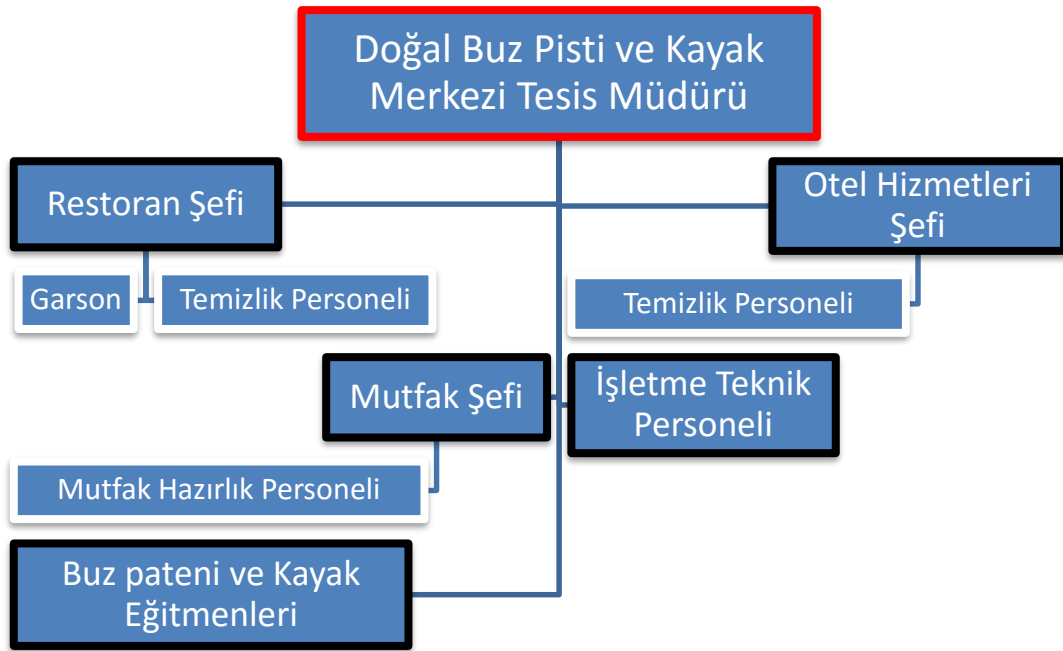
Gider Türü	Aralık- Mart arası (aylık)	Kasım	Nisan	Mayıs- Ekim arası (aylık)	Yıllık Toplam Gider
Yemek Gıda Malzemesi (Hammadde) Giderleri	117.000,00	46.800,00	46.800,00	17.550,00	666.900,00 TL
Reklam ve Tanıtım Giderleri	500,00	500,00	500,00	500,00	6.000,00 TL
İnternet	200,00	200,00	200,00	200,00	2.400,00 TL
Su	1.000,00	1.000,00	1.000,00	1.000,00	12.000,00 TL
Elektrik	25.000,00	15.000,00	15.000,00	3.000,00	148.000,00 TL
Yakıt	2.500,00	2.500,00	2.500,00	0,00	15.000,00 TL
Telefon	200,00	200,00	200,00	200,00	2.400,00 TL

10. ORGANİZASYON YAPISI, YÖNETİM VE İNSAN KAYNAKLARI

10.1. Kuruluşun Organizasyon Yapısı ve Yönetimi

Projeyi yürüten kuruluş Hanak Köylere Hizmet Götürme Birliği'dir. Hanak Kaymakamlığına bağlı olarak hizmet yürüten birliğin başkanı olarak İlçe Kaymakamı görev yapmaktadır. Köylere hizmet götürme birliğinin meclisi, birlik başkanı, birliğe üye köylerin muhtarları ve o ilçeden seçilen il genel meclisi üyelerinden oluşur. 26 köy muhtarı doğal olarak meclis üyesi, 2 il genel meclisinden üye ve kaymakamla birlikte toplam 29 üyeye sahiptir. Kaymakamlığın Yazı İşleri Müdürü görevlendirme ile Birlik müdürlüğünü ve Sosyal Yardım ve İnceleme Görevlisi ise birlik saymanlığını yürütmektedir.

Doğal Buz Pisti ve Kayak Merkezinde görev alması planlanan çalışanların organizasyondaki yeri aşağıdaki gibidir.

10.2. Organizasyon ve Yönetim Giderleri (genel giderler vb.)

Organizasyon ve yönetim faaliyetleri Doğal Buz Pisti ve Kayak Merkezi Tesis Müdürü tarafından yürütülecek olup, Köylere hizmet götürme birliğine bağlı çalışacak ve denetlenecektir. Buna ilişkin giderler insan gücü ihtiyacı ve mali tablolarda genel giderler başlığında göz önüne alınmıştır.

10.3. İnsan Gücü İhtiyacı ve Tahmini Giderler

Merkezde, tesis müdürü ve teknik personel dışında restoran ve konaklama hizmetleri ile spor hizmetlerini gerçekleştirmek için personele ihtiyaç bulunmaktadır.

Restoran hizmetlerinde; 2 garson, 1 şef, 1 temizlik personeli, 1 mutfak şefi ve 1 mutfak hazırlık personeli olmak üzere, 6 kişi

Konaklama hizmetlerinde; Resepsiyon ve otel idaresinden sorumlu 1 şef ile 1 temizlik personeli olacak şekilde 2 kişi

Spor hizmetlerinde; 1 buz pateni eğitmeni ve 2 kayak eğitmeni olmak üzere 3 kişinin istihdam edilmesi planlanmaktadır.

2019 yılı asgari ücret aylık (sigorta dahil) işveren maliyeti: 3.006,12 TL

Asgari ücretli çalışan maliyeti: 5 * 3.006,12 = 15.030,60 TL

3 adet şef, teknik personel ve 3 adet eğitimcinin maliyeti: 7 * 4.000,00 = 28.000,00 TL

Tesis müdürü maliyeti: 1*5.000,00 = 5.000,00 TL

Toplam aylık insan gücü maliyeti: 48.030,60 TL

11. PROJE YÖNETİMİ VE UYGULAMA PROGRAMI

11.1. Proje Yürütücüsü Kuruluşlar ve Teknik Kapasiteleri

Projeyi yürüten kuruluş Hanak Köylere Hizmet Götürme Birliği'dir. Kaymakamlığa bağlı olarak hizmet vermektedir. Birlik başkanlığını ilçe Kaymakamı yürütmektedir. Gerekli hallerde birlik ihtiyacı kadar personel istihdam etmektedir.

Hanak Köylere Hizmet Götürme Birliği projeyi yürütecek ve işletme aşamasında sürdürülebilirliğini sağlayacak kapasiteye ve insan kaynağına sahiptir.

11.2. Proje Organizasyonu ve Yönetim

Proje organizasyonu Hanak Köylere Hizmet Götürme Birliği Başkanlığınca gerçekleştirilecektir.

Doğal Buz Pisti ve Kayak Merkezi Tesis Müdürünce yönetilecek ve Birlik Başkanlığınca denetlenecektir. Spor faaliyetleri için Gençlik Spor İl Müdürlüğü ile sürekli iletişim halinde olunacak, gerekli durumlarda Kültür ve Turizm Müdürlüğünden destek alınacaktır.

11.3. Proje Uygulama Programı (Termin Planı)

Proje kapsamında, uygulama programı aşağıda verilmiş olup, proje ekibinin kurulması ile proje arazisinin maliye hazinesinden bedelsiz tahsisini gerçekleştirmek için kurumlar arası prosedürlere uygun olarak işlemler yapılacaktır.

Doğal Buz Pisti ve Kayak Merkezine ait uygulama projeleri çizilecek bu kapsamda mimari, elektrik, mekanik ve statik projeler hazırlanacaktır.

Projeler üzerinden belirlenecek kesin yapı maliyetini karşılamak için kaynak bulunacaktır. Bulunan mali kaynak ile yapım işleri, makine ekipman ve tefrişat tedariki gerçekleştirilerek işletme faaliyete açılacaktır.

Proje uygulama programına yönelik tablo aşağıda verilmiştir.

Doğal Buz Pisti ve Kayak Merkezi Proje Uygulama Programı												
Faaliyetler	2020				2021				2022			
	0-3	4-6	7-9	10-12	0-3	4-6	7-9	10-12	0-3	4-6	7-9	10-12
Proje ekibinin kurulması												
Proje alanın Maliye Hazinesinden tahsisinin sağlanması												
Uygulama Projelerinin Çizilmesi												
Projeye mali kaynak sağlanması												
Yapım işlerinin ihale edilmesi												
Yapım işlerinin gerçekleştirilmesi												
Teleski hattının kurulması												
Makine ekipmanların temini ve montajı												
Tefrişatın temini												
Çalışanların istihdamı için ilan ve işe alma işlemlerinin yapılması												

12. İŞLETME DÖNEMİ GELİR VE GİDERLERİ

12.1. Üretimin ve/veya Hizmetin Fiyatlandırılması

Doğal Buz Pisti ve Kayak Merkezinde konaklama ve ağırlama hizmetleri, kış sporları eğitimleri, kayak sporu ve buz pateni sporu yapma imkanlarının sunulması hedeflenmektedir. Tam kapasitede beklenen hizmet istatistikleri aşağıdaki gibidir.

Tam kapasitede restoran bölümünde 120 kişi yemek hizmeti, 8 kişi ise konaklama hizmeti alabilecektir.

Telesiyej hattında tam kapasitede saatte 100 kişi taşınabilmektedir. Tesise günde 300 kişinin geleceği varsayılmıştır. Tesise giriş dahil telesiyej ücreti 20 TL

Tam kapasitede, buz pateni pistinden tek seferde 15 kişinin 1 saat faydalanacağı ve günde 15*8 = 120 kişinin pisti kullanması beklenmektedir.

Kayak ekipmanlarının 1 saat süresince en fazla 15 kişinin faydalanacağı şekilde kiralanması beklenmektedir. $15 \times 8 = 120$ kişi kiralama yapabilecektir.

Kış sporları eğitim ücretleri kayak ve buz pateni eğitimleri için eşit belirlenmiş ve 1 saatlik süresi 50 TL olarak hesaplanmıştır.

12.2. İşletme Gelir ve Giderlerinin Tahmin Edilmesi

Tam kapasitede Buz Pateni ve Kayak Eğitim Gelirleri

Hizmet	Fiyat (TL)	Öğrenci Sayısı (ay)	Toplam Tutar (TL)
Buz pateni eğitimleri	50	8*30	12.000,00
Kayak eğitimleri	50	16*30	24.000,00
TOPLAM GELİR			36.000,00 TL

Tam kapasitede Aylık Konaklama ve Telesiyaj Gelirleri

Hizmet	Fiyat (TL)	Misafir Sayısı (ay)	Toplam Tutar (TL)
Konaklama hizmetleri	100	8*30	24.000,00
Telesiyaj hizmetleri	20	300*30	180.000,00
Kiralama Hizmetleri	50	120 *30	180.000,00
TOPLAM GELİR			384.000,00 TL

Tam kapasitede Restoran Gelirleri

Restoranda sunulan yemek çeşitlerinin satış fiyatları ve gelirleri aşağıda verilmiştir.

Açık büfe kahvaltı 40 TL *120 = 4.800 TL

Çorba 12 TL*120 = 1.440 TL

Etli yemekler, Izgara, Döner vb. 40 TL*120 = 4.800 TL

Salata 18 TL*120 = 2.160 TL

Tatlılar 16 TL*120 = 1.920 TL

Soğuk içecekler 8 TL*120 = 960 TL

Sıcak içecekler 4 TL*120 = 480 TL

Toplam günlük gelir = 16.560 TL

TOPLAM AYLIK GELİR: 16.560 TL * 30 gün = 496.800,00 TL /Ay Gıda gelirleri

İşletmenin Aralık- Mart Ayları arasında tam kapasitede hizmet vereceği, Kasım ve Nisan aylarında talebin %40 seviyelerine düşeceği ve diğer aylarda, doğa sporları vb. aktivitelerle %15 seviyesinde seyretmesi beklenmektedir.

TESİSİN YILLIK GELİRİ

Gelir Türü	Aralık-Mart arası (aylık)	Kasım	Nisan	Mayıs-Ekim arası (aylık)	Yıllık Gider	Toplam
Konaklama ve Telesiyej Gelirleri	384.000,00	153.600,00	153.600,00	57.600,00	2.188.800,00 TL	
Buz Pateni ve Kayak Eğitimi Gelirleri	36.000,00	14.400,00	14.400,00	0,00	172.800,00 TL	
Restoran Gelirleri	496.800,00	198.720,00	198.720,00	74.520,00	2.831.760,00 TL	
TOPLAM						5.193.360,00 TL

Proje işletme projeksiyonu 15 yıl için yapılmıştır. Yıllık işletme gelirleri ve giderleri, işletme süresinde enflasyon oranında artırılmıştır. Enflasyonun her yıl bir önceki yıla göre %12 arttığı kabul edilmiştir.

GELİR TÜRÜ	1. Yıl	2. Yıl	3. Yıl	4. Yıl	5. Yıl	6. Yıl	7. Yıl	8. Yıl
Kapasite Kullanım Oranı	%0	%0	%30	%50	%70	%100	%100	%100
Konaklama ve Telesiyej Gelirleri	0	0	656.640	1.094.400	1.532.160	2.188.800	2.188.800	2.188.800
Buz Pateni ve Kayak Eğitimi Gelirleri	0	0	51.840	86.400	120.960	172.800	172.800	172.800
Restoran Gelirleri	0	0	849.528	1.415.880	1.982.232	2.831.760	2.831.760	2.831.760
Enflasyon artışı	12,00%	13,44%	15,05%	16,86%	18,88%	21,15%	23,69%	26,53%
Enflasyonlu Toplam Tutar	0	0	3.034.480,25	4.321.706,46	6.291.755,64	6.423.666,98	6.571.158,41	6.736.307,26

GELİR TÜRÜ	9. Yıl	10. Yıl	11. Yıl	12. Yıl	13. Yıl	14. Yıl	15. Yıl
Kapasite Kullanım Oranı	%100	%100	%100	%100	%100	%100	%100
Konaklama ve Telesiyej Gelirleri	2.188.800	2.188.800	2.188.800	2.188.800	2.188.800	2.188.800	2.188.800
Buz Pateni ve Kayak Eğitimi Gelirleri	172.800	172.800	172.800	172.800	172.800	172.800	172.800
Restoran Gelirleri	2.831.760	2.831.760	2.831.760	2.831.760	2.831.760	2.831.760	2.831.760
Enflasyon artışı	29,71%	33,28%	37,27%	41,74%	46,75%	52,36%	58,65%
Enflasyonlu Toplam Tutar	6.921.710,21	7.128.925,27	7.361.068,46	7.621.193,48	7.912.533,50	8.238.834,32	6.921.710,21

İşletme Sermayesi

Enflasyonun Her yıl bir önceki yıla göre %12 arttığı kabul edilmiştir.

İşletme Gider Kalemleri	İşletme Sermayesi	2.Yıl	3.Yıl	4. Yıl	5. Yıl	6. Yıl	7. Yıl	8. Yıl	9. Yıl	10. Yıl	11. Yıl	12. Yıl	13. Yıl	14. Yıl	15. Yıl
Hammadde	0,00	0,00	200.070,00	333.450,00	466.830,00	666.900,00	666.900,00	666.900,00	666.900,00	666.900,00	666.900,00	666.900,00	666.900,00	666.900,00	666.900,00
Personel Giderleri (Sigorta Dahil)	72.045,90	0,00	576.367,20	576.367,20	576.367,20	576.367,20	576.367,20	576.367,20	576.367,20	576.367,20	576.367,20	576.367,20	576.367,20	576.367,20	576.367,20
Pazarlama-Satış Giderleri	1.500,00	6.000,00	6.000,00	6.000,00	6.000,00	6.000,00	6.000,00	6.000,00	6.000,00	6.000,00	6.000,00	6.000,00	6.000,00	6.000,00	6.000,00
Elektrik	0,00	0,00	44.400,00	74.000,00	103.600,00	148.000,00	148.000,00	148.000,00	148.000,00	148.000,00	148.000,00	148.000,00	148.000,00	148.000,00	148.000,00
Su	0,00	0,00	3.600,00	6.000,00	8.400,00	12.000,00	12.000,00	12.000,00	12.000,00	12.000,00	12.000,00	12.000,00	12.000,00	12.000,00	12.000,00
Yakıt (Isınma-Aidat)	0,00	0,00	4.500,00	7.500,00	10.500,00	15.000,00	15.000,00	15.000,00	15.000,00	15.000,00	15.000,00	15.000,00	15.000,00	15.000,00	15.000,00
Mali Müşavir Ücreti	3.000,00	12.000,00	12.000,00	12.000,00	12.000,00	12.000,00	12.000,00	12.000,00	12.000,00	12.000,00	12.000,00	12.000,00	12.000,00	12.000,00	12.000,00
Hukuk Müşaviri Ücreti	3.000,00	12.000,00	12.000,00	12.000,00	12.000,00	12.000,00	12.000,00	12.000,00	12.000,00	12.000,00	12.000,00	12.000,00	12.000,00	12.000,00	12.000,00
Telefon	600,00	2.400,00	2.400,00	2.400,00	2.400,00	2.400,00	2.400,00	2.400,00	2.400,00	2.400,00	2.400,00	2.400,00	2.400,00	2.400,00	2.400,00
Kırtasiye Giderleri	3.000,00	12.000,00	12.000,00	12.000,00	12.000,00	12.000,00	12.000,00	12.000,00	12.000,00	12.000,00	12.000,00	12.000,00	12.000,00	12.000,00	12.000,00
Paketleme Giderleri	0,00	0,00	720,00	1.200,00	1.680,00	2.400,00	2.400,00	2.400,00	2.400,00	2.400,00	2.400,00	2.400,00	2.400,00	2.400,00	2.400,00
İdari Harcamalar	2.500,00	10.000,00	10.000,00	10.000,00	10.000,00	10.000,00	10.000,00	10.000,00	10.000,00	10.000,00	10.000,00	10.000,00	10.000,00	10.000,00	10.000,00
Nakliye Gideri	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Bakım-Onarım	750,00	3.000,00	3.000,00	3.000,00	3.000,00	3.000,00	3.000,00	3.000,00	3.000,00	3.000,00	3.000,00	3.000,00	3.000,00	3.000,00	3.000,00
Genel Giderler (%1)	143,50	574,00	8.870,57	10.559,17	12.247,77	14.780,67	14.780,67	14.780,67	14.780,67	14.780,67	14.780,67	14.780,67	14.780,67	14.780,67	14.780,67
Beklenmeyen Giderler (%5)	724,68	2.898,70	44.796,39	53.323,82	61.851,25	74.642,39	74.642,39	74.642,39	74.642,39	74.642,39	74.642,39	74.642,39	74.642,39	74.642,39	74.642,39
Toplam Tutar	87.264,08	60.872,70	940.724,16	1.119.800,19	1.298.876,22	1.567.490,27	1.567.490,27	1.567.490,27	1.567.490,27	1.567.490,27	1.567.490,27	1.567.490,27	1.567.490,27	1.567.490,27	1.567.490,27
Enflasyon artışı	12,00%	13,44%	15,05%	16,86%	18,88%	21,15%	23,69%	26,53%	29,71%	33,28%	37,27%	41,74%	46,75%	52,36%	58,64%
Enflasyonlu Toplam Tutar	97.735,76	69.053,99	1.082.303,15	1.308.598,50	1.544.104,05	1.899.014,46	1.938.828,71	1.983.345,43	2.033.191,62	2.089.151,03	2.151.693,89	2.221.760,70	2.300.273,15	2.388.207,10	2.486.693,12
Dönem Sonu Stok	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
TOPLAM TUTAR	97.735,76	69.053,99	1.082.303,15	1.308.598,50	1.544.104,05	1.899.014,46	1.938.828,71	1.983.345,43	2.033.191,62	2.089.151,03	2.151.693,89	2.221.760,70	2.300.273,15	2.388.207,10	2.486.693,12

13. TOPLAM YATIRIM TUTARI VE YILLARA DAĞILIMI

13.1. Toplam Yatırım Tutarı (iç ve dış para olarak)

SABİT YATIRIM TUTARI

Yatırım Kalemleri	Tutar (TL)	Giderle İlgili Açıklama
Etüt Proje Giderleri	100.000,00	Bina inşaatının uygulama projeleri (Keşif, metraj, plan, harita ve çizim) ve zemin etüt maliyetidir.
Arazi Alım Giderleri	0,00	Arazi-arsa alımı yapılmayacaktır
Bina Yapımı	2.562.226,72	Tesis yapım maliyetidir.
Makine-Ekipman ve Tefrişatlar (montaj dahil fiyat)	3.870.245,00	Telesiyej, Makine, ekipman, tefrişat ve donanımların KDV hariç tutarlarıdır.
Taşıt Alım Giderleri	0,00	Taşıt alımı bulunmamaktadır.
Montaj Giderleri	0,00	Makine fiyatına montaj bedeli dahildir.
Sabit Yatırım Toplamı	6.532.471,72	

14. PROJENİN FİNANSMANI

14.1. Yürütücü ve İşletmeci Kuruluşların Mali Yapısı

Hanak Köylere Hizmet Götürme Birliği bir kamu kuruluşu olup, Hanak Kaymakamlığına bağlı olarak hizmet yürütmektedir. 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanununa göre kurulmuştur ve tüm mali işlemlerini bu kanuna uygun şekilde yerine getirmektedir.

15. PROJE ANALİZİ

15.1. Finansal Analiz

Finansal analizin amacı projeyi işletecek idare açısından karlılık düzeyini ortaya koymaktır. Nakit girdi ve çıktılar ile amortismanlar hesaba katılmıştır. Yatırım bedelinin %30'u için kredi alınması ve kredi için faiz desteğinden yararlanılması, ayrıca yatırım tutarının %50'si için bölgesel destekler ve ajans hibe desteklerinden yararlanılması planlanarak finans projeksiyonu gerçekleştirilmiştir.

Projenin indirgeme faktörü 10 olarak alınmıştır. Bu kapsamda gelir gidere göre yapılan finansal analizde ilk iki yıl kuruluş aşaması olarak ele alınmış; ilk iki yıl için sadece yapım ve makine ekipman giderleri göz önünde bulundurulmuştur. 3. yıl işletmeye geçiş yılı olarak analiz edilmiştir. Bu kapsamda yapılan analizde proje işletmeye geçtikten sonra, 9. yılda yatırımı karşılamaktadır. Projenin diğer alanlardaki sosyal ve ekonomik faydası yüksektir ve kamu yararı içermektedir. Bu nedenle proje diğer alanlarda yaratacağı ekonomik fayda nedeni ile yatırıma değer görülmektedir.

KDV Ödemeleri

KDV Türleri/Yıllar	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Hesaplanan KDV	0	0	322.648	546.206	777.907	1.132.516	1.156.260	1.182.809	1.212.535	1.245.908	1.283.207	1.324.992	1.371.815	1.424.256	1.482.990
İndirilecek KDV	719.268	12.430	90.939	131.586	173.890	237.645	244.811	252.824	261.796	271.869	283.127	295.739	309.871	325.699	343.427
Ödenecek KDV	0	0	0	-85.368	604.017	894.872	911.449	929.984	950.739	974.039	1.000.080	1.029.253	1.061.944	1.098.557	1.139.564
Devreden KDV	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Hesaplanan KDV tutarı, Nakit Akım Hesabı tablosundaki satış gelirleri toplamının %18 olarak varsayılan KDV oranı ile çarpımı sonucu elde edilmiştir.

İndirilecek KDV tutarı, sabit yatırım tutarı ile (arazi alım giderleri ve bina yapım maliyeti hariç olmak üzere) ile işletme sermayesi toplamının (personel giderleri, ambalaj-paketleme giderleri ve sigorta giderleri hariç olmak üzere) %18 olarak varsayılan KDV oranı ile çarpımı sonucu elde edilmiştir.

Ödenecek KDV tutarı, hesaplanan KDV tutarından aynı yılın indirilecek KDV tutarının ve önceki yılın devreden KDV tutarının çıkarılması ile elde edilmiştir. Bir dönemde indirilemeyen ve gelecek döneme devredilen katma değer vergisinin takip edildiği Devreden KDV hesabı, indirilecek KDV tutarının hesaplanan KDV tutarından büyük olduğu durumda mahsuplaşma gerçekleşene kadar ödenecek KDV "0" olarak alınmıştır.

Sabit Yatırım ve İşletme Sermayesi KDV tutarı KDV tablosundaki İndirilecek KDV toplamından alınmıştır.

TOPLAM YATIRIM İHTİYACI	Tutar
Sabit Yatırım Tutarı	6.532.472
İşletme Sermayesi	97.736
Sabit Yatırım ve İşletme Sermayesi KDV	719.268
Toplam Yatırım Tutarı	7.349.476
Finansman Kaynakları	
Öz Kaynak	1.306.494
Destek ve Krediler	5.225.977

NAKİT AKIŞ TABLOSU

Nakit Girişleri / Yıllar	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Dönem Başı Nakit Mevcudu	0	-817.004	-898.488	43.406	2.269.277	5.046.880	9.439.621	13.924.459	18.512.272	23.215.388	28.047.947	33.025.178	38.164.486	43.485.406	49.009.733
Kredi Tutarı	1.959.742	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Öz Kaynak	1.306.494	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Destekler	3.266.236	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Satış Gelirleri Toplamı	0	0	1.792.488	3.034.480	4.321.706	6.291.756	6.423.667	6.571.158	6.736.307	6.921.710	7.128.925	7.361.068	7.621.193	7.912.533	8.238.834
Hesaplanan KDV	0	0	322.648	546.206	777.907	1.132.516	1.156.260	1.182.809	1.212.535	1.245.908	1.283.207	1.324.992	1.371.815	1.424.256	1.482.990
Nakit Girişleri Toplamı	6.532.472	-817.004	1.216.648	3.624.093	7.368.891	12.471.151	17.019.548	21.678.426	26.461.115	31.383.006	36.460.079	41.711.239	47.157.494	52.822.196	58.731.557
Nakit Çıkışları / Yıllar	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Sabit Yatırım Tutarı	6.532.472	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
İşletme Sermayesi	97.736	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
İşletme Giderleri Toplamı	0	69.054	1.082.303	1.308.599	1.544.104	1.899.014	1.938.829	1.983.345	2.033.192	2.089.151	2.151.694	2.221.761	2.300.273	2.388.207	2.486.693
İndirilecek KDV	719.268	12.430	90.939	131.586	173.890	237.645	244.811	252.824	261.796	271.869	283.127	295.739	309.871	325.699	343.427
Ödenecek KDV	0	0	0	-85.368	604.017	894.872	911.449	929.984	950.739	974.039	1.000.080	1.029.253	1.061.944	1.098.557	1.139.564
Kredi Faiz Ödemeleri	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kredi Anapara Ödemeleri	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nakit Çıkışları Toplamı	7.349.476	81.484	1.173.242	1.354.816	2.322.011	3.031.530	3.095.089	3.166.154	3.245.727	3.335.059	3.434.900	3.546.753	3.672.088	3.812.463	3.969.683
Dönem sonu nakit mevcudu	-817.004	-898.488	43.406	2.269.277	5.046.880	9.439.621	13.924.459	18.512.272	23.215.388	28.047.947	33.025.178	38.164.486	43.485.406	49.009.733	54.761.874

AMORTİSMAN TABLOSU

Maddi Duran Varlıklar Amortismanı				
Yatırım Harcamaları	Ekonomik Ömür (Yıl)	Amortisman Oranı	FİYAT	TUTAR
Taşıt Alım Giderleri	5	20%	0,00	0,00
Bina Yapımı	50	2%	2.562.226,72	51.244,53
Makine-Ekipman ve Tefrişatlar	5	20%	3.870.245,00	774.049,00
Faiz Amortismanları	5	20%	0,00	0,00
Demirbaşlar	5	20%	0,00	0,00
Toplam		12,83%	6.432.471,72	825.293,53

KARLILIK DURUM TABLOSU

Yıllar	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Tüm Gelirler Toplamı	0	0	1.792.488	3.034.480	4.321.706	6.291.756	6.423.667	6.571.158	6.736.307	6.921.710	7.128.925	7.361.068	7.621.193	7.912.533	8.238.834
Giderler Toplamı	0	69.054	1.082.303	1.308.599	1.544.104	1.899.014	1.938.829	1.983.345	2.033.192	2.089.151	2.151.694	2.221.761	2.300.273	2.388.207	2.486.693
Amortismanlar	0	825.294	825.294	825.294	825.294	825.294	825.294	825.294	825.294	825.294	825.294	-1.820.464	0	0	0
Faiz Ödemesi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vergi Öncesi Kar (Brüt Kar/Zarar)	0	-894.348	-115.108	900.588	1.952.309	3.567.448	3.659.545	3.762.519	3.877.822	4.007.266	4.151.938	6.959.771	5.320.920	5.524.326	5.752.141
Kurumlar Vergisi	0	-178.870	-23.022	180.118	390.462	713.490	731.909	752.504	775.564	801.453	830.388	1.391.954	1.064.184	1.104.865	1.150.428
Vergi Sonrası Kar (Net Kar/Zarar)	0	-715.478	-92.087	720.471	1.561.847	2.853.958	2.927.636	3.010.016	3.102.258	3.205.813	3.321.550	5.567.817	4.256.736	4.419.461	4.601.713
Amortismanlar	0	825.294	825.294	825.294	825.294	825.294	825.294	825.294	825.294	825.294	825.294	-1.820.464	0	0	0
İşletme Sermayesi	97.736	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sabit Yatırım	6.532.472	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Toplam Yatırım KDV Tutarı	1.193.437	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Net Nakit Akımlar	-7.823.645	109.816	733.207	1.545.764	2.387.141	3.679.252	3.752.929	3.835.309	3.927.551	4.031.106	4.146.844	3.747.353	4.256.736	4.419.461	4.601.713

NET BUGÜNKÜ DEĞER

Yıllar	1	2,00	3,00	4,00	5,00	6,00	7,00	8,00	9,00	10,00	11,00	12,00	13,00	14,00	15,00
Net Nakit Akımlar	-7.823.645	109.816	733.207	1.545.764	2.387.141	3.679.252	3.752.929	3.835.309	3.927.551	4.031.106	4.146.844	3.747.353	4.256.736	4.419.461	4.601.713
Toplam Net Nakit Akımlar	-4.589.404	- 4.479.588	- 3.746.382	- 2.200.618	186.523	3.865.775	7.618.704	11.454.013	15.381.564	19.412.670	23.559.514	27.306.868	31.563.604	35.983.065	40.584.778
İndirgenmiş Net Nakit Akımlar	-4.589.404	- 4.072.353	- 3.096.183	- 1.653.357	127.398	2.400.342	4.300.560	5.877.720	7.175.613	8.232.867	9.083.213	9.570.891	10.057.137	10.423.012	10.687.240
Toplam NBD (5 Yıllık)	-13.283.899														
Toplam NBD (10 Yıllık)	14.703.203														
Toplam NBD (15 Yıllık)	64.524.695														
İndirgeme Oranı (%10)	1,00	1,10	1,21	1,33	1,46	1,61	1,77	1,95	2,14	2,36	2,59	2,85	3,14	3,45	3,80

AYRINTILI TAHMİNİ GELİR TABLOSU

GELİR TABLOSU	CARİ DÖNEM		
	2019	2020	2021
A - Brüt Satışlar	0,00	0,00	1.792.488,20
1- Yurtiçi Satışlar	0,00	0,00	1.792.488,20
2- Yurtdışı Satışlar	0,00	0,00	0,00
3- Diğer Gelirler (GMKA desteği)	0,00	0,00	0,00
B - Satış İndirimleri	0,00	0,00	0,00
1- Satıştan İadeler (-)	0,00	0,00	0,00
2- Satış İskontoları (-)	0,00	0,00	0,00
3-Diğer İndirimler (-)	0,00	0,00	0,00
C - Net Satışlar	0,00	0,00	1.792.488,20
D- Satışların Maliyeti (-)	0,00	0,00	289.692,00
1- Satılan Mamullerin Maliyeti (-)	0,00	0,00	289.692,00
2- Satılan Ticari Mallar Maliyeti (-)	0,00	0,00	0,00
3- Satılan Hizmet Maliyeti (-)	0,00	0,00	0,00
4- Diğer Satışların Maliyeti (-)	0,00	0,00	0,00
Brüt Satış Karı veya Zararı	0,00	0,00	1.502.796,20
E - Faaliyet Giderleri	87.264,08	60.872,70	739.934,16
1 - Araştırma Ve Geliştirme Giderleri (-)	0,00	0,00	0,00
2 - Pazarlama Satış Ve Dağıtım Giderleri (-)	1.500,00	6.000,00	6.000,00
3 - Genel Yönetim Giderleri (-)	85.764,08	54.872,70	733.934,16
Faaliyet Karı veya Zararı	-87.264,08	-60.872,70	762.862,04
F - Diğer Faal. Olağan Gelir ve Karlar	0,00	0,00	0,00
1 - İştiraklerden Temettü Gelirleri	0,00	0,00	0,00
2 - Bağlı Ortaklıklardan Temettü Gelirleri	0,00	0,00	0,00
3 - Faiz Gelirleri	0,00	0,00	0,00
4 - Komisyon Gelirleri	0,00	0,00	0,00
5 - Kambiyo Karları	0,00	0,00	0,00
6 - Konusu Olmayan Karşılıklar	0,00	0,00	0,00
7 - Reeskont Faiz Geliri	0,00	0,00	0,00
8 - Faal. İle İlgili Diğer Olağan Gelir ve Karlar	0,00	0,00	0,00
G - Diğer Faal. Olağan Gider ve Zararlar (-)	0,00	0,00	0,00
1 - Karşılık Giderleri	0,00	0,00	0,00
2 - Kambiyo Zararları	0,00	0,00	0,00
3 - Reeskont Faiz Gideri	0,00	0,00	0,00
4 - Diğer Olağan Gider Ve Zararlar	0,00	0,00	0,00

H - Finansman Giderleri	0,00	0,00	0,00
1 - Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri	0,00	0,00	0,00
2 - Orta ve Uzun Vadeli Borçlanma Giderleri	0,00	0,00	0,00
Olağan Kar veya Zarar	-87.264,08	-60.872,70	762.862,04
I- Olağan dışı Gelir ve Karlar	0,00	0,00	0,00
1- Önceki Dönem Gelir ve Karları	0,00	0,00	0,00
2- Diğer Olağan dışı Gelir ve Karlar	0,00	0,00	0,00
J- Olağan dışı Gider ve Zararlar	0,00	0,00	0,00
1- Çalışmayan Kısım Gider ve Zararları (-)	0,00	0,00	0,00
2- Önceki Dönem Gider ve Zararları (-)	0,00	0,00	0,00
3- Diğer Olağan Dışı Gider ve Zararlar (-)	0,00	0,00	0,00
Dönem Karı veya Zararı	-87.264,08	-60.872,70	762.862,04
K- Dönem Karı Vergi ve Diğer Yasal Yükümlülük Karşılıkları (-)	0,00	-178.869,51	-23.021,70
Geçmiş Yıl Zarar Mahsubu	0,00	-87.264,08	26.391,38
K- Dönem Karı Vergi ve Diğer Yasal Yükümlülük Karşılıkları (-)	0,00	-178.869,51	-23.021,70
Dönem Net Karı veya Zararı (-)	-87.264,08	117.996,81	785.883,74

15.2. Ekonomik Analiz

Projenin bölgesel, sosyoekonomik faydaları sosyal analiz ve diğer ekonomik etkiler başlığında verilmiştir.

15.2.1. Projenin Diğer Ekonomik Etkileri (katma değer etkisi vb.)

Turizm sektörünün, bölgesel kalkınma ve kaynakların etkin kullanımı konusunda büyük bir yeri ve önemi vardır. Özellikle bölgelerarası dengesizliğin giderilmesinde turizm sektörü, tarım ve sanayide yeterli kaynak ve gelişme imkanına sahip olmayan ama zengin bir turistik arz verilerine sahip bölgelerin, planlı ve etkin turizm politikaları uygulamaları sonucunda turistik yönden dengeli bir şekilde kalkınmalarını sağlar.

Ülkemizde, sanayileşme imkanına sahip olmayan bölgelerimizin gelişmesi ve kalkınması, bu bölgelerin sahip olduğu turistik arz olanaklarının değerlendirilmesiyle mümkündür. Ekonomik yönden az gelişmiş bölgelerimiz, otel işletmeleri, yiyecek-içecek işletmeleri, tatil köyleri, moteller, seyahat işletmeleri ve sektörü doğrudan ve dolaylı olarak ilgilendiren (hediyelik eşya satan yerler, dericiler, kuyumcular, manav, süpermarketler vb.) diğer işletmeleri aracılığı ile turizmden elde ettikleri gelirlerle ekonomik gelişmelerini destekleyebilmektedirler (Çeken, 2003:148).

Proje ile aşağıda sıralanan ekonomik etkilerin ve katma değerlerin meydana gelmesi beklenmektedir.

- Turizm sayesinde ihracı mümkün olmayan, jeoekonomik varlıklar, sosyokültürel varlık, değer ve olaylar ile spesifik bazı hizmetler bölge için döviz kaynağı haline gelecektir.
- Yeni turizm ve altyapı yatırımları yapılacak, girişim sayısı artacaktır.

- Bölgenin ekonomik gelişmesine paralel olarak göç oranlarında düşüş gerçekleşecektir.
- Turizm sektörüne paralel olarak turizmin gelir etkisinin artması, tarım sektöründe üretim kalitesinin artmasını, standardizasyonun sağlanmasını ve kaliteli ürünün gerçek değerini bulmasını sağlayacaktır.
- Turizmin geliştiği bölgelerde aynı zamanda bölgede bir çevre bilincinin gelişmesi de gözlemlendiğinden ilde çevre konusunda farkındalık artacaktır.

15.3. Sosyal Analiz

15.3.1. Sosyal Fayda-Maliyet Analizi

Proje ile turizm kapasitesinde ve gelirlerinde artış gerçekleşecek, ilin tanınırlığı artacak, sporcu sayısı ve spora ilgi artacak ve bölgenin ekonomik gelişmesine katkı sağlanacaktır. Tüm bunlar bölgenin ekonomik ve sosyal refah düzeyinin de artmasına neden olacaktır. Aynı zamanda bölgedeki diğer turizm işletmelerinin kalitesinin artmasına da katkı sağlayacaktır. Yenilikçilik ve sosyokültürel kalkınmanın ekonomik katma değer hesaplaması ölçülebilirlik sorunundan dolayı projenin sosyal fayda-maliyet analizi yapılamamıştır.

15.3.2. Sosyokültürel Analiz (katılımcılık, cinsiyet etkisi vb.)

Ardahan ilinde sosyal yaşama katılım düzeyine bakıldığında kadın ve çocukların son derece düşük katılım gösterdiği gözlenmektedir. İlde spor alanları ve sosyal donatılar sınırlı sayıda olup, ihtiyaca cevap verebilecek düzeyde değildir. Yapılacak merkezin bölgedeki çocukların, gençlerin ve kadınların sportif faaliyetlerinin desteklenmesine ve yaşam standartlarının geliştirilmesine, sosyal yaşama katılmasına katkı sağlaması beklenmektedir.

Sosyal bir olay olarak tanımlanan turizme, sadece gelir-gider dengesi ve istihdam sağlayıcı ekonomik bir sektör olarak değil yoğun insan ilişkilerinin yaşandığı, sunduğu ürünler itibarıyla insan ve toplum merkezli pek çok kaynağa ihtiyaç duyan bir sektör olarak bakmak gerekmektedir. Dolayısıyla turizmin toplumsal ve kültürel yapıya etkilerinin incelenmesi, bir destinasyonun sadece doğal değil tarihi, mimari, toplumsal ve kültürel kimliğini de içinde barındıran bir bütüncül yaklaşımla ele alınması gerekmektedir. Turizm, yapısı itibarıyla temelde insan ilişkilerine dayanan bir sektör olduğundan hem iç dinamikler hem de dış dinamikler açısından yaşanan toplumsal değişimi hızlandırıcı bir etkiye sahiptir. Dolayısıyla turizm, farklı sosyal ve kültürel yapıya sahip toplumlar arasında etkileşim sağlamakta, sosyal yapıyı ve toplumsal davranış kalıplarını etkilemekte ve böylece bazı değişimlere yol açabilmektedir. Bu nedenle yapılacak projenin ilin sosyal yapısına ve yaşamına, yaş ve cinsiyet dağılımı açısından sosyal hayata katılma oranlarına pozitif etki yapması, ilin sosyoekonomik gelişmişlik düzeyini artırması beklenmektedir.

15.3.3. Projenin Diğer Sosyal Etkileri (istihdama katkı vb.)

Proje, kış turizmine yönelik bir yatırım olmakla birlikte kış sporlarına katkısı bakımından büyük önem taşımaktadır. Kayak ve buz pateni alanında sporcular yetiştirilmesi hedeflenmektedir. Halen ilçe düzeyinde kayak alanında az sayıda olsa da spor eğitimleri düzenlenmektedir. Bu faaliyetlerin geliştirilerek il düzeyinde hizmet vermesi amaçlanmaktadır. Profesyonel sporcuların yanında amatör olarak sporla ilgilenmek isteyen 4-45 yaş arası vatandaşlara da spor eğitimi verecek bir tesis olması ilde spora olan ilgiyi artıracaktır.

2018 yılı TÜİK verilerine göre Ardahan ilinde işsizlik oranı %5,3 olarak gerçekleşmiştir. Yapılması planlanan proje ile yeni istihdam yaratılacak, ilde bulunan Ardahan Üniversitesi Turizm işletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu ile kurulacak koordinasyon sonucu nitelikli personel kaynağına ulaşılabilecektir. Bu yatırım ile turizm alanında ve diğer sektörlerde de özel girişim sayısı artacak ve işsizlik ve göç oranlarında azalma yaşanacaktır.

İli ziyaret eden turist oranında ve gecelik konaklama sayılarında artış beklenmektedir. Turist sayısındaki artışla birlikte sosyal hayatın canlanması ve kültürler arası etkileşimin artması söz konusu olacaktır. Bu durum farklı kültürlerle saygı ve anlayışın artmasına, yerel halkın tarihi ve kültürel değerlerin önemi konusunda farkındalık kazanmasına katkı sağlayacaktır.

Yöresel ürünlerin tanınırlığında artış gerçekleşecek ve ürün kalitesi ile üretim miktarında yükselme meydana gelecektir.

15.4. Bölgesel Analiz

15.4.1 Projenin Bölgesel Düzeydeki Doğrudan ve Dolaylı Etkileri

Proje, TRA2 bölgesinde yapılacaktır. Bölgenin turizm kapasitesinin gelişmesine katkı sağlayacak olan proje, diğer illerde de benzer yatırımların gerçekleşmesine önayak olacaktır. Proje ile bölgeye ulaşım altyapısını iyileştirmeye yönelik kamu yatırımlarının artacağı düşünülmektedir. Projenin örnek teşkil etmesi ve bölge kaynaklarından daha aktif ve etkili şekilde faydalanmak amacı ile diğer kamu kuruluşları ve STK'larında yeni projeler üretmesi beklenmektedir.

Proje, bölgenin sosyoekonomik gelişmişlik sıralamasında yükselmesine katkı sağlayacaktır. Bölgede sosyal hayata dönük yatırımların artması, dış göçün azalması için benzer projelerin çoğaltılması, spor ve sosyal alandaki eğitim kurumu ve sivil toplum kuruluşu sayısında artış olması beklenmektedir.

Bölgenin eğitim düzeyi, istihdam oranı gibi verilerinde artış, işsizlik, göç vb. değerlerinde azalış meydana gelecektir.

15.5. Risk Analizi

Projenin ekonomik ömrü içerisinde, projeye etki edebilecek en önemli risk, küresel iklim değişikliğinden kaynaklı aşırı yağışlı veya kurak dönemler yaşanması durumudur. Kurak dönemlerde suni kar ve yapay buz pateni kullanılması planlanmaktadır. Olası bir ekonomik kriz tesise gelecek yerli turist sayısını etkileyecektir. İlin sınır kapılarına yakın olması yabancı turist alternatifi sunduğundan, kriz dönemlerinde yurt dışı pazarlara yönelik tanıtım faaliyetlerine daha fazla yer verilecektir. Ardahan çığ düşmesi ve sis gibi doğa olayları yaşanabilmekte ve kurulacak merkez için risk taşımaktadır. Böyle durumlar için arama-kurtarma ekipleri oluşturularak, hava takibi yapılması ve önlem alınması planlanmaktadır.

16. EKLER

16.1. Anketler

Anket Formu

Hanak Doğal Buz Pisti ve Kayak Merkezi Yapımı Fizibilite Çalışması: Halkın Tutum ve Beklentileri

Değerli katılımcı; bu çalışma, Hanak Kaymakamlığının girişimi ve Serhat Kalkınma Ajansının desteği ile gerçekleştirilen Ardahan ili Hanak ilçesi “Doğal Buz Pisti ve Kayak Merkezi Yapımı Fizibilite Çalışması” projesi kapsamında, söz konusu “tesislerin” yapılmasıyla ilgili görüşlerinizin alınması amacıyla yapılmaktadır. Ankette bulunan soruların “samimiyetle” cevaplanması, ilçe yararı açısından önemlidir.

İlk 9 soruda size uygun seçeneği işaretleyiniz. Diğer sorularda ise verilen ifadelerin karşısında bulunan “Kesinlikle katılıyorum, Katılıyorum, Karasızım/Fikrim yok, Katılmıyorum ve Kesinlikle katılmıyorum” şeklindeki derecelendirmelerin altında bulunan kutucuklardan, sizin için en uygun olanını işaretlemeniz gerekmektedir.

Katılımlarınız için teşekkür ederim...

Öğr. Gör. Abdullah Cengiz KAYIŞ
Kafkas Üniversitesi Kağızman Meslek Yüksekokulu
Sosyal Hizmetler ve Danışmanlık Bölümü

1. Cinsiyetiniz

- a. Kadın b. Erkek

2. Yaşınız

- a. 15-18 b. 19-25 c. 26-32 d. 33-39 e. 40-46 f. 47-53 g. 54-60
g. 61-67 h. 68-74 ı. 75-81 j. 82 ve üstü

3. Eğitim durumunuz

- a. Okur-yazar değil b. Okur-yazar c. İlkokul d. Ortaokul e. Lise
f. Yüksekokul g. Üniversite/Fakülte h. Lisans üstü

4. Medeni durumunuz

- a. Bekar b. Nişanlı c. Evli d. Boşanmış e. Eşi yaşamıyor

5. Mesleğiniz

- a. Çalışmıyor b. İşçi d. Memur e. Öğretmen d. Esnaf e. Turizmci
f. Çiftçi g. Ev hanımı h. Öğrenci ı. Emekli j. Serbest meslek
k. Diğer (Lütfen belirtiniz):.....

6. Gelir Durumu

- a. Geliri yok b. 500-1000 TL c. 1001-2000 TL d. 2001-3000 TL
e. 3001-4000 TL f. 4001-5000 TL g. 5001 TL ve üzeri

7. Ailede yaşayan kişi sayısı

a. 1 Kişi b. 2-3 Kişi c. 4-5 Kişi d. 6-7 Kişi e. 8-9 Kişi f. 10 ve üzeri

8. Ailede çalışan kişi sayısı

a. Yok b. 1 Kişi c. 2 Kişi d. 3 Kişi e. 4 Kişi f. 5 ve üzeri

9. Ailenizde iş nedeniyle başka bir yere göç etmiş kişi/ler var mı? Varsa kaç kişi?

a. Yok b. 1 kişi c. 2-3 kişi d. 4-6 kişi e. 7 ve üzeri

10	Yapılacak olan proje hakkında yeterli bilgim var.						
11	İlçeye buz pisti ve kayak merkezi yapılmalıdır.						
12	Bölge iklimi ekonomik/sosyal/kültürel vb. birçok açıdan ilçe için dezavantajlar yaratmaktadır.						
13	İklimden dolayı spor faaliyetleri yetersizdir.						
14	Komşularla dışarıda çok fazla vakit geçiremiyorum.						
15	Çocuklar çoğunlukla evde olduklarından dolayı sosyalleşemiyorlar.						
16	Bölgedeki olumsuzluklar kadınları daha çok kötü etkiliyor.						
17	İlçede yeterli özel sektör yatırımı yoktur.						
18	İlçede yeterli devlet yatırımı yoktur.						
19	Hanak Türkiye’de çok tanınan bir ilçedir.						
20	Hanak Sarıkamış’tan daha çok gelişmiş bir ilçedir.						
21	Hanak Çıldır’dan daha çok gelişmiş bir ilçedir.						
22	İlçenin genç nüfusu çok fazladır.						
23	İlçe ve çevresinde yeterince iş olanakları vardır.						
24	Hanak’ın tarihi ve yaylalar başta olmak üzere birçok turistik yerleri bulunmakta ama çok fazla bilinmemektedir.						
25	İklimden kaynaklı dezavantajlar bu projeyle avantaja dönüştürülebilir.						
26	Yapılacak olan proje spor alanında faaliyet alanı açacaktır.						
27	Yapılacak olan proje ilçe halkının sosyalleşmesi üzerinde olumlu etki yaratacaktır.						
28	Yapılacak olan proje özel sektörün bölgede yatırım yapmasını sağlayacaktır.						
29	Yapılacak olan proje Hanak’ın Türkiye’de tanınmasını sağlayacaktır.						
30	Yapılacak olan proje Hanak’ın dünyada tanınmasını sağlayacaktır.						
31	Sarıkamış’ın Hanak’tan daha çok gelişmiş olmasının en önemli nedeni turizmdir.						
32	Çıldır’ın Hanak’tan daha çok gelişmiş olmasının en önemli nedeni turizmdir.						
33	Yapılacak olan proje esnafların daha çok kazanç elde etmesini sağlar.						
34	Yapılacak olan proje Hanak’ın diğer turistik yerlerinin tanınmasını sağlayacaktır.						
35	Kayak merkezi için belirlenen yer çok uygundur.						
36	Yapılması planlanan tesisler içerisinde Kafe vb. sosyal alanlar olmalı.						
37	Yapılması planlanan tesisler içerisinde otel olmalıdır.						
38	Yapılması planlanan tesisler içerisinde kayak pisti olmalıdır.						
39	Yapılması planlanan tesisler uluslararası kış sporları yapılabilecek şekilde dizayn edilmelidir.						
40	Yapılması planlanan tesislerde teleferik olmalıdır.						
41	Yapılması planlanan proje bölgeden dışarıya doğru olan göçleri azaltacaktır.						
42	Yapılması planlanan proje bölgedeki işsizlik oranını düşürecektir.						
43	Yapılması planlanan projenin gençlerin suça bulaşmasını engelleyici bir etkisi olacaktır.						
44	Yapılması planlanan proje kadınlar açısından istihdam, sosyalleşme vb. konularda ayrıca alan yaratacaktır.						
45	Yapılması planlanan projenin çocukların gelişimi ve sosyalleşmesi üzerinde olumlu etkileri olur.						
46	Yapılması planlanan projenin bölgenin yöresel ürünlerinin tanıtılması ve pazarlanması üzerinde olumlu etkileri olur.						
47	Projenin her aşamasında halkın fikirleri alınmalıdır.						

Son olarak eklemek istediğiniz bir şey varsa, lütfen ekleyin.

16.2. Doğal Buz Pisti ve Kayak Merkezi Oda ve Restoran Mobilyaları

Oda Mobilyaları

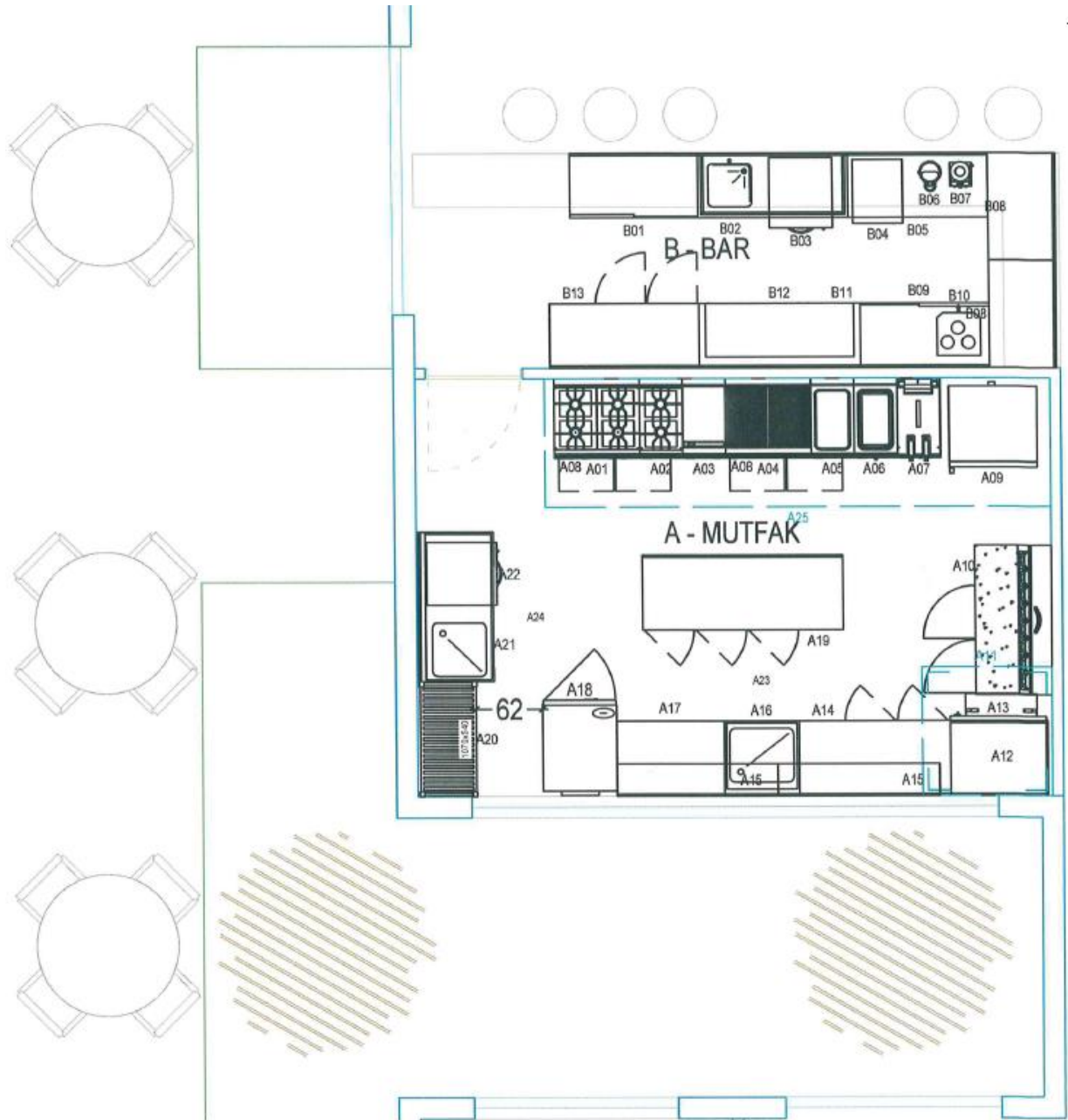
- 4 adet 3 kişilik kanepeler
- 4 adet çift kişilik karyola
- 4 adet çift kişilik yatak
- 8 adet komodin
- 4 adet 3 kapaklı gardırop
- 4 adet boy aynası
- 4 adet çöp kovası
- 4 adet yatak olarak açılır Berjer
- 8 adet abajur

Restoran Mobilyaları

- 20 adet plastik masa
- 80 adet minderli sandalye
- 2 adet 6 kişilik ahşap masa
- 4 adet 4 kişilik ahşap masa
- 28 adet koltuk
- 2 adet servant

16.3. Doğal Buz Pisti ve Kayak Merkezi Mutfak Ekipmanları

POZ NO	ACIKLAMA	EBATLAR(MM)	ADET
A - MUTFAK			
A01	Ocak, gazlı, 4 açık ateşli	800x730x285	1
A02	Ocak, gazlı, 2 açık ateşli	400x730x285	1
A03	Izgara, gazlı, düz yüzeyli	400x730x285	1
A04	Lavtaşlı ızgara, gazlı	800x730x285	1
A05	Ara tezgah	400x730x285	1
A06	Benmarı, elektrikli, GN1/1	400x730x285	1
A07	Fritöz, elektrikli, 1x18 Lt	400x730x285	1
A08	Pişirici altı buzdolabı, 4xGN1/1-100 çekmeceli	1800x700x550	2
A09	Konveksiyon Fırın, elektrik, 6 GN1/1	800x855x700	1
A10	Pizza hazırlık buzdolabı, 2 kapılı, 8 adet 1/4-100 GN küvet kapasiteli	1400x700x1350	1
A11	Davlumbaz, duvar tipi, filtreli	1200x1200x500	1
A12	Pizza fırını, elektrikli, 2 katlı, 2x4 adet 30 cm pizza	890x810x760	1
A13	Çalışma Tezgahı, taban rafı, sırtlı	900x700x850	1
A14	Tezgah tip buzdolabı, 2 kapılı, 281 Lt	1400x700x850	1
A15	Duvar rafı, tek katlı	1500x300x40	2
A16	Tek evyeli tezgah, evye 600x500x300mm	700x700x850	1
A17	Çalışma Tezgahı, taban rafı, sırtlı	1000x700x850	1
A18	Derin dondurucu, dik tip, tek kapılı, 700 Lt, -8/-22°C, dijital gösterge	700x850x2050	1
A19	Tezgah tip buzdolabı, 3 kapılı, 474 Lt	1870x700x850	1
A20	İstif rafı, 4 ayarlanabilir katlı, cam elyaf&polyester reçineli kompozit	1070x540x1830	1
A21	Tek evyeli tezgah, evye 600x500x300mm	1400x700x850	1
A22	Bulaşık yıkama makinesi, tezgahaltı, 500 tabak/saat	590x700x820	1
A23	Yer ızgarası, paslanmaz çelik, ø70 çıkışlı	300 x 300 x 140	1
A24	Yer ızgarası, paslanmaz çelik	300 x 950 x 140	1
A25	Duvar tipi davlumbaz, filtreli	4700 x 1200 x 500	1
B- BAR			
B01	Dolaplı tezgah, ara rafı, sürgü kapaklı	1200x600x850	1
B02	Tek evyeli tezgah	1400x600x850	1
B03	Bulaşık yıkama makinesi, tezgahaltı, 500 tabak/saat	590x700x820	1
B04	Buz makinesi, 50 Kg/Gün	465x595x795	1
B05	Çalışma Tezgahı, taban rafı, sırtlı	1300x600x850	1
B06	Portakal sıkma makinesi	280x254x470	1
B07	Bar blender, 2 Lt	200x225x511	1
B08	Çalışma Tezgahı, taban rafı, sırtlı	1000x600x850	2
B09	Dolaplı tezgah, sürgü kapaklı, atık kahve çekmeceli	1200x600x850	1
B10	Çay kazanı, yeni nesil, elektrikli, 3 demlikli	400x400x530	1
B11	Çalışma Tezgahı, taban rafı, sırtlı	1500x600x920	1
B12	Bar tipi şişe soğutucu, 3 cam kapılı	1380x500x920	1
B13	Tezgah tip buzdolabı, 2 kapılı, 250 Lt	1400x600x850	1

**T.C. HANAK
KAYMAKAMLIĞI**

SERHAT KALKINMA AJANSI MALİ DESTEK PROGRAMLARI KAPSAMINDA
HAZIRLANAN BU YAYININ İÇERİĞİ SERHAT KALKINMA AJANSI VE/VEYA SANAYİ
TEKNOLOJİ BAKANLIĞININ GÖRÜŞLERİNİ YANSITMAMAKTA OLUP, İÇERİK İLE İLGİLİ
TEK SORUMLULUK ARDAHAN İLİ HANAK KÖYLERE HİZMET GÖTÜRME BİRLİĞİ
BAŞKANLIĞI'NA AİTTİR.